

Софийски университет „Св. Климент Охридски“
Факултет по славянски филологии
Магистърска програма „Преводач-редактор“

Магистърска теза

на тема

**Анализ на особеностите при превода на
„Вълшебният магазин за играчки“ от
Анджела Картър**

Дипломант:

Лилия Владимирова Якимова

фак. № 1SL3600120

Научен ръководител:

Проф. дфн Амелия Личева

София

2024

Съдържание

Увод	4
I. За Анджела Картър и „Вълшебният магазин за играчки“	6
1. Анджела Картър, различната	6
2. „Вълшебният магазин за играчки“	7
II. Особенности при превода на „Вълшебният магазин за играчки“	9
1. Фонетични и фонологични особенности	9
2. Граматични особенности	11
2.1. Особенности при предаване на времена	11
2.2. Особенности при предаване на пряка и полупряка реч	13
2.3. Особенности при предаване на някои синтактични конструкции	15
3. Особенности в лексиката и стила	18
3.1. Особенности при употребата на стилистични средства и специфична лексика	19
3.2. Трансформации на стила и регистъра	22
3.3. Реалии и термини	24
4. Литературни и културни препратки	27
Заклучение	32
Библиография	33
Приложение 1: „Вълшебният магазин за играчки“	35
Приложение 2: „The Magic Toyshop“	91

Увод

Да превеждаш Андже́ла Картьър, е да превеждаш език на чудатости, на обрати, на неподозирани игри с въображението и реалността. В света на Картьър ежедневие и магия, минало и настояще, действителност и съновидения смело се преплитат, за да завихрят читателя в пътешествие към неочаквани нови хоризонти и да му представят незабравими, обогатяващи истории.

Настоящата дипломна работа представя превод от английски на български на първите три глави от „Вълшебният магазин за играчки“, един от ранните романи на Андже́ла Картьър, и анализ на особеностите при предаването на заплетените му, интригуващи и забележително богати и цветни творчески подходи, стил и език.

Цел на настоящото изследване е да се осветли богатството на художествения свят на Андже́ла Картьър и да се илюстрира как той може благодарение на внимателната работа по превода едновременно ефективно да бъде предаден по разбираем за българския читател начин, но и да запази специфичните си особености, които именно го отличават сред останалите произведения на световната литературна сцена.

Трудът е организиран в увод, две основни глави, заключение, библиография и приложения на авторския превод на български език на първите три глави от „Вълшебният магазин за играчки“, както и на оригинала на английски език.

Първа глава накратко запознава читателите с авторката и произведението обект на превод и анализ. Втора глава, от своя страна разделена на съответните подглави и подточки, предоставя подробен анализ на подходите при превода.

Предмет на тази задълбочена аналитична част на изследването са особеностите, които възникват при превод на различните равнища на езика – фонетично, граматично, лексикално и стилистично, както и разрешаването на специфични казуси от гледна точка на предаването на културния контекст и реалиите в текста. Изпълнените по време на превода задачи са богато илюстрирани чрез множество примери.

Трудът се обляга както на установените езикови правила и наложени практики, така и на теоретичните постановки за преводаческото изкуство на различни специалисти – Умберто Еко, Сергей Влахов, Сидер Флорин, Дария Карапеткова, Мари Врина-Николов, Иванка Васева и други.

Андже́ла Картьър като автор е позната на българската публика с основни свои заглавия като „Кървавата шапчица“, „Адските машини за желаниа на доктор Хофман“ и

„Умни деца“ в авторитетните преводи на Ирина Цанова и Ангел Игов. Настоящата работа е вдъхновена от убеждението, че „Вълшебният магазин за играчки“, макар и едно от по-ранните произведения на Картър, е също толкова ценно с цветните си език и стил, със смелите си теми и вдъхновяващите си образи, и заслужава благодарение на превода и на български език като своеобразен мост да достигне до още по-голяма публика.

Защото Анджеела Картър е един от най-дръзките автори на световната литературна сцена. Нейният глас едновременно тревожи, провокира, утешава, омагьосва и вдъхновява. И българските читатели също заслужават да се докоснат до него във всичките му форми и превъплъщения.

I. За Андже́ла Картьър и „Вълшебният магазин за играчки“

1. Андже́ла Картьър, различната

Андже́ла Картьър е един от най-провокативните, дръзки и пленителни автори в литературния свят. Нейната позицията сред големите имена в изкуството е може би странна – тя като че ли не се вписва в никакви конвенционални рамки, не се числи към течения, движения или групи, посреща както яростна критика, така и възторжени хвалебствия, днес е едновременно призната за икона и култова фигура, но и сякаш извън твърдия канон на традиционните и най-популярни автори. Изглежда за нея е присъщо да се движи по границите, по ръба между скандалното и общоприетото, отвъд познатите норми.

Родена е на 7 май 1940 г. в Истборн, Англия, като Андже́ла Столкър. Фамилията Картьър получа от първия си съпруг – и запазва и след развода им. Става свидетел на бурните социални промени на 60-те години и сама се превръща в ревностен феминист, макар често да е критикувана от свои съмишленички за различния си подход – а нейният винаги е такъв във всичко, което прави. Най-напред пише журналистически публикации, а впоследствие се отдава на художествената литература, където си дава свобода за размах на крилете и израз на невероятните си творчески виждания.

„Вълшебният магазин за играчки“ е едва вторият ѝ роман, който открехва прозореца към богатото ѝ въображение, демонстрира смелото ѝ експериментаторство и като своеобразен манифест на собствената ѝ чудатост полага основите за бъдещите ѝ революционни творби, като най-популярните ѝ, „Nights at the Circus“ (1984) и „Кървавата шапчица“ (от 1979 г., достойно и на българската публика благодарение на превода на Ирина Цанова); провокативните ѝ „The Passion of New Eve“ (1977) и „The Sadeian Woman and the Ideology of Pornography“ (1979) и незаобиколимите „Адските машини за желания на доктор Хофман“ (1972) и „Умни деца“ (1991), за щастие достъпни на български в авторитетния превод на Ангел Игов.

Стилът и визията на Картьър, които например българската литературоведка Ралица Люцканова-Костова обобщава като „ново женско готическо писане“ (вж. Люцканова-Костова 2019), са уникална амалгама от противоположности: висок художествен стил, но и ежедневни попкултурни елементи; препратки към и заиграване с познати сюжети и елементи, но и бунт срещу нормите; вечните топоси, но и скандалното ново, в това число и теми табу. По всичко личи, че „вплитането на традиционно и нетрадиционно е опит да

се надмогне скованата догматичност на общоприетото“ (Люцканова-Костова 2019: 9), а експериментът – основно оръжие и сам по себе си висша форма на бунт.

Със смъртта на Картър през 1992 г. литературното поле губи „един от най-живите си и завладяващи гласове“ („Индипендънт“, Цит. по: Carter 2018: i). С огромното си творчество писателката оставя в наследство цял набор незабравими образи, показно по майсторско боравене с език и стил и урок по бунтарство. Тя е от онези неприспособими творци, които не принадлежат само на едно конкретно място и време. И всеки читател, докоснал се дори и само до едно от произведенията ѝ, излиза малко по-различен – по-смел, по-вдъхновен и по-отворен за чудатостите на света, които, както се оказва, са навсякъде около нас.

2. „Вълшебният магазин за играчки“

„Вълшебният магазин за играчки“ (на английски – „The Magic Toyshop“) излиза през 1967 г., в десетилетието, останало в историята като „време на обновяване и преосмисляне, както и на освобождаване на представите и нагласите“ (Люцканова-Костова 2019: 23). Именно в този динамичен и сложен контекст се ражда историята на смелата Мелани, която много рано разбира, че най-висшата ценност е свободата, и която пред очите на читателите успява да израсне, да се освободи от властта на хегемоните и да открие пътя към себе си. „Сюжетът смесва елементи от различни класически вълшебни приказки и е посвоему история за израстването“ (Coody 2016: 7) на една очарователна героиня, на която читателят с лекота съчувства и симпатизира.

Мелани е петнайсетгодишно момиче, което осъзнава, че започва да се превръща в жена. Големият страшен свят, който малко по малко разкрива остриите си зъби пред нея, едновременно я изкушава и плаши (емблематична е сцената със сватбената рокля на майката в коварната нощ). Тя усеща, че бавно, но сигурно пред нея назрява нещо страшно.

И наистина, като подла шега на съдбата, в съдбовното лято, в което започва действието, родителите на Мелани неочаквано загиват и тя грубо е изтръгната от света на детските си илюзии. Заедно с малката си сестра Виктория и брат си Джонатан тя трябва да се премести при непознатия, зловещ чичо Филип, собственик на мистериозен магазин за играчки. С него живеят и съпругата му – нямата Маргарет, и двамата ѝ братя Фин и Франси. Закостенелият и агресивен чичо мрачно властва над злокобно притихналия им нов дом, в който необясними видения и чудати събития смущават Мелани още от първия ден.

Настрана от играчките, които изработва за продажба, в работилницата си в мазето чичото организира театрални сценки с причудливи марионетки. Не след дълго се оказва, че той е замислил зловещ театър на насилието, в който главна героиня и жертва трябва да бъде именно Мелани.

Момичето ще трябва да превъзмогне страха от неизвестното, да разкрие мрачните тайни на къщата, да се съюзи с останалите онеправдани и да се опълчи срещу потисника – само тогава ще знае, че е израснала достатъчно за един нов свят, в който тя не разполага с нищо сигурно, но поне има свобода.

Произведението, освен че има безброй достойнства само по себе си, се явява и до голяма степен програмно за естетико-философските търсения на авторката и служи като добра начална точка от пътешествието в света на Картър. „Приключенията на Мелани, едновременно очарователни и притеснителни, ви въвеждат в дръзкото въображение и страхотния усет към чудото и забавата на една велика писателка. (...) Предстои ви да се срещнете с оживения и бърборив призрак на Анджеला Картър“ (Callil, цит. по: Carter 2018: xi), пише нейната издателката Кармен Калил в предговор към едно от изданията на „Вълшебният магазин за играчки“.

Амбиция на настоящия труд е чрез превода и осветляването на неговите особености да предложи мост, по който гласа на този „бърборив призрак“, такъв, какъвто го виждаме във „Вълшебният магазин за играчки“, да достигне до повече читатели.

II. Особенности при превода на „Вълшебният магазин за играчки“

„Художественото произведение е цялостно словесно-художествено единство, сплав от художествени образи, изразени с образни речеве средства“, пише Иванка Васева (Васева 1989: 123). Това единство предполага вътрешно съзвучие на елементите на всяко едно от равнищата на езика – и представлява важна задача за преводача. В следващите подглави и точки чрез конкретни примери от областта на фонетиката и фонологията, граматиката, стила и лексиката и интертекстуалните и културни референции ще бъде проследено как това предизвикателство е преодоляно.

Тук, преди подробния анализ, си заслужава да се обърне внимание и на друга особеност – превода на заглавието. При предаването на „The Magic Toyshop“ като „Вълшебният магазин за играчки“ стремежът бе да се съхрани имплицитната асоциативна връзка, която оригиналът провокира. Формулировката на английски език звучи като заглавие на класическа вълшебна приказка – с предложението вариант на български, където епитетът „вълшебен“ бе предпочетен пред например епитета „магически“, това внушение се запазва.

Трансформацията на заглавието демонстрира едно неудобство на разликата между английския и българския език – често срещания случай дадена сложна дума на английски да няма точен еквивалент, а да трябва да се преведе по-описателно с поне две думи на български. Въпреки това, от гледна точка на титрологията, по отношение на жестовия си характер „Вълшебният магазин за играчки“ запазва функцията си на стилово заглавие (по типологията на Протохристова 2014: 29) и съдържа и интересен и запомнящ се ритъм. Освен това в българския си вариант заглавието запазва поетиката си, защото „съдържа и предлага кода за разбиране на текста“ (Протохристова 2014: 13), като предзадава очаквания за чудатости в атмосферата, образите и сюжета. В следващите подточки ще се проследи как тази чудатост се проявява на всички равнища на езика, какви предизвикателства поставя и какви преводачески решения изисква.

1. Фонетични и фонологични особености

При предаването на собствени имена и топоними в превода са съблюдавани установените правила според Официалния речник на книжовния български език, Наредба № 6 на за транскрипция и правопис на чужди географски имена от 1995 г., както

и предписанията на авторитетни специалисти – Теодора Атанасова в „Изговор и транскрипция на чужди имена“ и Андрей Данчев в „Българска транскрипция на английски имена“.

Собствените имена на героите в приложените глави на превода са представени, както следва:

Melanie	Мелани
Jonathon	Джонатан
Victoria	Виктория
Mrs Rundle	Госпожа Ръндъл
Philip Flower	Филип Флауър
Margaret Flower	Маргарет Флауър
Finn Jowle	Фин Джоул
Francis (Francie) Jowle	Франси Джоул

На транскрипция подлежат и имената в следните случаи (в скобите са приложени техните съответствия в предложения превод):

- имена на кораби: Beagle (Бигъл), Bounty (Баунти), Thermopylae (Термопили), Cutty Sark (Къти Сарк);
- имена на марки: Sweet Afton (Суит Афтън), HP (Ейч Пи), Daddy’s Favourite (Дадис Фейвърит) и Okay Fruit (Окей Фрут);
- топоними: Torquay (Торки), Scarborough (Скарбъроу), Bournemouth (Борнмът), Miami Beach (Маями Бийч) и др. Изключения са Лондон, което се предава по традиция, и Grand Canyon, за който се допуска предаване както чрез превод (Големият каньон), така и чрез транскрибиране (Гранд каньон) (БАН 2012: 29.1.).

За сравнение, в името „Бигъл“ (Beagle) дифтонгът се предава на български с /и/, защото дългите гласни в общите случаи не следва да се маркират (Наредба №6 1995: чл. 56 (1)), докато при Маями Бийч дългата гласна /i/ „по изключение (...) се предава (...) в едносрични имена“ (Наредба №6 1995: чл. 56 (2)).

Настрана от предаването на имена, интересен казус в областта на фонетиката и фонологията представлява следното изречение¹, при което за целите на превода следва да бъдат съобразени няколко фактора.

¹ Приложените цитати в труда са по Carter, A. The Magic Toyshop. London: Virago Press, 2018.

'At my age,' said Mrs Rundle with a sigh, 'there is always someone to wear black for. <u>If not immediately, then sooner than later.</u> ' The vowel in later came out immensely elongated, as if steamrollered flat – <u>leeeeeeter.</u>	– На моите години – въздъхна госпожа Ръндъл – все има за кого да се облечеш в черно. <u>Ако не веднага, то поне скоро.</u> – Гласната в „скоро“ прозвуча твърде проточено, като че премазана от валяк: <u>„скоооооро“.</u>
---	--

Първо, на български език следва да се подбере дума, за която стилистичното удължаване да звучи естествено. Второ, удължаването трябва да бъде приложено върху гласната, която е под ударение. С оглед на тези изисквания, бе взето решението изречението да се преведе като „Ако не веднага, то поне скоро“, при което акцентът да пада върху гласната в „скоро“.

Друг проблем в текста, свързан с фонологията, бе породен от наличието на специфична в английския език реалия – употребата на оноματοпееята „zzz“, която се използва за предаване на хъркането на герой обикновено в изображения, комикси и анимации. В английския текст авторката създава връзка между звука „zzz“ и алитерацията в следващото изречение. В превода не бе възможно с еквивалент да се предаде оноματοпееята, която в изречението освен това е и метафорично преосмислена – „a trail of zeds“, (буквален превод: „редичка от букви Z“). Но това бе компенсирано със създаване на алитерация чрез съскавите съгласни /с/ и /з/, какъвто ефект създава и оноματοпееята „zzz“ в комбинация с думите „issuing“, „sleep“, „bees“, „buzzing“.

She felt strangely excited to be up and about when they all slept; <u>she imagined a trail of zeds... zzzz... issuing from their three sleeping mouths like bees and buzzing dreamily around the house.</u>	Почувства се странно развълнувана, че е будна и снове наоколо, докато всички останали спят. Представяше си как въздухът се <u>изнизва</u> през трите им <u>спящи усти</u> и <u>шумоли из къщата сънено.</u>
--	--

2. Граматични особености

2.1 Особенности при предаване на времена

Едно от основните предизвикателства при правилното предаване на времената в текста на „Вълшебният магазин за играчки“ е разграничаването кога миналото просто неопределено време – основното глаголно време в английския текст – да се предаде с минало свършено и кога – с минало несвършено време на български език. Красимир

Кабакчиев обобщава, че при това решение най-различни фактори играят роля – речниковото значение на глагола, комбинациите, в които глаголят влиза с останалите елементи в изречението и контекстът (Кабакчиев 2003: 153).

По време на превода е нужно внимателно проследяване на реда и логиката на действията. Така например в едни случаи миналото просто време от оригиналния текст се превръща в минало свършено време в преводния, когато глаголят означава еднократно действие:

<p>The summer she was fifteen, Melanie discovered she was made of flesh and blood. O, my America, my new found land. She embarked on a tranced voyage, exploring the whole of herself (...).</p>	<p>В лятото, в което бе на петнайсет, Мелани осъзна, че е от плът и кръв. Земя новооткрита, мой нов свят. Тя се отправи на шеметно пътешествие, за да изследва цялото си съществуване (...).</p>
--	--

В други случаи в оригинала с минало просто време се описват повтарящи се или многократни действия (което става ясно от контекста) – тогава в преводния текст те се предават с минало несвършено време:

<p>Pre-Raphaelite, she combed out her long, black hair to stream straight down from a centre parting and thoughtfully regarded herself as she held a tiger-lily from the garden under her chin, her knees pressed close together. A la Toulouse Lautrec, she dragged her hair sluttishly across her face and sat down in a chair with her legs apart and a bowl of water and a towel at her feet.</p>	<p>Като муза на прерафаелитите сресваше дългата си черна коса право надолу от пътя в средата на главата си, събираше колене и, стиснала една тигрова лилия от градината под брадичката си, внимателно се оглеждаше. Сетне, ала Тулуз-Лотрек, прелъстително си разпиляваше косата върху лицето и сядаше разкрячена на стола с купа вода и хавлиена кърпа в краката.</p>
---	---

Многофункционалността на миналото просто време в английския език позволява на авторката свободен преход между описания на събития, които се случват многократно през определен период от време, и конкретни еднократни действия. В долния пример се наблюдава преминаване от описание на редовни и продължителни действия (госпожа Ръндъл често пее на детето, докато плете) към конкретен еднократен епизод (разговор):

It sat on Mrs Rundle's indoor slippers (which were yellow felt with red pom-poms) and Mrs Rundle sang to Victoria and knitted . 'What are you knitting?' asked Victoria.	Той седеше върху домашните ѝ пантофи (от жълт филц и с червени помпони), тя пееше на Виктория и плетеше . – Какво плетеш? – попита веднъж Виктория.
--	--

В конкретния пример този преход не е експлицитно заявен в английския текст, затова, за да се спази логиката на българската глаголна система, в превода е добавено наречието „веднъж“, което да улесни възприемането.

При превод на времената в сложните подчинени изречения в текста също възникват някои казуси – сложната употреба на темпоралните пластовете при Анджеला Картър на определени места позволява или дори налага нуждата от таксисна употреба на времената.

The summer she was fifteen, Melanie discovered she was made of flesh and blood.	В лятото, в което бе на петнайсет, Мелани осъзна , че е от плът и кръв.
--	--

Докато в английския език и в трите случая наблюдаваме употреба на минало просто време, в подчиненото изречение на български език можем да употребим глагола в сегашно време. По този начин се възприема гледната точка на когнитивния субект (Ницолова 2008: 279). Същата логика е приложена и в долния пример:

And then she would writhe about, clasping herself, laughing , sometimes doing cartwheels and handstands out of sheer exhilaration at the supple surprise of herself now she was no longer a little girl.	После се въртеше , увиваше ръце около тялото си, смееше се , понякога правеше цигански колела и челни стойки в чист възторг от разкритата изненада, че вече не е малко момиче.
---	---

2.2. Особености при предаване на пряка и полупряка реч

Особена черта на „Вълшебният магазин за играчки“ е и умелата игра със смяна на фокализацията и употребата на полупряка реч като „особен вид реч, чрез която авторът предава думите, мислите и чувствата на друго лице, като си служи с изрази, присъщи на това лице“ (Пашов 2002: 451). При Анджеला Картър често преходите от непряка в полупряка реч стават почти неусетно, показателен е следният пример:

'That's better,' said Finn approvingly, <u>and did he notice her hair as well?</u>	– Това е друго нещо – каза Фин с одобрение, <u>а дали забеляза и косата ѝ?</u>
---	---

При интересните игри със смяна на фокализацията и употребата на полупряка реч може да се наблюдават темпорални промени. При примери като долния глаголите в английския текст са в едно и също време, докато в преводния вариант полупряката реч може стилистично да се подчертае чрез характерна смяна на темпоралния план, при която речта на автора остава в плана на спомена и в нея се запазва миналото свършено като основно глаголно време, а полупряката преминава в плана на нагледността, който в случая изисква бъдеще време (Мутафчиев 1976: 268).

She <u>stuck</u> moon-daisies in her long hair and <u>looked</u> at herself in her mirror as if she <u>were</u> a photograph in her own grown-up photograph album... 'Myself at fifteen' And, following, the pictures of her children in Brownie uniforms and Red Indian outfits, and pet dogs, and summer-snapped future holidays. Buckets and spades. Sand in the shoes. Torquay? <u>Would it be Torquay?</u> Bournemouth (the Chine)? Scarborough-is-so-bracing? And never, for example, Venice? And the pet dogs, <u>would they be</u> Yorkshire terriers or corgis; or noble, hawk-nosed Afghan hounds or a pair of white greyhounds on a golden chain?	<u>Окичи</u> маргаритки в дългата си коса и се <u>огледа</u> в огледалото, като да <u>беше</u> снимка в собствения си фотографски албум като пораснала. „Моя милост на петнайсет.“ А след това – снимки на децата ѝ в скаутски униформи и костюми на индианци, на кучетата ѝ и на моменти от бъдещите ѝ летни почивки. Кофички и лопатки. Пясък в обувките. Торки? <u>Дали ще ходят в Торки?</u> В Борнмът (при ждрелото)? В Скарбъроу, където въздухът „така ободрява“? И никога във Венеция например? Ами кучетата? Йоркширски териери ли <u>ще бъдат</u> , коргита ли, благородни афгански хрътки с издължени като клунове носове, или пък две бели хрътки на златна верижка?
---	---

На места Анджела Картър дори сякаш дръзко смесва изречения с характеристики на пряка реч – „чужда реч, предадена дословно, както я е изговорило съответното лице, в същата граматическа форма, със същата интонация“ (Пашов 2002: 448) – с авторската реч, без да ги обособява графично, което създава ефект на интересно преобръщане в текста. Тези трансформации са запазени и в превода като например на следните места:

<p><u>Now, who has planted this thick hedge of crimson roses in all this dark, green, luxuriant foliage with, oh, what cruel thorns?</u> Melanie opened her eyes and saw thorns among roses, as if she woke from a hundred years' night, <i>la belle au bois dormante</i>, imprisoned in a century's steadily burgeoning garden. But it was only her new wallpaper, which was printed with roses, though she had not before noticed the thorns.</p>	<p><u>Кой, за Бога, е посадил този гъст храсталак от червени рози с тъмни, зелени, избуяли листа и, о, такива коварни бодли?</u> Мелани отвори очи и съзря бодли сред рози, като че се бе събудила от стогодишен сън, <i>la belle au bois dormante</i>², затворена в многовековна, разрастваща се градина. Но това бе просто новият ѝ тапет, шампован с рози, макар и досега да не бе забелязала бодлите.</p>
<p><u>Quick down the stairs, huddling her skirts around her, oops—mind the creaking one.</u> She tugged breathless at the front door bolts, breaking a fingernail.</p>	<p><u>Забърза надолу по стълбите, сграбчила полите на роклята, она! – внимавай със скърцащото стъпало.</u> Задъхана, Мелани задърпа резетата на входната врата и си счупи нокът.</p>

2.3. Особености при предаване на някои синтактични конструкции

В текстовете на Андже́ла Картьър налице са сложни синтактични структури, чието правилно предаване на български език изиска множество трансформации. Често срещана практика при превод например е причастията в английските текстове, употребени като наречия, поясняващи глаголното действие, да се предават на български с деепричастия. Редица изследователи обаче изразяват становището, че деепричастието прави изрече тромав, а в много случаи създава предпоставки и за двусмислици (вж. Мурдаров 2001, Брезински 2010, Карапеткова 2016). Поради тези опасения в превода бе водещ стремежът натрупването на деепричастия да се избегне с помощта на аналогични конструкции, отговарящи на смисъла, заложен в текста. Показателен например е следният епизод, в който английските причастия са предадени чрез последователно изброяване на действията, което прави развитието на сцената по-ясно за читателя и следва логиката на събитията – няма как например героинята едновременно да се „олюлее“ и да се „стегне“, двете действия са последователни:

<p><u>Swaying, bracing</u> herself, <u>biting</u> her lips, she rose up in a foam of leaves. After two false starts (...) she flung up the dress. It opened out,</p>	<p>Тя <u>се олюлея за миг, стегна се, прехапа</u> устна и се изправи сред пелената от листа. След няколко засилки (...) успя да хвърли роклята</p>
--	---

² Спящата красавица (от френски език).

<p>flapping white wings in her face, settling like a giant albatross in the window frame for a quivering moment and then toppled forward out of sight. And she flung herself up after the dress, crashing into her room face down on the floor.</p>	<p>нагоре към прозореца. Тя се разтвори, размаха белите си криле в лицето ѝ, за един трепетен миг кацна на рамката на прозореца като гигантски албатрос, после се преметна вътре и изчезна от поглед. Мелани също се хвърли след роклята и падна по лице на пода в стаята.</p>
--	--

В допълнение към това на множество места в превода са използвани възможностите за замяна на обособени части с подчинени изречения (или обратното), за да се избегне натрупването на еднотипни конструкции. Ето още няколко примера за избягване на обособени части с причастия, които в българския текст в дългите сложни изречения по-скоро биха възпрепятствали четенето, отколкото да го улеснят. В предложените изречения причастията от английския текст са заменени с функционално и смислово еквивалентни конструкции на български език, за да не се усложнява структурата на изречението и да не звучи изразът тромав.

<p>He began to hum a tune, dissociating himself, rolling a cigarette with easy movements.</p>	<p>Започна да си тананика някаква мелодия и се отнесе, като свиваше цигара с ловки движения.</p>
<p>He made model boats from construction kits, scrupulously painting, assembling and rigging them and then placing them on shelves and mantelpieces up and down the house, where he could stare at them in passing.</p>	<p>Изработваше модели на кораби от готови комплекти, грижливо ги оцветяваше, сглобяваше и оборудваше и после ги поставяше на рафтовете или на полиците над камините из къщата, където можеше да ги гледа, докато минава през стаите.</p>
<p>Her mother, in particular, was an emphatically clothed woman, clothed all over, never without stockings whatever the weather, always gloved and hatted, ready for some outing.</p>	<p>Майка ѝ бе жена, която особено много държеше на дрехите, покриваше цялото си тяло, винаги бе с дълги чорапи без значение от времето навън и с шапка и ръкавици, готова за излизане.</p>

Друга особеност в полето на синтаксиса, която е важна характеристика и на стила на авторката, е особеното редуване на прости и сложни изречения. Ключов момент е, че тези конструкции трябва да се осмислят и в контекста на внушенията, които авторката

цели. Поради това задача на превода бе тези специфични структури да се запазят там, където имат отношение към изграждането на атмосферата и въздействието, за да не се загуби ритъмът на текста. Затова например налице са абзаци като предложения по-долу с натрупване на кратки прости изречения – усещането за „задъхване“, за накъсване на сцената и изграждащото се напрежение са търсени ефекти в оригинала, които следва да се предадат и в превода.

<p>Jonathon took no interest in the room or the company. He sat with his eyes fixed on great breakers rolling on a coral atoll somewhere in the immense Pacific. <u>A bottle swept up to his feet and rolled in a rock pool. He smashed it open. There was a message in it. He read it with surprise. It prompted a question. From a long way away, he asked: 'When shall we see our uncle?'</u></p>	<p>Джонатан не прояви никакъв интерес към стаята или компанията. Седеше с поглед, втрещен в големите разбиващи се вълни край коралов атол някъде насред необятния Тихи океан. <u>В краката му доплува бутилка и се търкулна между скалите. Той счупи стъклото. Вътре имаше писмо. Прочете го озадачен. Съдържаше въпрос. От отдалеченото си място той попита:</u> – Кога ще видим чичо ни?</p>
---	---

В текста същевременно се срещат и много дълги сложни изречения, чиято употреба също не е самоцелна – от стилистична гледна точка те създават ретардация, приканват читателя да потъне дълбоко в атмосферата и на места служат като формален маркер и за заложеното в самото съдържание усещане за някакъв вид замечтане, халюцинация или съновидение.

<p>She would sit, sometimes, in her warm fireside chair, at the private time when the children were all in bed, dreamily inventing the habits and behaviour of the husband she had never enjoyed until his very face fanned wispily in the steam from her bed-time cup of tea and she greeted him familiarly.</p>	<p>Понякога в свободното си време, когато децата си бяха по леглата, тя седеше в топлото си кресло край камината и, замечтана, си измисляше навиците и поведението на съпруга, когото никога не бе имала радостта да срещне, докато лицето му не започнеше да се мъждее в парата на последния ѝ чай за деня и тя не го поздравише сърдечно.</p>
---	---

Нещо повече, самата рязка смяна от по-дълги и описателни към кратки прости изречения в рамките дори на един и същи абзац се явява своеобразно изразно средство,

което може да създаде усещане за мрачна ирония и тревожност и на формално ниво да предаде чувствата на героинята:

<p>Part of herself (...) was killed, a tender, budding part; the daisy-crowned young girl who would stay behind to haunt the old house, to appear in mirrors where the new owner expected the reflection of his own face; to flash whitely on dark nights out of the prickly core of the apple tree. An amputee, she could not yet accustom herself to what was lost and gone, lost as her parents scattered in fragments over the Nevada desert. A routine internal flight. An unscheduled squall. An engine fault. Two Britons are among the dead. We regret to announce the death of a distinguished man of letters. And his wife. Mummy.</p>	<p>Част от нея (...) беше убита, едва напъпилата, нежна част, младото момиче с венец от маргаритки, което щеше да остане да броди като призрак из старата къща; да изниква в огледалата, в които новият собственик щеше да очаква да види собственото си отражение; да проблясва в бяло в бодливата основа на ябълковото дърво в тъмните ноци. Като пациент с ампутиран крайник, тя все още не можеше да свикне с липсата и загубата, бе изгубена като останките на родителите си, разпръснати над пустинята в Невада. Редовна вътрешна линия. Непредвидена буря. Отказал двигател. Сред жертвите има и двама британци. С прискърбие ви съобщаваме за смъртта на изтъкнат човек на словото. И неговата съпруга. Мама.</p>
--	---

3. Особености в лексиката и стила

При подбора на подходящите за българския текст лексикални и стилистични средства възниква предизвикателството как едновременно дадени елементи функционално да се трансформират, за да бъдат разбираеми в българския текст, но и да се запазят спецификите на оригиналното произведение, които го правят толкова отличаващо се по отношение именно на език и стил. За целите на настоящия труд водещо бе убеждението, че „преводът (...) трябва да пресъздаде същия ефект, към който се е стремил оригиналът“ (Еко 2021: 82). Важно е да се съблюдава в превода да не се допускат буквализми и затрудняващи възприемането конструкции. Същевременно обаче това не означава текстът да бъде унифициран, „изгладен“, опростен, напротив – както отбелязва преводачката Мари Врина: „Може да звучи парадоксално, но всъщност колкото по-уникален език си е създал един писател, толкова по-голям шанс има да бъде

„универсален“, тоест неговите текстове да резонират и установяват диалог с неговите читатели“ (Врина-Николов 2024).

В следващите подточки на анализ ще бъдат подложени някои характерни примери от „Вълшебният магазин за играчки“.

3.1. Особености при употребата на стилистични средства и специфична лексика

Често срещано стилистично средство при Анджела Картър (а и по принцип често срещано в английски, отколкото в български текстове) е повторението. При превод на български език обаче следва преводачът да подлага на анализ кога повторението е формална особеност, която може да се избегне, за да не се наруши възприятието на български език, и кога то е целенасочен стремеж на автора да предизвика напрежение, възбуда, афект (Попов 2016: 166) или друго емоционално въздействие.

Така например в превода са избегнати: повторения на глагола „said“ в диалози чрез замяна с различни глаголи; на собствени имена – чрез контекстови синоними или елипса; на други формални повторения – чрез брахиологично съкращаване. Едновременно с това обаче налице са силно емоционално маркирани пасажии, където повторението има ясен стилистичен ефект, който следва да се предаде и в българския вариант. В следния абзац например повторенията допринасят за динамиката и красноречиво предават чувството на досада на самата героиня, подчертават повтаряемостта на събитията и дори своеобразно разиграват размяната на реплики между персонажите:

<p><u>Mrs Rundle</u> thought <u>Melanie</u> was studying in her room. She said <u>Melanie</u> ought to get out more into the fresh air and would grow peaked. <u>Melanie</u> said she got plenty of fresh air when she ran errands for <u>Mrs Rundle</u> and, besides, she studied with her window open. <u>Mrs Rundle</u> was content when she heard this and said no more.</p>	<p><u>Госпожа Ръндъл</u> си мислеше, че <u>Мелани</u> учи в стаята си. Казваше, че <u>Мелани</u> трябва да излиза по-често на свеж въздух, иначе ще стане болнава. <u>Мелани</u> отвърщаше, че диша достатъчно свеж въздух, докато изпълнява поръчките на <u>госпожа Ръндъл</u> извън къщата, а и освен това учи на отворен прозорец. Този отговор удовлетворяваше <u>госпожа Ръндъл</u> и тя не казваше нищо повече.</p>
--	---

Нещо повече, в контекста на произведението се срещат повторения, които служат като своеобразни рефрени, като постоянни вътрешни препратки на текста към самия себе си. Такова ключово повторение е постоянното припомняне в първа глава например, че в съдбовното лято, в което се развива действието, Мелани е на петнайсет години. В превода е запазена сходната структура на изреченията така, както оригиналът го изисква. Повторенията имат смислово предназначение – те предават тревожността на героинята от осъзнаването, че се намира на граничната възраст между детските си илюзии и непознатия нов страшен свят.

<u>The summer she was fifteen</u> , Melanie discovered she was made of flesh and blood.	В лятото, в което бе на петнайсет , Мелани осъзна, че е от плът и кръв.
This is what Melanie did <u>the summer she was fifteen</u> , besides helping with the washing-up and watching her little sister to see she did not kill herself at play in the garden.	Ето това правеше Мелани през лятото, в което бе на петнайсет , освен когато помагаше с миенето на чинии или наглеждаше малката си сестра да не се убие, докато си играе в градината.
<u>The summer Melanie was fifteen</u> , Jonathon was twelve (...)	В лятото, в което Мелани бе на петнайсет , Джонатан бе на дванайсет
Eternity, she said, was like space in that it went on and on and on with God somewhere in it, like sixpence in a plum pudding (<u>thought Melanie when she was seven</u>) jostled by galaxies for raisins and lonely, maybe, for the company of other sixpences. How lonely God must be, <u>thought Melanie when she was seven. When she was fifteen</u> , she stood lost in eternity wearing a crazy dress, watching the immense sky.	Вечността, казваше, прилича на космоса по това, че не свършва и не свършва и съдържа Господ някъде в себе си – като монета от шест пенса в сливов пудинг (мислеше си Мелани, когато бе на седем), носеща се из галактики от стафиди самотно, с изключение на може би още няколко монети. Колко ли самотен трябва да е Господ, мислеше си Мелани, когато бе на седем. Когато бе на петнайсет , стоеше изгубена във вечността в нелепа рокля, втрещена в необятното небе.
She had climbed the apple tree <u>when she was eight</u> and again <u>when she was twelve. And now that she was fifteen?</u>	Беше се катерила на ябълковото дърво веднъж, когато бе на осем , после отново, на дванайсет . А сега, на петнайсет?

Друга особеност на „Вълшебният магазин за играчки“ са множеството красиви метафори и неочаквани сравнения, които авторката използва. Те внасят допълнителен

цвят, правят отделните сцени запомнящи се и обуславят високата образност на текста. Често те спомагат за изграждането на потискащата или зловеща атмосфера или на усещането за чудатост, *необикновеност* на обстановката, образите и явленията. Цялата тази верига от внушения трябва да се предаде и в превода.

mounds of glowing oranges, trapped little winter suns	планини от лъскави портокали като уловени, малки зимни слънца
The word 'dumb' tolled like a bell in her mind.	Думата „няма“ отекна в съзнанието ѝ като камбанен звън.
like baleful, hairy caterpillars with a life of their sinister own	като коварни космати гъсеници със свои собствени зловещи кроежи [<i>за изкуствените мигли</i>]
she had felt she was pregnant with herself, bearing the slowly ripening embryo of Melanie-grown-up inside herself	имаше чувството, че е бременна със себе си и износваше бавно узряващия плод на порасналата Мелани
A black bucket of misery tipped itself up over Melanie's head.	Черна кофа с тъга се изсипа върху главата на Мелани.

Както личи от примерите, някои метафори могат да се пренесат така, че да звучат възможно най-близо до оригинала, докато при други предаването на български език изисква по-описателен подход или известна трансформация. Ключово е, както отбелязва например Умберто Еко, „да се постигне същото въздействие, дори с цената на това да се изневери на буквата“ (Еко 2021: 75).

Освен интригуващата употреба на стилистични средства, която разгледахме по-горе, налице в текста са и други интересни елементи. Любопитен казус бе следният каламбур, при чието предаване водещ бе не стремежът за откриване на точен речников еквивалент на думите, а запазването на еротичния подтекст във фразата:

Mummy was keeping Daddy company. Daddy was on a lecher tour . 'A lecher tour!' crowed Victoria, who was five, beating her spoon upon the table. 'Eat up your bread pudding, dear,' said Mrs Rundle.	Мама правеше компания на татко, докато той изнасяше лекции и уроци . – Лекции и пороци! – изгука петгодишната Виктория, докато удряше с лъжица по масата. – Изяж си хлебния пудинг, скъпа – каза госпожа Ръндъл.
---	--

Думата „lecher“ (развратник) е звуково сходна с думата „lecture“ (лекция). В превода е предложен вариант, който да функционира в същата смислова верига, без да бъде буквален пренос на фразата от оригинала. Пресъздаването на внушенията от оригинала в преводния текст е важно както за да се илюстрира неловкостта и иронията на ситуацията, така и за да усети читателят как този единичен случай се вписва в цялостния тон на творбата: основна тема е осъзнаването на сексуалността от страна на героинята, която малко по малко съзрява за един нов, непознат за нея свят – тя пристъпва едновременно с плахост, но и с любопитство в неговото неприличие. Няма случайни думи и фрази – при Анджела Картър всеки малък детайл е от значение за изграждането на атмосферата и внушенията. Както Иванка Васева обобщава, „стилните компоненти в художествената творба образуват стройна система, в която всичко е свързано и подчинено на идейно-естетическия замисъл на автора“ (Васева 1989: 123).

3.2. Трансформации на стила и регистъра

Забележителната игра със стила е едно от множеството достойнства на творчеството на Анджела Картър, което също заслужава внимателен анализ. В рамките на текста срещаме изрази, изречения или цели пасажии в различни функционални стилове, смели преплитания и любопитни експерименти. „В стила се отразява мирогледът на автора, неговият художествен вкус, въображение, култура, темперамент“ (Васева 1989: 130), затова не е изненада, че при Картър се наблюдават различни стилкови подходи и най-разнообразни формулировки.

Налице са например абзаци със заряд на същински поетически импресии, предаването на чиято красота представлява голямо предизвикателство и внимателно съблюдаване на поддържането на високия стил като в следния абзац например:

<p>October, crisp, misty, golden October, when the light is sweet and heavy. They stood on the step and waited for the taxi with black bands on their arms and suitcases in their hands, forlorn passengers from a wrecked ship, clutching a few haphazardly salvaged possessions and staring in dismay at the choppy sea to which they must commit themselves.</p>	<p>Октомври, хладен, мъглив, златният октомври, в който светлината е сладостна и плътна. Седяха на стъпалото пред вратата и чакаха таксито с черните лентички на ръкавите и с куфарите в ръка – окаяни пътници от корабкруширал кораб, стиснали здраво няколко наслука спасени вещи и взиращи се с ужас в бурното море, на което трябваше да се посветят.</p>
---	---

Но едновременно с това задача на превода е и достоверно да предаде и разговорния стил, който се среща например в диалозите между героите. При тези случаи ключово е да се избегне директното пренасяне на изрази от английски на български, за да звучи речта на героите правдоподобно. Следните примери илюстрират някои трансформации, които позволяват в превода както да се избегнат буквализми, така и да се използват възможностите на експресивната лексика, за да се предадат автентично емоциите и въздействието на изказванията:

'These days,' disapproved Mrs Rundle, 'there is such a lack of contact within families! <u>Fancy not knowing about your uncle's wife! She is, after all, your aunt!</u>	– В днешно време – занарежда мисис Ръндъл – семействата си общуват толкова малко! <u>Да не знаете за съпругата на чичо си! Леля ви е все пак!</u>
<u>'Drop more?'</u> he asked, passing his cup.	– <u>Да ми сипеш още?</u> – попита той, като ѝ подаде чашата си.
<u>'Is it five she is?'</u> wrote Aunt Margaret with a trace of brogue.	„ <u>На пет е, нали тъй?</u> “ написа леля Маргарет и Мелани долови следата от ирландския ѝ диалект.

Първите два примера показват как за целите на постигането на автентична реч в употреба влизат богатите експресивни възможности на българските да-форми. В първия пример в „Да не знаете за съпругата на чичо си!“ налице е транспозиция на да-форма на сегашно време, с която се означават реални минали действия и която е „характерна предимно за разговорната реч“ (Ницолова 2008: 428). Пак в същия пример в изречението „Леля ви е все пак!“ личи как подборът на словоредата също влияе на експресивната маркираност на текста и го прави по-близък до разговорната реч.

Във втория пример да-формата изразява подкана и може да се приеме, че се характеризира с една от особеностите на някои от да-формите – израз на близост към събеседника, който може да се срещне при „неофициално фамилиарно общуване“ (Ницолова 2008: 412), каквото предполага и съкратеният в хода на речта въпрос „Drop some?“. Ето как с морфологично и лексикално много различни варианти в превода може да се предадат сходни внушения.

Последният пример илюстрира един специфичен проблем при превода – предаване на реч на герой, който говори на диалект. Спазен е наложеният в практиката

метод диалектът в оригинала да не се предава с диалектни форми на целевия език, а например с „разговорни и остарели (но не архаично звучащи) думи и все пак [от] онзи пласт от лексиката с регионален произход, която е надскочила периметъра си на употреба и се е национализирала поради устойчивост или функционалност до степен, че да не маркира твърде много речта“ (Карапеткова 2016: 121).

Смесването на високия стил с ежедневната реч е една от интересните черти на творчеството на Анджела Картър, затова е важно това взаимодействие да присъства и в преводите ѝ.

3.3. Реалии и термини

При превод огромно предизвикателство често се явяват реалиите, за които настоящият труд се придържа към дефиницията на Сидер Флорин и Сергей Влахов:

думи (и словосъчетания), назоваващи обекти, характерни за живота (бита, културата, социалното и историческото развитие) на един народ и относително чужди за друг; като носители на национален и/или исторически, те поначало нямат точни съответствия (еквиваленти) в други езици и следователно не се поддават на превеждане „на общо основание“, а изискват специален подход. (Влахов, Флорин 1990: 33-34)

Възможни методи за предаване на реалиите са транскрибирането, превеждането със замяна, описателното им предаване или, при липса на възможности, изпускането им (Влахов, Флорин 1990: 35).

В текста налице са реалии от всякакви области на живота. Характерни са например думи и изрази, свързани с бита и социалната среда на героите. Думата „pudding“ например е придобила гражданственост и у нас като „пудинг“ – конкретен вид десерт, но сред англоговорещите тя освен това може да се използва и като общо понятие за всякакви храни, които се сервират за десерт. Така с помощта на контекста като ориентир в едни случаи думата бива предадена като „пудинг“, а в други – като „десерт“.

<p>She pushed the fatal bread pudding around her plate with her spoon and slyly shovelled most of her helping onto Jon's plate (...).</p>	<p>Буташе пагубния хлебен пудинг из чинията с лъжица и скришом изтикваше по-голямата част от порцията си върху чинията на Джон (...).</p>
--	--

<p>'I haven't had my pudding yet,' said Jonathon reasonably.</p> <p>'It'll keep hot in the oven.'</p> <p>'I want my pudding NOW!' clamoured Victoria, for she could see that, today, for a treat, it was apple pie.</p>	<p>– Още не съм си изял десерта – отбеляза Джонатан.</p> <p>– Няма да изстине, ще го сложа във фурната.</p> <p>– Искам си десерта СЕГА! – настоя Виктория, защото видя, че днес има ябълков пай.</p>
--	---

Описателно в текста са предадени някои реалии, които нямат точни еквиваленти на български: „deed poll“ – като „документ за смяна на името“; „junior and mixed infants“ – като „смесено начално училище“; „jack-in-the-box“ – като „кутия с изскачащ палячо“ (вид играчка); „Irish lilt“ и „brogue“ като наименования на специфичен ирландски диалект в превода опростено са описани като „диалект“. Във връзка с ирландския произход на част от героите в текста се срещат и други реалии: например от областта на изкуството и културните традиции – описанието от визитната картичка на Франси „Reels and jigs“ е преведено с по-общото „Ирландски песни и танци“, с което все пак се запазва основния замисъл. Отново в областта на културата реалии са и наименованията на някои празници, за които има възприети варианти на български език: „November 5“ в превода е предадено като „Денят на Гай Фокс“, а „Walpurgisnacht“, макар и в английския оригинал да е назован с немското си име, на български бива трансформиран в познатото название „Валпургиева нощ“. Тези решения са взети на базата на стремежа изреченията да са по-ясни за българския читател.

Една реалия, която представлява казус от гледна точка на темата за политическата коректност, е употребата на обидната дума „sambo“ на едно конкретно място в текста:

<p>Instantly entranced, Victoria beamed; before their eyes, her miserable O spread out into a Happy Sambo melon-wedge grin.</p>	<p>Виктория, моментално омагьосана, засия; пред очите им нещастното ѝ „о“ се превърна в усмивка във формата на резен пъпеш като на засмян самбо.</p>
---	--

Думата „sambo“ (сама по себе си от испански произход) на английски език през 20 в. се използва като название за цветнокож човек, което в днешно време вече е отхвърлено като обидно и расистко. Свързва се с поредицата книги от края на 19 в. „The Story of Little Black Sambo“, където Самбо е името на героя, което впоследствие се превръща в нарицателно и се среща в различни обидни и стереотипни картинки, реклами

и т.н., изобразяващи усмихнати чернокожи герои с карикатурно преиначени големи усти (оттам връзката с широката усмивка на детето в контекста на изречението). Поради особеностите на този си произход в превода за думата е избрано предаване чрез транскрипция. В бележка под линия обаче е разяснен обидният ѝ расистки характер.

Налице е и специфична лексика от областта на корабоплаването – малкият Джонатан изработва модели на кораби и трупа всевъзможни енциклопедични знания за тях, употребата на термините обикновено рязко контрастира на представянето на иначе ежедневна ситуация, заради което често има хумористичен или ироничен ефект и засилва усещането за сблъсък между въображаемата реалност на героя и действителността. Срещат се следните термини, установени и на български език: „three-masted barque“ (тримачтов барк), „rigging on a schooner“ (стъкмяване на шхуна), „clipper“ (клипер), „marline spike“ (игла за разплитане на възли), „mizzenmast“ (бизанмачта). Една особеност е реалитата „Н.М.С.“ – съкращение от „His/Her Majesty’s Ship“, което обикновено се включва като част от името на корабите, плаващи под флага на Великобритания. Съкращението е установено в английския език и се среща често в текста, но неговото кратко предаване не е възможно на български език, затова с цел лекота и чистота на изказа в българския превод то е предадено веднъж с пълното официално наименование, а след това е изпуснато, защото се подразбира по аналогия.

He made a model of the three-masted barque, Н.М.С. <i>Beagle</i> ; also of Н.М.С. <i>Bounty</i> ; of Н.М.С. <i>Victory</i> and of Н.М.С. <i>Thermopylae</i> .	Бе сглобил модел на тримачтовия барк на Негово Величество „Бигъл“, както и на корабите „Баунти“, „Викъри“ и „Термопили“.
---	--

Трябва да се отбележи и още една особеност, която допълнително илюстрира възможното наличие на подводни камъни в чуждоезикови текстове – действието в книгата се развива през 60-те години на 20 в., когато управляващият монарх вече е кралица Елизабет II, но внимателната справка показва, че корабът „Бигъл“ е от времето на крал Джордж IV – съответно наименованието следва да бъде кораб на „Негово“, а не на „Нейно Величество“, както преводачът би могъл да се подведе.

В работата си преводачите често трябва да внимават и за друг тип разминавания поради различни реалити – един и същи предмет, за който между двата езика от лексикална гледна точка има ясен еквивалент, може да се обвързва с различна културна традиция като в следния пример:

<p>She had given up believing in God when she was thirteen. One morning, she woke up and He wasn't there. She went to church to please her father and <u>she wished on wish-bones as well as on her knees.</u></p>	<p>Беше се отказала да вярва в Господ още когато беше на тринайсет. Една сутрин се събуди и Него го нямаше. Ходеше на църква, за да угоди на баща си, но вярваше, <u>че ядецът сбъдва желания не по-зле от молитвите.</u></p>
---	--

Думата „wishbone“ (в текста в по-стар правописен вариант) означава „ядец“, но изречението остава неразбираемо, освен ако не се обяснят (в случая в настоящия превод в бележка под линия) културните различия. Според българската традиция ядецът се чуци на две и този, у когото е останала по-късата част, опитва да надхитри втория, като му подава предмети – човекът не трябва да ги взима, но ако забрави и го направи, противникът трябва да извика „Ядец!“. Съвсем различно стоят нещата в някои западни страни, включително Англия – според вярването там двамата противници трябва да си намислят желание и да дръпнат костта в противоположни посоки, като се смята, че този, у когото е останала по-голямата част, ще получи това, което си е пожелал. Ето как един и същи предмет на двата езика може да създаде коренно различни асоциации – разминаванията трябва да се отчетат и осветлят и от преводача.

4. Литературни и културни препратки

Забележителна черта на творчеството на Анджела Картър са множеството интертекстуални препратки към културни феномени или към шедьоври на световната литература, които тя включва в текстовете си. „Вълшебният магазин за играчки“ не е изключение в това отношение. Освен че на нивото на сюжета може да се открият сходства с различни вълшебни приказки, на ниво текст също има много препратки и умело скрити цитати, чието разкодиране е предизвикателство пред преводача.

На първо място можем да открием специфичната група на библейските цитати. Те са предадени със съответния си превод на български език, като в бележки под линия са посочени точните глави и стихове.

<p>Treacherous, they were the <u>wages of sin.</u></p>	<p>Бяха предателки, <u>заплатата на греха.</u> (Цитат от Римляни 6:23)</p>
---	---

Victoria was a <u>lily of the field, neither toiling nor spinning</u> , but not beautiful.	Виктория беше <u>полски крем, нито се трудеше, нито предеше</u> , но не беше красива. (Парафраза на цитат от Матей 6:28)
the vicar, a pale man who fished and made pale jokes about <u>fishers of men</u> (...)	свещеникът – посредствен мъж, който ходеше да лови риба и пускаше посредствени шеги за <u>ловците на човечи</u> (...). (Цитат от Матей 4:19)

Друг често срещан елемент са препратки към заглавия или стихове от литературни произведения или песни, които нямат налични преводи на български език поради това, че са много стари или твърде специфични. В тези случаи се налага самият преводач да предложи превод в рамките на текста.

Mrs Rundle sang old songs to her, sang how <u>the harbour lights told me you were leaving</u> and that <u>roses were blooming in Picardy but there was never a rose like you</u> ; and Victoria chuckled on her knee and grabbed at Mrs Rundle's cat with her cube-shaped fist.	Госпожа Ръндъл ѝ пееше стари песни, пееше ѝ <u>какво са ѝ казали светлините на пристанището*</u> и <u>как розите цъфтят на Пикарди, но няма друга роза като нея**</u> и Виктория се кискаше в скута ѝ и сграбчваше котарака на икономката с квадратния си юмрук. *Стих от популярната ирландска песен „Harbor Lights“. **Стихове от „Roses of Picardy“, една от най-популярните английски песни по времето на Първата световна война.
Jonathon's favourite hymn was <u>'Eternal Father, Strong to Save'</u> .	Любимият химн на Джонатан беше <u>„Отче наш всевечний и всесилний“**</u> . *Английски църковен химн от 1860 г. от Уилям Уайтинг, особено популярен сред моряци.
'A jig,' said Finn. "' <u>The Rocky Road to Dublin</u> ". And I wish I was treading it now.'	– Ирландска песен – обясни Фин. – <u>„Грънливият път до Дъблин“*</u> . Де да можех сега да вървя по него. *Ирландска песен от 19 в. от поета Д. К. Гаван.

В един друг интересен пример възникна обратният казус – с кой вариант да се предаде стих от произведение, което има няколко налични преводи на български език. Такъв бе случаят с „O, my America, my new found land“ – цитат от поемата на Джон Дън „На любимата, която ще си ляга“. В приложения превод бе избран – и обозначен в бележка под линия, както добрата практика изисква – вариантът на преводача

Александър Тончев: „Земя новооткрита, мой нов свят“. Този превод позволява да се запази точното внушение на сравненията от следващото изречение, обединени в обща смислова верига със образа на земята и идеята за откритието на един метафоричен нов свят:

<p>The summer she was fifteen, Melanie discovered she was made of flesh and blood. <u>O, my America, my new found land.</u> She embarked on a tranced <u>voyage, exploring</u> the whole of herself, clambering her own <u>mountain ranges</u>, penetrating the moist richness of her <u>secret valleys</u>, a physiological <u>Cortez, da Gama or Mungo Park.</u></p>	<p>В лятото, в което бе на петнайсет, Мелани осъзна, че е от плът и кръв. <u>Земя новооткрита, мой нов свят*</u>. Тя се отправи на шеметно <u>пътешествие</u>, за да <u>изследва</u> цялото си съществуване, катереше собствените си <u>планински вериги</u> и проникваше във влажното богатство на <u>тайните си долини</u> – един физиологически <u>Кортес, да Гама или Мънго Парк.</u></p> <p>*Цитат от стихотворението на Джон Дън „На любимата, която ще си ляга“ (прев. Александър Тончев)</p>
---	--

Налице са редица препратки и към имена или културни феномени, които са разпознаваеми за английските читатели, но следва да бъдат обяснени за българските:

<p>She spoke with an old-world, never-never land stateliness, like a duchess in a <u>Whitehall farce.</u></p>	<p>Говореше със старомоден маниер, сякаш бе от друг свят, като дукеса от <u>фарс в театър „Уайтхол“*</u>. *Фарсовете в театър „Уайтхол“ в Лондон се провеждали редовно през 50-те и 60-те години и били много популярни сред широката публика.</p>
<p>Daddy must have been a bit of a Bohemian, in spite of his family and, besides, was living in a flat by himself. A Bloomsbury bedsitter, coffee brewing on a gas-ring, talk about free love, <u>Lawrence</u>, dark gods.</p>	<p>Татко ще да е бил нещо като бохем въпреки произхода си и освен това е живеел в апартамент съвсем сам. Квартиранинт в Блумсбъри, който си вари кафе на газов котлон, говори за свободната любов, <u>Лорънс*</u> и тъмните божества. *Дейвид Хърбърт Лорънс, автор на скандалния по това време „Любовникът на лейди Чатърли“.</p>
<p>Would it be Torquay? Bournemouth (the Chine)? <u>Scarborough-is-so-bracing?</u> And never, for example, Venice?</p>	<p>Дали ще ходят в Торки? В Борнмът (при ждрелото)? В Скарбъроу, където въздухът <u>„така ободрява“*</u>? И никога във Венеция например?</p>

	<p>*Препратка към слогана „Skegness is so bracing“ от известен рекламен плакат за курорта Skegness от 1909 г., считан за една от най-известните реклами за дестинация за почивка.</p>
--	---

В текста се срещат и множество препратки към литературни произведения, които в някои случаи са по-видни, но в други дори самото им разпознаване като такива представлява трудна задача. Примери като долните доказват, че преводът на художествени текстове изисква и сериозно познаване на литературните традиции въобще.

<p>He occupied a quite different time. He looked as if he had met an <u>ancient mariner on the way to the wedding</u> and been catapulted into a dimension where white roses and confetti did not matter any more.</p>	<p>Бе от съвсем друго време. Изглеждаше, сякаш бе срещнал <u>стар моряк* по пътя към сватбата</u> и се бе катапултирал в измерение, в което белите рози и конфетите вече нямаха значение.</p> <p>*Препратка към „Балада за стария моряк“ на Самюъл Колридж, в която стар моряк пресреща гост на сватба и му разказва за премеждията си.</p>
<p>There was a certain ritual quality in this exchange, as though Melanie had stumbled on the secret sequence of words that would lead her safe over the <u>swordedge bridge</u> into the <u>Castle of Corbenic</u>.</p>	<p>Тази размяна на реплики бе като някакъв ритуал, сякаш Мелани бе намерила правилната комбинация от думи, която щеше безопасно да я преведе през <u>мост с формата на остър меч в замъка Корбин*</u>.</p> <p>*Замъкът, в който според легендите за крал Артур се пазел Светият Граал. В същото изречение авторката вероятно прави препратка и към друг известен топос – Моста на меча, по който Ланселот в „Ланселот, Рицарят на каруцата“ от Кретиен дьо Троя трябва да премине.</p>
<p>Her red hair was piled up on top of her head in a rough knob; she shed hairpins <u>like the White Queen</u>. One or two clattered into the cot.</p>	<p>Червената ѝ коса бе навита върху главата ѝ в разпилян кок, бе набола цялата си коса с фиби <u>като Бялата царица*</u>. Една-две тупнаха на креватчето.</p> <p>*Героиня от „Алиса в огледалния свят“, която в пета глава се появява, окичена с множество фиби и карфици.</p>

Заклучение

На всички езикови равнища в текста срещаме чудатостта, така характерна за художествения свят на Анджела Картър. Стремещт към свобода, бунтарството, отстояването на собствената същност, странното влечение към необикновеното – все основни проблеми на творбата – присъстват не само на тематично ниво, но и, както стана ясно от анализа в настоящата работа, на равнището и на стила, езика, дори граматиката и фонологията. Сложните взаимоотношения между цялостната идея на произведението и нейните малки имплицитни проявления на ниво текст правят превода сложна, но интригуваща задача. В книги като „Вълшебният магазин за играчки“ всеки детайл е от значение и всяка нова страница добавя нови и нови пластове към цветната литературна картина, която Картър рисува.

Приложеният анализ през любопитни примери разкри как казуси, изискващи креативни решения, възникват дори на нивото на фонетиката и фонологията; проследи какви богати възможности предлага системата на българската граматика за предаване на нееквивалентни структури от английски език; илюстрира колко различия съществуват и колко трансформации настъпват на нивото на лексиката и какъв инструментариум от изразни средства може да бъде използван за целите на предаването на стила; и не на последно място демонстрира функцията на превода не само формално да предава съдържанието, но и да хвърля светлина върху особености като интертекстуални и културни препратки.

Преводът не е просто преобразуване на текст в друг текст, той свързва култури, преодолява бариери, пренася минало в настоящето, съхранява и мултиплицира послания. Да се трансформират оригиналният текст и замисълът на автора така, че да заговорят на езика на новата си публика, но едновременно с това да се съхранят именно онези „вкусни подправки“ в стила и оригиналната поетика, които правят твореца разпознаваем и единствен по рода си, е цел трудна, но ключова. Приложеният авторски превод бе опит да се изпълни тази сложна и вдъхновяваща мисия и да се изследва как и защо неподражаемият глас на Анджела Картър във „Вълшебният магазин за играчки“ може и заслужава да намери още по-широка публика у нас.

Библиография

Carter 2018: Carter, A. The Magic Toyshop. London: Virago Press.

Цитирана литература:

БАН 2012: Институт за български език „Проф. Любомир Андрейчин“, Българска академия на науките. Официален правописен речник на българския език. София: Просвета.

Васева 1989: Васева, И. Стилистика на превода. София: Наука и изкуство, 1989.

Влахов, Флорин 1990: Влахов, С., С. Флорин. Непреводимото в превода. София: Наука и изкуство.

Еко 2021: Еко, У. Да кажеш почти същото. Опити в полето на превода. София: Колибри.

Кабакчиев 2003: Кабакчиев, К. Английска граматика. Основни проблеми за българите, изучаващи английски език. София: Pensoft.

Карапеткова 2016: Карапеткова, Д. За РРевода. София: Колибри.

Люцканова-Костова 2019: Люцканова-Костова, Р. Жени и чудовища. Новата женска готика: Анджела Картър и Карсън Маккълърс. София: Кралица Маб.

Мутафчиев 1976: Мутафчиев, Р. Система на глаголните времена в разказ за минали събития. – В: Пашов, П., Р. Ницолова. Помагало по българска морфология. Глагол. София: Наука и изкуство.

Ницолова 2008: Ницолова, Р. Българска граматика. Морфология. София: УИ „Св. Климент Охридски“.

Пашов 2015: Пашов, П. Българска граматика. София: Хермес.

Попов 2016: Попов, Д. Стилистика. Шумен: УИ „Епископ Константин Преславски“.

Протохристова 2014: Протохристова, К. Записки от предверието. Теория и практики на заглавието. Пловдив: УИ „Паисий Хилендарски“.

Цитирани онлайн източници:

Брезински 2010: Брезински, С. Избягвайте деепричастието – то е езиков проблем. *Българи. Граждани на нацията*, 22 март 2010. Достъпно на:

https://bolgari.org/izbiagvaite_deeprichastieto_%E2%80%93_to_e_ezikov_problem-h-392.html [прегледан 22.01.2025].

Врина-Николов 2024: Врина-Николов, М. Как да мислим/правим българската литература – литература на и в света? – В: Литературен вестник, год. XXXIII, № 5, 9-10. Достъпно на: <<https://litvestnik.com/2024/02/11/как-да-мислим-правим-българската-лите/>> [прегледан 20.01.2025].

Мурдаров 2001: Мурдаров, В. Грешейки с деепричастията. – В: Демокрация, 9 март 2001. Достъпно на: <<http://www.slovo.bg/showwork.php3?AuID=21&WorkID=340&Level=2>> [прегледан 22.01.2025].

Наредба № 6 1995: Наредба № 6 от 12 юни 1995 г. за транскрипция и правопис на чужди географски имена на български език на министъра на териториалното развитие и строителството, обн., ДВ, бр. 60 от 4 юли 1995 г., доп., бр. 72 и 106 от 1995 г., бр. 4 от 1999 г. Достъпно на: <https://bg.wikisource.org/wiki/Наредба_№_6_за_транскрипция_и_правопис_на_чужди_географски_имена#> [прегледан 20.01.2025].

Петрова 2013: Петрова, Е. Furcula: Wishbone vs. ядец. – В: Капитал, 14 февр. 2013. Достъпно на: <https://www.capital.bg/light/neshta/2013/02/14/2002923_furcula_wishbone_vs_iadec/> [прегледан 20.01.2025].

Coody 2016: Coody, M. Sex, Gender, and Femininity: Crucial Aspects in Angela Carter's The Magic Toyshop. – In: Toyon Literary Magazine, vol. 62, № 1, 6-13. Available at: <https://digitalcommons.humboldt.edu/toyon/vol62/iss1/21/?utm_source=digitalcommons.humboldt.edu%2Ftoyon%2Fvol62%2Fiss1%2F21&utm_medium=PDF&utm_campaign=PDFCoverPages> [прегледан 25.01.2025].

Допълнителна литература:

Атанасова, Т. Английски имена. – В: Андрейчин, Л., М. Вългенов (съст.). Изговор и транскрипция на чужди имена в българския език. София: Наука и изкуство, 1974, 183-216.

Бояджиев, Т. Българска лексикология. София: УИ „Св. Климент Охридски“, 2011.

Врина-Николов, М. Отвѣд пределите на превода. София: Колибри, 2004.

Данчев, А. Българска транскрипция на английски имена. Теория и практика. София: Народна просвета, 1982.

Картър, А. Адските машини за желания на доктор Хофман. Прев. Ангел Игов. София: Алтера, 2010.

- Картър, А.** Кървавата шапчица. Прев. Ирина Ценова. София: Сиела, 2014.
- Картър, А.** Умни деца. Прев. Ангел Игов. София: Алтера, 2014.
- Панчева, Е., А. Личева, М. Янакиева.** Теория на литературата. От Платон до постмодернизма. София: Колибри, 2007.
- Ранкова, М., Ц. Иванова.** Английска граматика. София: Наука и изкуство, 1994.
- Тилков, Д., Т. Бояджиев.** Българска фонетика. София: УИ „Св. Климент Охридски“, 2013.
- Sage, L.** Angela Carter. Plymouth: Northcote House Publishers, 1994.

Приложение №1

„ВЪЛШЕБНИЯТ МАГАЗИН ЗА ИГРАЧКИ“

Анджела Картър

1

В лятото, в което бе на петнайсет, Мелани осъзна, че е от плът и кръв. Земя новооткрита, мой нов свят³. Тя се отправи на шеметно пътешествие, за да изследва цялото си същество, катереше собствените си планински вериги и проникваше във влажното богатство на тайните си долини – един физиологически Кортес, да Гама или Мънго Парк. В продължение на часове се наблюдаваше в огледалото на гардероба, гола; проследяваше с пръст елегантната подредба на ребрата си, където сърцето ѝ потръпваше под кожата като птиче под одеяло, рисуваше линии по дължината от гърдната си кост до пъпа (мистериозна кухня или пещера) и прокарваше длани по раменете си, тънки като на богомолка. После се въртеше, увиваше ръце около тялото си, смееше се, понякога правеше цигански колела и челни стойки в чист възторг от разкритата изненада, че вече не е малко момиче.

Позираше и с разни предмети в ръка. Като муза на прерафаелитите сресваше дългата си черна коса право надолу от пътя в средата на главата си, събираше колене и, стиснала една тигрова лилия от градината под брадичката си, внимателно се оглеждаше. Сетне, ала Тулуз-Лотрек, прелъстително си разпиляваше косата върху лицето и седнаше разкрячена на стола с купа вода и хавлиена кърпа в краката. Винаги се чувстваше особено неприлично, когато позираше за Лотрек, въпреки че понякога си фантазираше, че живее в неговото време (беше танцьорка във водевил или модел и хранеше едно врабче с трохи през прозореца на таванската си стаичка в Париж). В тези фантазии тя му помагаше и го обичаше, понеже го съжаляваше, задето беше джудже и задето беше гений.

Беше твърде слаба за Тициан или Реноар, но пък, с малко прозрачно перде около главата и с огърлицата от култивирани перли от кръщенето си около шията, наподобяваше бледите, горди Венери на Кранах. След като прочете „Любовникът на лейди Чатърли“, тайно събра незабравки и ги сплете между срамните си косми.

---

³ Цитат от стихотворението на Джон Дън „На любимата, която ще си ляга“ (прев. Александър Тончев).

Освен това използва прозрачното перде като основен материал за цял куп нощници, които скрои сама в подготовка за първата си брачна нощ. Опаковаше се като подарък за младоженец фантом, който си взимаше душ и си миеше зъбите в банята на някое друго измерение в бъдещето по време на медения им месец в Кан. Или Венеция. Или Маями Бийч. Така силно го приканваше да прескочи времепространствената бариера помежду им, че почти усещаше дъха му върху бузата си и гласа му, който дрезгаво шептеше „скъпа“.

Готова за него, тя разкриваше дългия си, бял като мрамор крак чак до бедрото (но забравяше фантазията, внезапно погълната от играта на мускули в огледалото, докато стягаше и отпускате крака си); после плътно се увиваше в прозрачното перде и разглеждаше очертаните форми на малките си стегнати гърди. Размерът им я разочароваше, но смяташе, че все ще свършат работа.

Всичко това се разиграваше зад заключената врата на невинната ѝ постелна стая, под зоркия поглед на мечето Едуард, което я наблюдаваше от възглавницата (под кръглия му корем се подаваше сгънатата ѝ раирана пижама), докато „Лорна Дун“ лежеше захвърлена със страниците надолу в прахта под леглото. Ето това правеше Мелани през лятото, в което бе на петнайсет, освен когато помагаше с миенето на чинии или наглеждаше малката си сестра да не се убие, докато си играе в градината.

Госпожа Ръндъл си мислеше, че Мелани учи в стаята си. Казваше, че Мелани трябва да излиза по-често на свеж въздух, иначе ще стане болнава. Мелани отвърщаше, че диша достатъчно свеж въздух, докато изпълнява поръчките на госпожа Ръндъл извън къщата, а и освен това учи на отворен прозорец. Този отговор удовлетворяваше госпожа Ръндъл и тя не казваше нищо повече.

Госпожа Ръндъл бе дебела, стара и грозна и всъщност никога не се бе омъжвала. Беше се регистрирала като „госпожа“ с един документ за смяна на името, който си бе подарила за петдесетия рожден ден. Смяташе, че това обръщение придава щипка лично достойнство на една застаряваща дама. Освен това винаги бе искала да се омъжи. На стари години паметта и въображението се сливат – мислените разграничения, които госпожа Ръндъл си бе поставила, бяха започнали да се размиват. Понякога в свободното си време, когато децата си бяха по леглата, тя седнаше в топлото си кресло край камината и, замечтана, си измисляше навиците и поведението на съпруга, когото никога не бе имала радостта да срещне, докато лицето му не започнеше да се мъждее в парата на последния ѝ чай за деня и тя не го поздравеше сърдечно.

Имаше космати бенки и огромни изкуствени зъби. Говореше със старомоден маниер, сякаш бе от друг свят, като дукеса от фарс в „Уайтхол“⁴. Тя бе икономката. Беше си довела и котарака, чувстваше се като у дома. Грижеше се за Мелани, Джонатан и Виктория, докато мама и татко бяха в Америка. Мама правеше компания на татко, докато той изнасяше лекции и уроци.

– Лекции и пороци! – изгука петгодишната Виктория, докато удряше с лъжица по масата.

– Изяж си хлебния пудинг, скъпа – каза госпожа Ръндъл.

Под надзора на госпожа Ръндъл поглъщаха огромни количества хлебен пудинг. Тя правеше и по-семпъл, и по-засукан, със или без черни или бели стафида, а понякога слагаше и от двата вида, и измисляше вариации на основната рецепта, като добавяше мармалад, фурми, смокини, сладко от касис и варени ябълки. Демонстрираше забележителна виртуозност. Понякога го ядяха и студен на вечеря.

Мелани започна да се страхува от хлебния пудинг. Боеше се, че ако яде твърде много, ще стане дебела, никой никога няма да я обича и ще си умре девствена. Една гигантска Мелани, подута като удавен труп, преял с хлебен пудинг, постоянно изникваше в сънищата ѝ и тя се будеше от ужас, обляна в пот. Буташе зловредния хлебен пудинг из чинията с лъжица и скришом изтикваше по-голямата част от порцията си върху чинията на Джон, щом госпожа Ръндъл обърнеше широкия си гръб към тях. Джонатан ядеше постоянно. Ядеше най-вече от чиста разсеяност.

Ядеше като сляпа природна стихия, помиташе планини от храна като танк, преминаващ през къща. Ядеше докато не остане и троха; след това спираше, поставяше ножа и вилицата или лъжицата и вилицата една до друга прилежно, избърсваше си устата със салфетка и отиваше да сглобява модели на кораби. В лятото, в което Мелани бе на петнайсет, Джонатан бе на дванайсет и бе погълнат от майсторенето на миниатюрни кораби.

Беше нисък, чипонос и русоляв, носеше сивата фланелена риза и шапката с козирка от училищната си униформа и винаги на някое коляно имаше коричка от рана, която бе на път да се излющи. Изработваше модели на кораби от готови комплекти, грижливо ги оцветяваше, сглобяваше и оборудваше и после ги поставяше на рафтовете или на полиците над камините из къщата, където можеше да ги гледа, докато минава през стаите. Правеше модели само на ветроходни кораби.

---

⁴ Фарсове в театър „Уайтхол“ в Лондон се провеждаха редовно през 50-ти и 60-те години и били много популярни сред широката публика.

Бе сглобил модел на тримачтовия барк на Негово Величество „Бигъл“, както и на корабите „Баунти“, „Виктъри“ и „Термопили“. През онова лято ръцете му постоянно лепнеха от лепилото. Гледаше с отнесен поглед, като че ли виждаше не истинския свят, а сините морета и островите с кокосови палми, накъдето корабите му, веднъж отпратени, плаваха замечтано и завинаги. Като един въображаем „Летящ холандец“ Джонатан странстваше из неизследвани води под разперените като криле на лебед платна, върху поклащащи се и пропити със сол дъски, без никога да стигне твърда земя. Пристъпваше с едва забележимо олюляване, но никои никога не забелязваше.

Никои никога не забелязваше и че той не вижда останалите, защото очите му бяха скрити зад очила с кръгли, дебели като дъна на бутилки стъкла. Бе ужасно късоглед за нещата от този свят. Като го видеха – с очилата, шапката и коричките по коленете – хората веднага се сещаха за Норман и Хенри Боунс, момчетата детективи⁵. Подведени от външния му вид, родителите му напълниха библиотеката с книгите за Бигълс⁶, които събираха прах неразлистени.

В началото на лятото Мелани открадна шест недокоснати книги за Бигълс от стаята му, тайно ги изнесе по време на евтина еднодневна екскурзия до съседен град и ги продаде в книжарница за издания втора ръка, за да си купи комплект изкуствени мигли с постъпленията. Когато обаче опита да си ги сложи, се разплака горчиво, защото те отказваха да застанат мирно, изплъзваха се между пръстите ѝ и тупваха върху тоалетката като коварни космати гъсеници със свои собствени зловещи кроежи. Обвиняваха я безгласно: „Крадла! Крадла!“. Бяха предателки, заплатата на греха⁷. Гузна, Мелани ги изгори в рядко използваната камина в стаята си. Беше очевидно, че не бива да ги носи, защото ги бе закупила с пари, придобити с кражба. Онова лято тя разви силно чувство за вина.

Виктория нямаше никакво чувство за вина. За нищо нямаше чувство. Беше едно гукащо закръглено, златно гълъбче. Припичаше се на слънцето и, когато успяваше да ги хване, разкъсваше пеперуди на малки парченца. Виктория беше полски крем, нито се трудеше, нито предеше⁸, но не беше красива. Госпожа Ръндъл ѝ пееше стари песни, пееше ѝ какво са ѝ казали светлините на пристанището⁹ и как розите цъфтят на Пикарди,

---

⁵ „Norman and Henry Bones, the Boy Detectives“ – популярна английска детска радиопиеса, излъчвана от 1943 до 1965 г.

⁶ Герой летец от едноименната поредица книги от автора У. Е. Джоунс.

⁷ Цитат от Римляни 6:23.

⁸ Парафраза на цитат от Матей 6:28, „И за облекло, защо се безпокоите? Разгледайте полските кремове как растат; не се трудят, нито предат“.

⁹ Препратка към популярната ирландска песен „Harbor Lights“.

но няма друга роза като нея¹⁰ и Виктория се кискаше в скута ѝ и сграбчваше котарака на икономката с квадратния си юмрук. Той бе въздебел и ходеше с вирнат нос. Седнал, придобиваше големината и формата на пухена кръгла масичка за кафе. Госпожа Ръндъл сигурно го хранеше с остатъци от хлебния пудинг.

Той седеше върху домашните ѝ пантофи (от жълт филц и с червени помпони), тя пееше на Виктория и плетеше.

– Какво плетеш? – попита веднъж Виктория.

– Жилетка.

– Шилетка – изопачи думата със задоволство Виктория.

– Защо е черна, госпожо Ръндъл? – попита Мелани, която бе дошла да си вземе портокалов сок с лед от хладилника, пристъпвайки боса, както подобава през лятото.

– На моите години – въздъхна госпожа Ръндъл – все има за кого да се облечеш в черно. Ако не веднага, то поне скоро. – Гласната в „скоро“ прозвуча твърде проточено, като че премазана от ваяк: „скоооооро“. – Миличка, ще се простудиш с тези боси крака върху каменния под.

Кубчетата лед потрепериха в ръката на Мелани.

– Много от познатите ви ли са умрели? – попита тя.

– Достатъчно – отвърна госпожа Ръндъл, която вече завършваше плетивото си.

– Смъртта ми се струва невъобразима – промълви бавно Мелани, търсейки правилната дума.

– Това е нормално на твоята възраст.

– Пей! – заповяда Виктория и започна да тупа изцапаните си от близалки ръце в черния памучен плат върху колената на госпожа Ръндъл. Госпожа Ръндъл покорно извиси глас.

Мелани си представяше смъртта като стая, подобна на килер, в която човек бива заключен без никаква светлина.

„Какво ли ще се случи с мен, преди да умра? – помисли си. – Е, ще порасна. И ще се омъжа. Надявам се да се омъжа. О, колко ужасно ще бъде, ако не се омъжа. Искане ми се да съм на четиресет и вече всичко да е свършило и да знам какво ще се случи с мен.“

Окичи маргаритки в дългата си коса и се огледа в огледалото, като да беше снимка в собствения си фотографски албум като пораснала. „Моя милост на петнайсет.“ А след това – снимки на децата ѝ в скаутски униформи и костюми на индианци, на кучетата ѝ и

---

¹⁰ Стихове от „Roses of Picardy“, една от най-популярните английски песни по времето на Първата световна война.

на моменти от бъдещите ѝ летни почивки. Кофички и лопатки. Пясък в обувките. Торки? Дали ще ходят в Торки? В Борнмът (при ждрелото)? В Скарбъроу, където въздухът „така ободрява“¹¹? И никога във Венеция например? Ами кучетата? Йоркширски териери ли ще бъдат, коргита ли, благородни афгански хрътки с издължени като клюнове носове, или пък две бели хрътки на златна верижка?

Момичето с маргаритките и с големите кафяви очи каза:

– Няма да допусна да е невзрачно. Не. Необикновено. Трябва да е необикновено. Имаше предвид бъдещето си. Една маргаритка падна от косата ѝ на пода като леко насмешлив знак от небето.

Семейството живееше в къща в провинцията с отделна стая за всеки и с още няколко допълнителни спални, както и с едно шотландско пони в полето и ябълково дърво, което държеше луната в разклонените си пръсти пред прозореца на Мелани така, че да я вижда от леглото си – единична кушетка с матрак „Дънлопило“ и тапицирана в бяло табла. Момичето спеше върху раирани чаршафи.

Къщата бе от червени тухли с фронтони в едуардиански стил и се издигаше сама сред един-два акра собствена земя. Миришеше на лавандулов лак за мебели и пари. Мелани бе израснала с мириса на пари и не усещаше, че въздухът, който диша, бе пропит с него, но знаеше, че е късметлийка, задето притежава четка за коса със сребърен гръб, свой собствен радиотранзистор и сако и пола от хубава твърда, сурова коприна, ушити от шивачката на майка ѝ, с които да ходи на църква в неделя.

Баща им искаше да ходят на църква всяка неделя. Понякога, когато си беше възрастна, им четеше откъси от Библията. Родом бе от Салфорд и, след като вече не му се налагаше да мисли за родния град, му доставяше удоволствие деликатно да се преструва на благородник. Онова лято ходеха на църква заедно с набожната госпожа Ръндъл. Тя си взимаше собствения си издут черен молитвеник, из който напосоки се ръсеха хербаризирани цветя и стръкове папрат, ако го грабнеше твърде припряно. Виктория седеше на пейката в църквата, затичваше се вяло след изсушените листа, изпаднали от молитвеника на госпожа Ръндъл, и гукаше. Понякога доста силно.

„Да не би да е бавноразвиваща се? – чудеше се Мелани. – Дали няма да се наложи да си остана възрастна, за да помагам на мама да се грижи за нея и никога да нямам свой собствен живот?“

---

¹¹ Препратка към слогана „Skegness is so bracing“ от известен рекламен плакат за курорта Скегнес от 1909 г., считан за една от най-известните реклами за дестинация за почивка.

Виктория като една госпожа Рочестър – ужасна тайна в задната стая, която мига с празен поглед, играе си с детски кубчета, прост конструктор и дървени пъзели и надига непристойното си бебешко лице над парапета, за да гука срещу смутените гости.

Любимият химн на Джонатан беше „Отче наш всевечний и всесилний“¹². Когато свещеникът – посредствен мъж, който ходеше да лови риба и пускаше посредствени шегички за ловците на човеци¹³ – идваше да ги наглежда, както бе обещал на баща им, Джонатан яростно сграбчваше края на расото му и го молеше следващата неделя да изпеят „Отче наш всевечний и всесилний“.

– Ще видим – отвръщаше неловко свещеникът срещу яркия отблясък от очилата на Джонатан.

И в неделя през цялата сутрин, докато закусваха и обличаха най-хубавите си дрехи, Джонатан трепереше от скрито нетърпение. Но почти никога не пееха това, което бе поръчал. Надеждата се изпаряваше, щом зърнеш номерата на химните, обявени върху дървената дъска на стената. Тогава Джонатан се качваше на борда на клипера „Къти Сарк“ или на кораба „Баунти“, отплаваше със свежия бриз в платната, и се понасяше през безкрайно синьото море в опит да излекува болката си. Свещеникът го бе предал. Запушете му устата с иглата за разплитане на възли. Вържете го за бизанмачтата, да виси там гол цял ден на тропическата горещина. Дайте му да опита камшика.

Мелани се молеше: „Моля те, Господи, нека се омъжа. Или нека поне да правя секс“. Беше се отказала да вярва в Господ още когато беше на тринайсет. Една сутрин се събуди и Него го нямаше. Ходеше на църква, за да угоди на баща си, но вярваше, че ядецът¹⁴ сбъдва желания не по-зле от молитвите. Госпожа Ръндъл се молеше в захлас: „Моля те, Господи, нека си спомням, че съм била омъжена, сякаш наистина съм била омъжена“. Знаеше, че не може да заблуди Господ с документа за смяна на името. „Или – продължаваше – нека поне да си спомням, че съм правила секс“. Само дето не се изразяваше толкова директно. От време на време, докато службата течеше, госпожа Ръндъл се разсейваше и се чудеше дали всичко е наред с говеждото и картофите във фурната вкъщи. Не след дълго обаче връщаше мислите си към Господ и винаги Му се извиняваше.

---

¹² „Eternal Father, Strong to Save“, английски църковен химн от 1860 г. от Уилям Уайтинг, особено популярен сред моряци.

¹³ Препратка към Матей 4:19, „И казва им: Дойдете след Мене и аз ще ви направя ловци на човеци“.

¹⁴ В английската традиция ядецът се използва за правене на желания – двама души се борят да разчупят ядеца, като го дърпат в двете посоки и според вярването този, у когото остане по-голямата част, може да си пожелае нещо и то ще се сбъдне.

Нито Джонатан, нито Виктория се молеха, нямаха за какво. Виктория късаше ресните на възглавничките за коленичене и ги дъвчеше.

Мелани беше на петнайсет години, красива, но никога не беше излизала с момче, докато Жулиета например вече се бе омъжила и умряла по любов на четиринайсет. Чувстваше, че остарява. Обгърнала с длани голите си гърди, розови на върха като трепкащите носове на бели зайци, тя си мислеше: „От физическа гледна точка вероятно вече съм достигнала пика си и отсега нататък мога само да погрознявам. Или, може би, да продължавам да съзрявам“. Но не искаше да допусне, че е възможно все още да не е свършена.

Една нощ Мелани не можа да заспи. Беше късно лято и червената подута луна ѝ намигаше през ябълковото дърво и ѝ пречеше да се унесе. В леглото бе горещо. Сърбеше я навсякъде. Въртеше се на всички страни и удряше с юмруци възглавницата си. Бодростта пълпеше по кожата ѝ, нервите ѝ бяха опънати, като че бе на концерт, на който сто ножа стържеха по сто чинии. Най-накрая реши, че не издържа повече, и стана. Къщата бе натежала от сън, но Мелани бе будна. Чувстваше се странно развълнувана, че снове наоколо, докато всички останали спят. Представяше си как въздухът се изнизва през трите им спящи усти и шумоли из къщата сънено. Шляейки се безцелно, влезе в празната стая на родителите си. Един чифт обувки под леглото търпеливо чакаше майка ѝ да се завърне и да ги обуе, а празната тенекиена кутия за тютюн на нощното шкафче – бащата да я изхвърли. Луната осветяваше цялата стая. Плетената бяла кувертюра върху ниската, широка спалня сияеше на лунната светлина с многозначителен блясък. Родителите ѝ спяха в голямо, луксозно легло като филмови звезди.

Облегната на ракитеното сърце върху рамката му, Мелани опита да си представи как двамата правят любов. В тази гореща нощ тази мисъл ѝ се струваше крайно дръзка. Напъваше се да измисли как се прегръщат в това легло, но все си представяше майка си с черния костюм, който тя обличаше за града, а баща си – с мъхестото туидено сако с кожени кръпки на лактите, което заедно с лулата беше негова запазена марка. Сигурно е тиквал лулата в предния си джоб, докато го правят. Мелани опита, но не можа да си представи голотата на родителите си. Когато мислеше за майка си и баща си, дрехите сякаш бяха част от тялото им – като косата или ноктите.

Майка ѝ бе жена, която особено много държеше на дрехите, покриваше цялото си тяло, винаги бе с дълги чорапи без значение от времето навън и с шапка и ръкавици, готова за излизане. Една кафява широкопола кадифена шапка с роза от черна панделка отстрани се натрапваше в мислите ѝ, докато Мелани опитваше да си представи майка си

да се люби. Спомни си как, когато беше малка и се сгушваше в нея, прегръдките винаги бяха подплатени – с вълна, памук или лен, в зависимост от годишния сезон. Майка ѝ трябва да се е родила облечена, вероятно с елегантно боне по мярка, избрано от статия от някое лъскаво списание – „Какво носи добре облеченият ембрион тази година“. А татко – татко винаги си бе същият: туид и тютюн, само туид и тютюн и лента за пишеща машина, нищо повече. Това бяха елементите, от които бе съставен.

Сватбената снимка на родителите ѝ висеше над полицата на камината, където под светлината на луната познатите предмети изглеждаха екзотични и любопитни. Като френския каминен часовник например, по който родителите ѝ следяха времето и който беше спрял на три часа без пет минути, ден след като заминаха за Америка. Никой не си бе направил труда да го навие отново. До часовника стоеше глинена мексиканска фигурка на патица, жива, весела и глуповата, с жълти цветя, нашарени по синия ѝ гръб. Майка ѝ я бе купила, след като я бе видяла в едно цветно приложение към неделния вестник. Мелани се приближи до полицата, повдигна глинената патица, но я върна обратно и вдигна очи към сватбената снимка.

В сватбения си ден майката ѝ се бе предрешила като божествено видение. Бе облечена така екстравагантно и с такова въодушевление, че хвърчащите краища на роклята почти закриваха бащата на Мелани. От него се виждаше само срамежливата му усмивка, забулена под издулия се тюл, и Мелани не можеше да прецени дали той носеше туиденото сако с кожените кръпки дори на сватбата си, защото, както подозираше, просто не можеше да го свали. Но майка ѝ, облечена като за средновековен пир, бе експлозия на фойерверки от сатен и лен.

Бялата ѝ рокля бе с дълбоко деколте, разкриващо медальон с любовен талисман, приютил се във вдлъбнатината на шията ѝ, и с ръкави, широки като криле на лебед, а от тънкия ѝ кръст надолу се разстиляше голям бял шлейф, разстлан пред нея за снимката така, че роклята изглеждаше сякаш се отразяваше сама в себе си. Ниско на челото ѝ бе нахлупен венец от изкуствени рози и от него като от фонтан извираше тюл и се разпенваше около талията ѝ. Носеше китка бели рози, сгушени в ръцете ѝ като бебе. Усмивката ѝ бе прочувствена, възторжена, млада и трогателна.

Бе заобиколена от роднини, които виждаха все по-рядко, откакто татко бе пожънал успех с романа, а после и с биографията, и с филма и така нататък. Леля Гъртруд, накъдрена твърде ситно, с крака в неловки, твърде тесни обувки, сграбчила лъскава лачена чанта, в която като че носеше покупките от седмичния пазар. Мелани си спомни целувките ѝ с дъх на парфюм „Пепел от виолетки“ от малкото семейни Коледи,

когато дядо (мръщещ се срещу камерата, като че очакваше тя да погълне душата му) още бе жив. Довиждане, дядо. Довиждане, лелю Гъртруд. И довиждане, наклепан с брилянтин чичо Хари и увиснала на ръката му лелю Роуз. Напудрената леля Роуз. Кръглите петна руж бяха излезли черни на снимката. Имаше вид на коминочистач, поканен да им донесе късмет. Довиждане, чичо Филип.

За разлика от останалите, чичо Филип не се усмихваше на камерата. Той като че бе попаднал в снимката от друга компания – от тържествена среща на Братството на лоса¹⁵ или церемониално погребение на някой член на древния и почетен Орден на бизона¹⁶, или дори от сбирка на ветераните от Американската гражданска война. Носеше черна шапка с плоско дъно и извита периферия като на комарджиите от Мисисипи в уестърн филмите и каубойска лента, вързана на чудата панделка. Костюмът му бе черен, панталоните – тесни, палтото – дълго. Но нищо от това не му придаваше елегантност. Косата под черната шапка изглеждаше бяла или поне много светла. Мустаци като на морж скриваха устата му. Невъзможно бе да се отгатне възрастта му. Все пак изглеждаше по-скоро стар, отколкото млад. Бе висок, със средно телосложение. Ръцете му бяха сплетени върху сребърната топка на бастун от слонова кост. Изражението му беше празно – твърде празно дори за да изглежда отегчено. Единственият брат на мама. Единственият ѝ жив роднина – всички останали бяха от семейството на татко. И не можеше дори да се усмихне на сватбата на сестра си. На Мелани това ѝ се струваше невъзпитано.

Никога не бе виждала чичо Филип. Веднъж, когато бе малка, той ѝ изпрати кутия с изскачащ палячо. Това му беше работата, правеше играчки. Когато тя отвори кутията, от изскачилата глава насреща ѝ се озъби гротескна карикатура на собственото ѝ лице. Същата година родителите ѝ му бяха изпратили една от семейните им коледни картички, върху която бяха изобразени тримата с Мелани (Джонатан още не бе роден), усмихнати, седнали до прозореца на малката къща с гараж, която бяха купили наскоро, почти в Челси. Името на баща ѝ вече бе започнало да се разчува и той бе натрупал пари. В отговор получи ужасяващата играчка. Изскачащият палячоистински изплаши Мелани. До Нова година сънува редовно кошмари с него, които продължиха да се появяват от време на време и до Великден. Майка ѝ го изхвърли. Родителите ѝ бяха единомислени, че подаръкът е неразумен и безвкусен. Чичо Филип не получи повече картички. И без това оскъдните им взаимоотношения бяха прекъснати.

---

¹⁵ Американско братство, основано през 1868 г.

¹⁶ Едно от най-големите братства във Великобритания, основано през 1822 г.

Фотографиите са късчета време, които можеш да хванеш в ръка и тази снимка бе парченце от най-доброто и най-красивото време на майка ѝ. През очите на камерата усмихнатата ѝ и младолика майка бе като забучена с карфица и запечатана завинаги като пеперуда в изложбена витрина. Мелани гледаше снимката и си мислеше, че чичо Филип няма място в този щастлив епизод от живота на майка ѝ. Той бе цвят, несъвместим с всичко останало или по-скоро безцветна кръпка. Бе от съвсем друго време. Изглеждаше, сякаш бе срещнал стар моряк¹⁷ по пътя към сватбата и се бе катапултирал в измерение, в което белите рози и конфетите вече нямаха значение.

„Е – помисли си Мелани, – надали някога ще го видя.“

Разгледа сватбената рокля по-отблизо. Струваше ѝ се странно да се облечеш така само за да загубиш девствеността си. Чудеше се дали родителите ѝ са правили секс, преди да се оженят. Усещаше, че наистина пораства, щом е започнала да размишлява над върху такива въпроси. Татко ще да е бил нещо като бохем въпреки произхода си и освен това е живеел в апартамент съвсем сам. Квартирант в Блумсбъри, който си вари кафе на газов котлон, говори за свободната любов, Лорънс¹⁸ и тъмните божества. Дали вече им е бил принесъл в жертва усмихнатата си булка? И ако да, щеше ли тя, майка ѝ, все още да се усмихва? И щеше ли да се облече в непорочно бяло? Ами писмата в дамските списания, които Мелани взимаше тайно назаем от госпожа Ръндъл?

„Приятелят ми казва, че ще ме напусне, освен ако не му позволя да ме люби докрай, но искам да се венчая почтено в бяло.“

Символично и целомъдрено бяло. Белият сатен разкрива отпечатъците от всеки допир, белият тюл се мачка от едно-едничко докосване с пръст, белите рози окапват и при лекия полъх на дъха. Целомъдрието е крехко. Сватбената рокля беше удивителна. Дали я е носила и на първата брачна нощ, запита се за миг Мелани.

Майка ѝ бе сантиментална жена. В един сандък, обсипан с избелели марки от далечни места, под красива индийска бродерия, хвърлена отгоре, за да я скрива, лежеше сватбената рокля, увита в тънка синя хартия, която да запази сатена бял. За какво я пазеше? Искаше да бъде положена в нея, когато умре, или да я носи в рая? В рая хората не се женеха и омъжваха¹⁹.

---

¹⁷ Препратка към „Балада за стария моряк“ на Самюъл Колридж, в която стар моряк пресреща гост на сватба и му разказва за прежеждията си.

¹⁸ Дейвид Хърбърт Лорънс, автор на скандалния по това време „Любовникът на лейди Чатърли“.

¹⁹ Цитат от Матей 24:38, „Защото, както и в ония дни преди потопа, ядяха и пиеха, женеха се и се омъжваха, до деня до когато Ное влезе в ковчега“.

Мелани, облечена в скучната си раирана пижама, която през това лято вече ѝ бе омаляла и краката ѝ стърчаха до средата на прасците, се намръщи срещу лунната светлина. Опипа няколко шишенца с парфюм върху тоалетката на майка си. Там седеше и едно порцеланово дръвче, служещо за поставка за пръстени (но те всички бяха върху пръстите на майка ѝ в Америка и разглеждаха Емпайър Стейт Билдинг, Гранд каньон и „Дисниленд“). Имаше и чинийка, също от порцелан, за да се връзва, в която се търкаляха две карфици и едно счупено копче от риза. В рамка стоеше и една снимка на Виктория, гушнала пухкаво куче, очевидно играчка от реквизита на фотографа, което тя, също толкова очевидно, се канеше да разкъса. Само майка би се трогнала от такава снимка, помисли си Мелани. Чудеше се дали тя самата ще бъде сляпа за грозотата на децата си, ако се окажат грозновати. Разсеяно мацна изветрял „Шанел“ зад ушите си, след който така силно ухаеше на майка си, че погледна към огледалото, за да се увери, че все още си е Мелани.

Лицето ѝ бе така замечтано. Нощта бе разрошила косата, вдигната на висок кок, тя я развърза и я остави да падне свободно по гърба ѝ. Опита прически в различни стилове – с коса върху лицето или опъната назад като на балерина, или с кичури, разчорлени на една страна – като мислеше за заключената сватбена рокля.

„Дали ще ми стане?“

През цялото време, докато се чудеше, се наблюдаваше и разсеяно разкопча горницето на пижамата, за да упражни няколко пози, в случай че някога реши да стане модел или кабаретна танцьорка. Огледалото на тоалетката на майка ѝ бе по-широко, но пък по-ниско от нейното. През цялото време Мелани си двоумеше: „Дали? Или пък не?“. Отвори едно чекмедже и в ъгъла откри полепнало с пудра за лице пени.

– Ези – обяви на сенките.

Падна се ези. Пое дълбоко въздух и забута сандъка настрани от стената, за да се добере до месинговите му закопчалки. Чувстваше се като злосторница, като крадла, плячкосваща гроб, но жребият бе хвърлен и монетата се бе произнесла. Капакът се отвори спроскърцване. Необезпокоявана от дълги години, натъпканата отгоре тънка хартия литна нагоре с мързеливо шумолене и се понесевъв въздуха във временна левитация, като видение. Мелани я избута настрани.

Най-отгоре се показва венецът, увит в хартия. С изкуствени рози и няколко клонки момина сълза, които не се виждаха на снимката, както и перли тук-таме, наподобяващи капки роса. Някои от венчелистчетата бяха разкривени и разбъркани, една роза бе

напълно смачкана като дадаистка творба. Мелани вниматено ги изглади и завъртя венеца няколко пъти в ръце. Булчински венец. Положи го на леглото.

Разгърна километрични пластове тюл, достатъчни за да покрият главите на цял готически Парнас от Венери на Кранах. Мелани се почувства хваната в капан като риба в мрежа, воалът се надигна около нея, заслепи очите ѝ и нахлу в ноздрите ѝ. Тя се завъртя наляво-надясно, но само се оплете още повече. Бори се с него, буца го и най-накрая, загубила търпение, го надви и го захвърли на кълбо на леглото до венеца. Беше време за роклята.

Тежеше много. Лъскавият сатен блестеше като сребърния чайник, който никога не излизаше от витрината във всекидневната, освен за да бъде полиран. Лунната светлина в стаята се съсредоточи изцяло върху богатите му и мистериозни гънки. Мелани бързо си смъкна пижамата и се намъкна в роклята. Платът беше много студен на допир. Пълзеше по кожата ѝ като бавна струя ледена вода, тя затрепери и затаи дъх.

Роклята беше твърде голяма. Майка ѝ, тогава още с детската си пухкавост, имаше вид на разцъфнало кълбо от платове. Две кльощави сиамски близначки с размерите на Мелани биха могли да носят роклята едновременно в сватбения си ден. Спомни си, че някъде беше чела за сватбата на две двойки сиамски близнаци. На тях ще да им е трябвало много голямо легло. Четворно.

Горчиво се разочарова, че роклята ѝ бе толкова голяма. Бе затънала в нея и тялото ѝ плуваше в белия сатен. Зарита подгъва обратно към тоалетката, за да намери карфиците и да закрепи плата по себе си. Но в огледалото видя, че няма значение дали роклята ѝ е по мярка.

Бялото ѝ лице под разлялата се черна коса бе преобразено от блясъка на роклята, която съвсем бегло разкриваше гърдите ѝ, подобно на роклите на елизабетинските девойки. Движеше се като в голяма палатка, която по любопитен начин подчертаваше тънката ѝ фигура и я осветяваше като канделабър. Знаеше, че няма да се справи с воала, но пък взе венеца и го закрепил на главата си. Малките перли блещукаха като очи или като сълзи на морски твари, каквито уж представляват. Перлите на майка ѝ обаче бяха изкуствени. И все пак, блещукаха.

„Наистина ли съм толкова красива? – помисли си тя, смаяна, изпод перлите и цветята.

Разтвори гардероба на майка си и се огледа във високото огледало. Продължаваше да е красива. Върна се в стаята си и се погледна и в своето огледало, за да провери дали ще ѝ покаже нещо различно, но и в него изглеждаше все така. Лунна светлина, бял сатен,

рози. Булка. Чия булка? Тази нощ собственото ѝ великолепие ѝ стигаше и тя нямаше нужда от младоженец.

– Погледни ме! – каза тя на ябълковото дърво, което закръгляше кротките си плодове в тишината на нощта над селото.

– Погледни *към мен!* – извика пламенно на тиквенооранжевата луна, която ѝ се усмихваше весела с кръглото си лице, като че извадена от представите на дете.

Тих свеж ветрец с аромат на трева нахлу през отворения прозорец, погали врата ѝ и разпиля косата ѝ. Под луната местността се разстиляше като непозната и омагьосана земя, където зърното бе лъчисто и безсмъртно жито, което ни се сее, ни се жъне²⁰, terra incognita, където човешки крак не е стъпвал и която човешка ръка не е докосвала. Девствена земя.

„Ще слеза долу в градината. В нощта.“

Забърза надолу по стълбите, сграбчила полите на роклята, *она!* – внимавай със скърцащото стъпало. Задъхана, Мелани задърпа резетата на входната врата и си счупи нокът. Тихо, внимателно, да не би госпожа Ръндъл да слезе и да размаха ръжена, който държи под леглото, в случай че трябва да гони крадци през нощта. Нощта. Мелани излезе в нощта, която веднага угаси фитила на дневната ѝ същност между два от тъмните си пръсти.

Цветята се бяха сгушили в градината с някаква непроницаема среднощна миловидност, а тревата ромонеше и шепнеше с тънък глас, който подчертаваше тишината. Всичко бе застинало като пред края на света. Мелани беше сама. В своята обвивка от бял сатен тя бе последната, единствената жена. Затрепери от възторг под високата арка на синьото, дълбоко небе.

Каква кръгла луна. Дървета, отрупани с товар от сънуващи птици. Росните тревици близнаха стъпалата ѝ като влажни езици на малки, дружелюбни твари; стръковете трева изглеждаха по-дълги и по-лепкави, отколкото през деня. Роклята се влачеше след нея и оставяше бляскава диря след себе си. Застиналият въздух беше чудно свеж. Фигури в сенките – клон, цвете – изпъкваха с мрачна яснота, като че гледани през вода. Мелани вървеше в течната нощ с бавни и тихи крачки. Дишаше плахо през устата, усети вкус на черно вино.

Люляковите храсти се размърдаха. Някакво малко, космато нощно животно побягна през поляната пред нея и с дращещ звук изчезна сред купа окосена трева.

---

²⁰ Цитат от мистичната поема „Centuries of Meditations“ на Томас Трахърн, поет, философ и богослов.

Създанието, каквото и да бе то, бе от материя, не по-осезаема от тази на носените от вятъра листа.

– Никога не съм подозирала, че нощта може да бъде такава – изрече Мелани с тих глас.

Разтресе се от вълнение. Защо? Как? Нито знаеше, нито се интересуваше от нещо друго отвъд себе си. В небето ту се скупчваха, ту се разсейваха облаци на талази и тук-там проблясваха звезди. Светът, тоест тази градина, беше празен като небето и безкраен като вечността.

В началното училище, в часовете по религия, учителката им бе описала вечността. Госпожица Браун, която фъфлеше, носеше очила и миришеше на лимонов сапун, въртеше тебешира между пръсти и смело разказваше на децата за вечността винаги когато я помолеха. Вечността, казваше, прилича на космоса по това, че не свършва и не свършва и съдържа Господ някъде в себе си – като монета от шест пенса в сливов пудинг (мислеше си Мелани, когато бе на седем), носеща се из галактики от стафида самотно, с изключение на може би още няколко монети. Колко ли самотен трябва да е Господ, мислеше си Мелани, когато бе на седем. Когато бе на петнайсет, стоеше изгубена във вечността в нелепа рокля, втрещена в необятното небе.

То беше твърде голямо за нея, както роклята. Тя беше твърде малка за него. Самотата я хвана за гърлото и изведнъж тя вече не можеше да я понесе. Паникьоса се. Чувстваше се изгубена в тази непозната самота, ужас нахлу в градината, но тя, опиянена от черното вино, беше беззащитна срещу него.

Внезапно побягна, с хлипане, препъвайки се в полите си. Твърде много, твърде скоро. Трябваше да се върне до входната врата, до затворената, уютна тъмнина на къщата и миризмата на човешки същества. Заплашителни клони скубеха косите ѝ и шибаха лицето ѝ. Тревата се усукваше около глезените ѝ като капан. Щом Мелани се уплаши от градината, тя се обърна срещу момичето.

Бялото стъпало пред входната врата беше убежище. Тя се свлече върху него. Госпожа Ръндъл търкаше и лъскаше стъпалото веднъж седмично и го метеше всеки ден с верните си, скромни, загрубели от работа ръце. Мелани положи пулсиращата си буза върху хладния камък, а той остави петно от купения от магазина непретенциозен прах за чистене върху лицето ѝ като клеймо. Но вратата бе затворена. Беше се затръшнала зад нея. Тя нямаше ключ. Бе заключена отвън. Сама се бе заключила отвън.

Почти се отчая, когато осъзна, че не може да мине през вратата. На всичкото отгоре си бе порязала стъпалата, докато тичаше по чакълена пътека, макар тогава да

не бе усетила. Сега обаче видя, че са посинени и разкъравени и че по ръба на майчината ѝ рокля има ситни петънца от кръв, черни на светлината на луната. Но най-лошото бе, че беше отвън и не можеше да влезе вътре. Стисна здраво камъка за успокоение.

– Трябва да се стегна. Какво да правя сега?

Беше оставила своя прозорец отворен. Вероятно можеше да се покатери на ябълковото дърво, сетне да се прехвърли в стаята и да затръшне прозореца под носа на необятната пустиня на вечността отвън. Но щеше да се наложи да се откаже от убежището на стъпалото и отново да се осмели да излезе на открито. И все пак или трябваше да се покатери на ябълковото дърво, или да остане тук до сутринта. Докато госпожа Ръндъл не слезе да направи закуска. И щеше да трябва да обясни на госпожа Ръндъл защо се е оказала заключена извън къщата цяла нощ в сватбената рокля на майка си.

Беше се катерила на ябълковото дърво веднъж, когато бе на осем, после отново, на дванайсет. А сега, на петнайсет? Ябълковото дърво или нищо – това бе единственият ѝ избор, въпреки че трябваше да заобиколи къщата и да отиде до задната част, каквото и да дебнеше там. Каквито и чудовища. Каквито и огромни, притихнали, търпеливи твари с меки, зейнали уста, чиято плът беше от същото вещество като нощта.

Знаеше, че дебнат и я чакат да се спъне и да падне. Движеха се в мъглявото петно в периферията на зрението ѝ. Опита да гледа право напред, да не би случайно да ги призове пред погледа си. Тръгна нехайно през лехите с цветя, като гледаше да се придържа към къщата – тя предлагаше известна защита. Кръвта забушува в ушите ѝ, бумтящият ѝ звук като нищо можеше да се окаже дрезгавото дишане на чудовищата около нея. В тишината на нощта никой филм на ужасите, комикс или кошмар, колкото и фантастичен да бе, не изглеждаше невъзможен.

„Не ставай глупава – смърти се тя – там няма нищо. Нищо.“ Но „нищото“ кънтеше в главата ѝ и тя се боеше от ехото. Обзета от този страх, най-сетне стигна до своята стълбица, своето дърво, своя приятелска натежали от плодове чворести клони. Но тази вечер, когато бе така уплашена, тези плодове изглеждаха като зловещи отровни ябълки – като че дори нейното дърво другар в играта се бе настроило срещу нея и вече не предлагаше утеха.

В дните, в които още се катереше редовно по дървета, изкачването щеше да отнеме само няколко минути. Но беше спряла да се катери, когато започна да си пуска косата дълга и престана да носи къси панталони всеки ден през лятната ваканция. Откакто бе на тринайсет, когато започна менструацията ѝ, имаше чувството, че е

бременна със себе си и износваше бавно узряващия плод на порасналата Мелани, без да знае колко дълго ще трае това. Междувременно катеренето по дървета можеше да предизвика помятане и тя да остане завинаги в капана на детството като една късоподстригана мъжкарана. Но отчаяните времена изискват отчаяни мерки.

„Как обаче да се покатеря на дървото с тази рокля?“

Вероятно щеше да се запрепъва в дългия сатен, който щеше да се разпори, разкъса и оплете необратимо, докато тя се бори да се захване с ръце и крака. Щеше да заседне в клоните, без да може да помръдне нито нагоре, нито надолу. Щеше да се наложи на сутринта да извикат мъже със стълби и въжета от фермата, за да я освободят, жива или мъртва. Не бъди глупава. Жива. Жива, за да изпита цялото унижение. Затова трябваше да свали роклята и да се катери чисто гола в издайническата, измамна нощ. Нямаше какво друго да направи.

Забеляза плътночерен участък върху един от ниските клони – точка, в която се съсредоточаваше мракът, като едно от чудовищата от изтощеното ѝ, но още възбудено въображение. Наченки на писък се надигнаха в гърлото ѝ. Проблеснаха зелени очи и чернотата измяука. Мелани поклати глава с облекчение. Беше котаракът на госпожа Ръндъл. Имаше компания. Почеша му ушите и той се разтресе и раздрънка от мъркане – уютен звук, неочакван и обнадеждаващ. Като че ли някой бе запалил малък огън за нея. Заслушана в мъркащия котарак...), Мелани събра кураж и успя да се измъкне от роклята. Обви се в косата си, за да се стопли – нощта, в края на лятото и сама отиваща към края си, беше станала студена.

Мелани сгъна роклята и я пхна в извивката на ствола. Можеше да се изкатери нагоре с нея, а после да я прибере в сандъка и никой нямаше да разбере, че е била носена, ако не видеше кръвта по ръба, а тя не беше много. Котаракът извърна глава на една страна, прикова пайетените си очи в сгънатата купчина, протегна меката си лапичка и поглади дрехата. Лапичката завършваше с коварни извити месарски куки. Милването бе измамно. Чу се звук на разкъсване.

– О, Господи! – възкликна Мелани на глас. Котаракът бе разпорил дълга дупка. Замахна срещу него, той скочи от дървото, тупна на моравата и се изпари. Отново беше сама, а луната бе започнала да се спуска по небето. Скоро щеше да залезе и пълният мрак щеше да унищожи Мелани. Тя се помоли: „Моля те, Господи, нека някак се добера до леглото“. За всеки случай стисна и палци.

С ужасяваща яснота осъзна собствената си голота. Усети я нова и категорична, като че си бе смъкнала кожата и сега нямаше нищо на гърба си – гола до окончателната

голата на скелета. Почти се изненада да види кожата по пръстите си – усещаше, че може да смъкне дланите си като ръкавици и да остане само по кости.

Когато пробва да се хване за първия клон, отгоре се изсипа дъжд от ябълки. Клонът обаче се оказа достатъчно здрав да издържи тежестта ѝ. Тя пое дълбоко въздух и се залюля напред. Хвърли се в кривите обятия на дървото и си одра и охлузи прасците, бедрата и корема в грубата кора.

Наложи се да се бори за всяка опора. Един клон се скърши под доверчивото ѝ стъпало със силен пукот и тя увисна в агония, провесена между земята и небесата, ритайки наслуки, за да намери сигурна основа в света на поклащащите се листа и променливите сенки. Ябълките капеха непрекъснато, а سماляващата се луна намигаше измежду листата, които бутаха мъхестите си краища озлобено в очите ѝ и в ахналата ѝ от ужас уста. С непозната досега сила тя се бореше за всяка глътка въздух. Малките вейки раздраха бузите и меките ѝ гърди. Изглеждаше, сякаш се бори с дървото. Стана вир вода. А освен това трябваше да влачи след себе си и роклята като товара на Християн²¹.

Не знаеше колко време се е сражавала с дървото, но ето, че най-накрая видя перваза на прозореца над главата си, видение на обетованата земя. Но беше по-нависоко от последните дебели клони и някак си трябваше да рискува и да се хвърли към него с роклята. Слава богу, прозорецът зееше отворен и зад него я чакаха мечето Едуард, „Лорна Дун“ и четката със сребърния гръб. Тя се олюля за миг, стегна се, прехапа устна и се изправи сред пелената от листа.

След няколко засилки и след като, замаяна и разтреперана, едва не се изтърси от дървото долу на негостоприемната земя, успя да хвърли роклята нагоре към прозореца. Тя се разтвори, размаха белите си криле в лицето ѝ, за един трепетен миг кацна на рамката на прозореца като гигантски албатрос, после се преметна вътре и изчезна от поглед. Мелани също се хвърли след роклята и падна по лице на пода в стаята.

Цялата бе в синини и мръсотия и кървеше от стотици малки дракотини. Легна на кремавия индийски килим, разплакана от облекчение, че най-накрая усеща твърдия под под краката си. Когато успя да се изправи, отиде до прозореца с куцукане и се закани с юмрук на луната. Гушнала мечето Едуард, тя се зарови под завивките в сърцевината на леглото и мигом заспа.

На сутринта видя, че роклята е раздрана на ленти.

---

²¹ Герой от книгата „Пътешественикът“ на английския писател и проповедник Джон Бънян. В историята той носи товар като метафора за греховете си.

Опъна я. Тя покри тясното ѝ легло, но се беше превърнала в дрипа. Дървото беше довършило делото, започнато от котарака. Полата беше раздрана на три отделни части, а разкъсаните, парцаливи ръкави висяха само на няколко конци. Не стигаше това, ами роклята бе мърлява, изцапана със зелено от дървото и с червената ѝ кръв. Изглежда бе кървяла много повече, отколкото предполагаше. Прокара пръсти по роклята, вцепенена от ужас.

Ами венецът? Беше забравила венеца, трябва още да е бил на главата ѝ, когато се катереше по дървото. Но в стаята го нямаше никъде. Отиде до прозореца. Венецът се бе закачил нависоко, на един от най-горните клони, сред ябълки, твърде недостъпни, за да бъдат обрани. Беше като гнездо на бяла птица. Перлите улавяха свежата утринна слънчева светлина. И там щеше да си остане, освен ако не искаха да извикат бригада пожарникари.

От кухнята се понесе миризма на бекон и препечени филийки. Животът продължаваше.

– О, глупачка такава! – заяде се яростно със себе си в огледалото Мелани.

В косата ѝ се бяха заплели листа от ябълковото дърво. Тя се разреса и ги заскуба, като късаше дълги кичури коса в яда си. Болката ѝ подейства добре. Почувства се наказана и унижена – глупаво дете, което рано или късно трябваше да признае за приключението си под лунната светлина и катастрофалния му завършек.

Занесе останките от роклята обратно при сандъка, набута ги наслуки и натъпка хартията отгоре. Когато майка ѝ се прибереше, щеше да ѝ разкаже насаме. А междувременно може би никой нямаше да забележи венеца. Беше твърде нависоко на дървото – госпожа Ръндъл бе късогледа, Джонатан бе почти сляп, а Виктория никога не поглеждаше нагоре.

– Може ли да изям бекона на Мелани? – помоли Виктория. А пък Джонатан изяде препечените ѝ филийки. Мелани не можеше да яде заради тежестта на вината и срама, които, изглежда, се бяха настанили в стомаха ѝ. След като масата бе разчистена, тя си отиде в стаята и си извади учебниците, като че ли ученето беше изкупление. Цяло лято беше подминавала „Лорна Дун“ – сега седна да си напише подробни бележки по нея.

Госпожа Ръндъл и Виктория се отправиха към магазина в селото и Джонатан тръгна с тях, за да си купи нов конструктор. Празната къща кънтеше и тътнеше около Мелани, тя усещаше странното небитие на дома, пълен с изоставени стаи и кожата на тила ѝ настръхваше при всяко случайно потропване и проскърцване. Сутринта бе слънчева и ябълките на дървото прасяха от здраве. Една ябълка на ден държи доктора

далеч от мен. Осите сигурно вече се бяха заели да дълбаят дупки в съкровищницата от окапали плодове в основата на дървото. Мелани мразеше оси. Не можеше да понесе мисълта да пируват под прозореца ѝ.

В единайсет и половина, в задрямалата средина на горещата сутрин, на вратата се почука страшно, толкова силно и неочаквано, че писалката на Мелани се разтресе и остави петно в тетрадката ѝ. Тя слезе долу. Котаракът на госпожа Ръндъл лениво гонеше мухи в коридора. Той беше станал свидетел на глупостта ѝ и неговата лапа също бе оставила отпечатък в снощното произшествие. Тя посегна да го ритне, когато мина покрай него, а той ѝ изсъска.

На вратата чакаше пощальонче с телеграма в ръка. Щом го зърна, веднага разбра какво съдържа телеграмата, като че думите бяха изписани на челото му. Сутрешната светлина причерня за секунда. Когато отново се проясни, момчето продължаваше да стои в очакване на бакшиш. Мелани нямаше пари в себе си, но за късмет върху шкафа в коридора беше останало ресто от шест пенса от сметката за млякото. Котаракът седна на третото стъпало на стълбището и замига. Момчето си тръгна. Мелани чу ауспуха на мотора му в далечината.

– Аз съм виновна – каза тя на котката. Гласът ѝ трепереше като водорасло. – Аз съм виновна, защото облякох роклята. Ако не бях съсипала роклята, всичко щеше да е наред. О, мамо!

Стомахът я сви. Качи се до тоалетната на горния етаж и повърна. През цялото време стискаше неотворената телеграма в дланта си. Когато я погледна, отново повърна. Влезе в стаята си. Налетя на себе си в огледалото, бяло лице и черна коса. Момичето, което уби майка си. Взе четката за коса и я засили към отражението. Огледалото се счупи. Зад него нямаше нищо освен голата дървена врата на гардероба.

Разочарова се – искаше ѝ се все още да вижда огледалото и отразената в него стая, а самата тя да изчезне, да се счупи. Примъкна се до прозореца, тъпчейки строшените стъкла, и погледна към сватбения венец на дървото.

– Ще отида да го взема и ще го прибера. Трябва да го направя. Така може би тя ще се върне.

Но знаеше, че ако се покатери на перваза, със сигурност ще падне. А и как бе възможно мъртъвци да се съживят?

– О, мамо!

Отиде в стаята на родителите си, за да ги погледа отново в сватбения им ден. Нямаше я роклята, нямаше я жената, нямаше го мъжа, който стоеше свенливо зад булката си с присвити срещу блестящото слънце очи.

– О, мамо! О, татко!

Сълзи се зарониха по лицето ѝ. Пъхнала телеграмата между зъби, тя взе снимката, внимателно я извади от рамката, накъса я и изхвърли малките като снежинки парченца в камината. После разби и рамката на парчета. След това са захвана да унищожи всичко в стаята.

Разтвори чекмеджетата и долапите, изсипа съдържанието им на купчини и ги заблъска със силните си ръце. Загреба в кутиите и бурканчетата с козметика и шишенцата с парфюми и намаца лицето си, мебелите и стените. Издърпа матрака и възглавниците от леглото, заудря ги с юмруци и ги зарита, докато пружините не щръкнаха през брокатеното покритие, а възглавниците не се взривиха в нежна мъгла от пух. Още стискаше телеграмата между зъбите си и тя малко по малко потъмняваше от слюнката ѝ. Нито виждаше, нито чуваше нещо, но продължаваше да чупи като автоматична кукла. По влажните ѝ от сълзи и машинна смазка бузи полепна пух.

Госпожа Ръндъл се прибра с Виктория, и двете ближеха сладолед във фунийка заради жегата. Икономката сложи предварително обелените картофи да се варят и подреди масата. Джонатан влезе вкъщи с нова кутия на ръце. Беше си купил комплект за сглобяване на „Къти Сарк“²². Зад стъклата на очилата му очите му блестяха от вълнение.

– Вечерята е почти готова, Джонатан – извести госпожа Ръндъл спокойно.

Той седна послушно на масата с кутията на колене – беше безценна и не искаше да я оставя. Виктория си играеше с хартиените торби от пазара. Храната бе сервирана и двете деца започнаха да ядат. Госпожа Ръндъл се зачуди къде ли е Мелани. Трябваше да хапне поне на вечеря, понеже не беше закусила. Джонатан и Виктория лапаха лакомо, икономката не искаше да ги прекъсва.

– Мелани! – провикна се тя от основата на стълбището.

Не получи отговор.

Да не би момичето да бе задрямало над книгите си? Леко задъхана от стълбите, госпожа Ръндъл влезе в празната стая и видя счупените парчета от огледалото по пода. Огледа бъркотията и въздъхна.

---

²² Известен британски клипер, построен през 1869 г.

– Счупила е огледалото без да иска и се крие, защото не смее да си признае – заключи мъдро госпожа Ръндъл.

На площадката на стълбището за своя изненада чу тих плач. Проследи неочаквания звук. Откри Мелани да седи с кръстосани крака върху купчина разкъсани нощници. Носеше се задушлива смрад на „Шанел № 5“ от безпорядъка от счупени шишета. Мелани седеше насред хаоса със сгърчено лице. Покрито с червило и спирала, то се бе превърнало в пурпурно-черна маска, а от отворената ѝ уста се процеждаше неразбираем поток от отчаяние. Но госпожа Ръндъл се беше нагледала на какво ли не в своя живот и се зае да помогне, запазила самообладание.

Наложи се да раздели горещите склучени пръсти на Мелани, за да измъкне телеграмата. Мелани въобще не ѝ обърна внимание. Госпожа Ръндъл си извади очилата за четене от джоба на престилката, избърса ги и прочете телеграмата. Бавно поклати глава. Прегърна Мелани, но момичето бе сковано като дърво и продължаваше да хлипа. Затова тя го остави насаме и слезе тромаво на долния етаж.

– Джонатан – нареди госпожа Ръндъл, – тичай да доведеш доктора. На сестра ти ѝ е зле.

– Още не съм си изял десерта– отбеляза Джонатан.

– Няма да изстине, ще го сложа във фурната.

– Искам си десерта СЕГА! – настоя Виктория, защото видя, че днес има ябълков пай.

Госпожа Ръндъл ѝ отразя дебело парче и го поля с крем. Остави ги да ядат, докато могат. Изяде и своето парче бавно, церемониално, като че беше на погребална трапеза²³. От опит знаеше, че пълният стомах помага във време на изпитания. После сипа и на котарака купичка с картофи и сос.

– С теб скоро ще си търсим нов подслон, котенце – извести го тя. Той мъркаше и поклащаше опашка, докато ядеше.

---

²³ Погребална трапеза (в оригинала: „funeral baked meats“) – израз от „Хамлет“ на Шекспир, I действие, II сцена, „Което ни остана от погребалната трапеза, беше поднесено на сватбения пир“ (прев. Валери Петров).

Мелани плуваше като сляпа и глуха риба в море от успокоителни, в което нямаше нито време, нито памет – само сънища. Лятото се бе превърнало в есен, когато тя изплува на повърхността и легна върху леглото бледа и с възвръщащи се спомени. Рано една сутрин, когато събра достатъчно сили, излезе и старателно зарови сватбената рокля под ябълковото дърво. Усещаше гърдите си празни, като да бе заровила собственото си сърце, но поне все още можеше да се движи и да говори.

– Трябва да си им малка майка – рече госпожа Ръндъл.

Икономката бе зашила черни лентички на ръкавите на палтата на децата, дори и на това на Виктория. Нейното собствено палто си беше черно, защото тя винаги беше готова смъртността да напомни за себе си. Беше разочарована, дори огорчена, че останките нямаше да бъдат върнати къщи за погребението. Защото останки нямаше. Но това не бе от значение за нея.

Мелани бе започнала да връзва косата си на тънки плитки като индианка. Сплиташе косата си толкова стегнато, че я болеше, дърпаше кичурите и кожата си, докато не почувстваше, че белият шев отзад на главата ѝ може да се разпори и мозъкът ѝ да се разтече. Беше жест на покаяние. Захапа остро крайче на плитката и ритна крака на кухненския стол. През отворената врата от коридора до нея достигна шушукането на служителите от аукционната къща, която щеше да даде дома им на търг.

Всичко щеше да бъде разпродадено. Не бяха останали пари. Татко не беше заделил никакви средства, защото смяташе, че винаги може да изкара нови. Децата съществуваха във вакуум, живееха ден за ден. Все още имаха храна и госпожа Ръндъл бе там. Нейното присъствие беше единственото сигурно нещо. Сега Мелани не се отделяше от нея и ѝ помагаше из къщата. Не обичаше да остава сама. Огледалото беше счупено и тя ненавиждаше онези моменти, в които погледът ѝ случайно попадеше върху лицето ѝ, докато си миеше зъбите или минаваше покрай стойката в коридора. Госпожа Ръндъл обаче, майката квачка, си търсеше нова работа и, колкото и да не искаха да го приемат, къщата щеше да бъде продадена, както и мебелите.

– Малка майка – повтори Мелани.

Трябваше да бъде майка на Джонатан и Виктория. Но Джонатан и Виктория не даваха вид да усещат липсата на майка. Живееха в своите собствени отделни светове. Джонатан продължи да се занимава с новия си модел на кораб. Виктория бърбореше като неспиращ ручей и гонеше пращинките в слънчевите лъчи. Никой от тях не говореше за

родителите им и те като че ли не осъзнаваха, че настоящият им живот е към своя край, Виктория – задето бе твърде малка, а Джонатан – задето бе твърде зает. Когато потенциални купувачи идваха да разглеждат къщата, както се случваше все по-често, децата стояха настрана, докато те не си тръгнат.

– Бременето е само за мен – заключи Мелани.

Госпожа Ръндъл плетеше дълъг до коленете чорап. Прощален подарък за Джонатан. Беше стигнала до петата.

– Казаха ми да ви предам – рече. – Адвокатите. Понеже съм ви близка. Изчаквах известно време.

– Да ни кажете какво?

– Ще бъдете изпратени при чичо си Филип.

Мелани ококори очи.

– Чичо ви ще ви вземе и тримата. Не е редно семейството да се разделя – подсмръкна икономката със съчувствие.

– Но ние изобщо не го познаваме. Той беше единственият брат на мама, но те се бяха отчуждили. – Изникна ѝ името, което беше чула случайно някога в далечното минало. – Флауър. Мама е била мис Флауър.

– Адвокатът казва, че той е съвършено порядъчен джентълмен.

– Къде живее?

– В Лондон, там е живял винаги.

– Значи ще отидем в Лондон.

– Ще бъде хубаво да растеш там. Цял Лондон да бъде на твоё разположение. Театри. Танци. – Спомни си списанията и романите, които бе чела, и добави: – Соарета.

– Как си изкарва прехраната? Преди правеше играчки.

– И все още прави. Женен е. За вас ще се грижи и жена.

– Не знаех, че е женен.

– В днешно време – занарежда мисис Ръндъл – семействата си общуват толкова малко! Да не знаете за съпругата на чичо си! Леля ви е все пак! – Металните ѝ куки проблеснаха.

– Всичко ще бъде ново и непознато.

– Това е животът – каза мисис Ръндъл. – Ще ми липсват и ще си мисля как малката се превръща в момиче. А ти – в млада дама.

Мелани склони глава и плитките се люшнаха пред лицето ѝ.

– Вие бяхте толкова добра.

– Ще ви помогна да си опаковате багажа, разбира се.

– Кога... – преглътна. – Кога тръгваме?

– Скоро.

Октомври, хладен, мъглив, златният октомври, в който светлината е сладостна и плътна. Седяха на стъпалото пред вратата и чакаха таксито с черните лентички на ръкавите и с куфарите в ръка – окаяни пътници от корабокруширал кораб, стиснали здраво няколко наслука спасени вещи и взиращи се с ужас в бурното море, на което трябваше да се посветят.

„Може никога повече да не видя тази къща!“, замисли се Мелани. Сбогуването със стария дом бе голям момент – толкова голям, че умът ѝ едва го побираше, изпитваше само слабо съжаление. Венецът с розите още висеше от ябълковото дърво, вече малко поопърпан заради времето навън.

Госпожа Ръндъл им лепна по една мокра целувка по бузата. В този ден тя също напускате къщата. Носеше хубавото си черно платнено палто, прилежно закърпените си платнени ръкавици и високите си, здрави работни обувки с връзки. Котаракът ѝ спеше в кошница до сандъка ѝ. Новият ѝ работодател щеше да я вземе с кола. Това беше краят на познанството им. Тя вече принадлежеше на друга къща, на други хора.

– О, божичко – сети се Мелани. – Училище. – Видът на сандъка ѝ беше напомнил. Досега не се бе сетила. Тя и Джонатан трябваше да се върнат в клас през следващия срок, а Виктория да постъпи в смесеното начално училище в селото.

– Чичо ви Филип ще се погрижи за всичко това – каза госпожа Ръндъл. – А ти ги наглеждай по време на пътуването и им купи бонбони и комикси за влака. – Започна да рови из шишенцата с аспирина, разхлабените фиби и тубичките с ментови бонбони за добро храносмилане в кръглата си черна чанта от изкуствена кожа. – Вземи. – Банкнота от един паунд за подарък за довиждане.

После таксито пристигна. Дали таксиметровият шофьор, продавачът на билети на гарата и останалите пътници на перона забелязаха, че тези деца бяха различни, дали те, видели черните им лентички, кимаха тъжно, с разбиране и се усмихваха, за да им дадат кураж и покажат съчувствие? На Мелани ѝ се стори, че беше така, тя замръзна при първия полъх на съжаление и събра всичките си сили, за да запази хладнокръвие.

Малка майка.

„Аз отговарям – мислеше си, докато се настаняваха във влака и Виктория дърпаше възглавниците на седалките, за да види какво се крие под тях, а Джонатан изучаваше схема за стъкмяване на шхуна. – Вече не съм свободен играч.“

Черна кофа с тъга се изсипа върху главата на Мелани. Част от нея, мислеше си тя, беше убита, едва напъпилата, нежна част, младото момиче с венец от маргаритки, което щеше да остане да броди като призрак из старата къща; да изниква в огледалата, в които новият собственик щеше да очаква да види собственото си отражение; да проблясва в бяло в бодливата основа на ябълковото дърво в тъмните нощи. Като пациент с ампутиран крайник тя все още не можеше да свикне с липсата и загубата, бе изгубена като останките на родителите си, разпръснати над пустинята в Невада. Редовна вътрешна линия. Непредвидена буря. Отказал двигател. Сред жертвите има и двама британци. С прискърбие ви съобщаваме за смъртта на изгънат човек на словото. И неговата съпруга.

Мама.

Не, майка ми. Сега, когато е мъртва, дай ѝ достойното име, „майка“. Майка ми и баща ми са мъртви, а ние сме сираци. Думата „сирак“ също имаше достойно звучене. Мелани никога не бе познавала сираци, а ето че сега самата тя беше такава. Като Джейн Еър. Но с брат и сестра, за които трябваше да се грижи, защото си нямаха никого освен нея.

– Лондон! Лондон! – викаше Виктория всеки път, когато влакът, бавен, трудноподвижен, като изваден от селски пасторал, спираше или на някоя задрямала провинциална гара, където по линиите на релсите растеше кравешки магданоз, или просто в полето сред нищото, за да си почине за малко.

– Няма да ни познаят на гарата в Лондон – сети се изведнъж Джонатан. – Никога не сме се виждали.

– Лесно ще разпознаят три деца, сами на път – отвърна Мелани.

Влакът беше своеобразно чистилице, чакалня между познатото и приключило минало и незнайното бъдеще, което още не беше настъпило. Пътуването беше дълго. През прозореца Джонатан гледаше пейзаж, различен от този, който Мелани виждаше. Най-накрая Виктория заспа, пропусна тихите покрайнини на Лондон и не се събуди дори когато влакът най-сетне спря сред арките и ехото на перона. Мелани бе скована, покрита с мръсотия и всичко я болеше. Почувства се необикновено студена и болна, но решително прехапа устна и натрупа багажа им на едно място.

– Джонатан – възложи му, – ти трябва да носиш Виктория.

Той се замисли, защото вече бе хванал свой специален пакет.

– Предпочитам да нося модела, по който работя, за да не се повреди – отговори той разумно. Тя осъзна, че няма смисъл да спори с него.

– Тогава аз ще я държа и ще вземем носач.

Виктория беше едро и тромаво дете и ръцете на Мелани изпукаха под тежестта ѝ. Понесена безпомощно от тълпата по перона, Мелани се заоглежда. Нямаше носачи, на които да плати. И къде беше чичо Филип?

Сетне вниманието ѝ привлякоха двама младежи, които се бяха облегли на едно рекламно табло и пиеха чай от картонени чашки с бавни, уталожени, прости движения. Спокойствието им я заинтригува. Те обитаваха своя собствена среда. Въпреки че зад тях се извисяваше двуметрова бутилка за бира със слогана „Напитка за мъже!“ с червени букви, те я засенчваха – напомняха за тиха и камениста местност сред природата, където винаги духа вятър, пръска слаб дъжд и пеят птици. Бяха корави, но изтънчени мъже – бяха селяни, по начин, по който Мелани никога не би могла да бъде, въпреки че тъкмо бе пристигнала от зелените поля, а те може би цял живот бяха прекарвали в Лондон. Бяха братя.

Беше очевидно, макар и да изглеждаха поразително различни – два отделни комата, замесени едновременно от едно и също тесто. По-младият беше на около деветнайсет, само няколко сантиметра по-висок от Мелани, с дълга, яркочервена коса, висяща над яката на тъмносиньото му, донякъде войнишко на вид яке с пагони на раменете и месингови копчета. Носеше обикновени, избелели рипсени панталони, набръчкани от пристягане. Дрехите му имаха вид на откънати от кутията за дарения за бедните в енорията. Имаше лицето на Иванушка Глупака от народните приказки, с високи скули и скосени клепачи. Бе леко кривоглед с дясното око, така че погледът му беше празен и смущаващ. Дишаше през отпуснатата си отворена уста, която беше розово цвете. Хилеше се в нищото или може би на някаква тайна шега. Движеше се с ловка и забележителна грация, надигайки чашата към устните си с ослепителен, поетичен жест.

Придружаващият го мъж беше същият, но по-голям и студен като камък. Бе по-висок, по-широк в раменете, несръчно сглобен и с ръбесто и безизразно лице. Мъж, който си проси белята, с костюм на тънки райета в морско синьо, с протрити на подгъвите панталони и бежово-кафява риза, от онези, по които мръсотията уж не личи. Синьо-кафявата му вратовръзка бе пронизана от игла във формата на арфа. Имаше наполовина изпушена и загасена цигара зад ухото, която си бе свил собственоръчно и която сега се разпадаше на парчета хартия и късове тютюн.

Пиеха си чая и не разговаряха помежду си. Бяха доста спокойни, въпреки суматохата, която се вихреше на гарата около тях. Обитаваха собственото си мълчание и не разкриваха нищо за себе си.

По-младият от двамата довърши чая си и с поетичен замах, сякаш бе дискохвъргач, хвърли чашата, която описа арка над рекламното табло, и забърса уста с опакото на ръката си. Сякаш оглеждаше влака, обхвана го по цялата дължина с бавния си крив поглед. Очите му имаха любопитен сиво-зелен оттенък. Бяха с цвета на Атлантика и когато минаха през Мелани като вълна, тя се потопа в нея. Ако наистина бе направен от вода, тя щеше да подгизне. Той докосна ръката на другия мъж, който веднага остави чашата си, и двамата тръгнаха към нея. Ако единият се носеше като вятър в клоните на дърво, то движенията на другия бяха като на срутваща се кула – ужасяващ, неуправляем вървеж, при който той сякаш се препъваше напред неконтролируемо на всяка крачка, поклащаше се сковано и се залюляваше за миг на пети преди следващата тровава стъпка. Момчето изви уста в усмивка и разтвори ръце, за да ги поздрави за добре дошли, другият не се усмихна. Мелани осъзна, че се приближават към нея, и се сепна.

Бе слисана, че вместо стария мъж с каубойска шапка и лице като от черно-бяла фотография, когото очакваше, я заговори тези непознати. През ума ѝ пробягаха половинчати спомени от дописки в неделните вестници за мъже, които дебнат около главните лондонски гари и примамват млади момичета към неморални занимания. Но момчето каза:

– Ти трябва да си Мелани.

Значи знаеха името ѝ и всичко беше наред. Виждаше, че устата му се движи – той продължаваше да говори, но един влак, надул свирката си, заглуши гласа му, който се оказва забележително мек.

– Аз съм Мелани – отвърна. – Да.

– Нека взема детето, Мелани.

Говореше с едва доловимата, но все пак разпознаваема мелодия на ирландския диалект. Мелани трябваше да се наведе по-близо, за да чуе какво ѝ казва. Охотно му предаде Виктория и протегна претоварените си ръце.

Джонатан се върна от влака с носач, нарамил багажа им.

– От коридора влезе право във вагона и каза: „Предполагам, че ви трябва помощ, сър“ – обясни Джонатан. И добави с почуда: – Нарече ме „сър“! Бога ми!

– Това е Джонатан – съобщи Мелани. – А малката е Виктория.

– Казвам се Фин – представи се момчето. – А това е Франси. Фин и Франси Джоул.

Приятно ни е да се запознаем.

С притеснителна тържественост братята се ръкуваха както с Мелани, така и с Джонатан, макар Фин да трябваше да жонглира опасно с Виктория в ръцете си, за да успее.

– Но кои сте вие? – попита Мелани.

– Леля ви Маргарет ни е сестра – обясни Фин. – В известен смисъл, сме ви чичовци.

Той се ухили с широка лисича усмивка и отново затвори устни над кривите си жълти зъби.

– Но вие сте ирландци!

– Не знам да има закон, който да го забранява – каза Фин така деликатно, че тя се засрами. Виктория се завъртя в ръцете му. Той ѝ заговори, а тя зарови лице в морскосинята му гръд и отново заспа, още по-дълбоко. Якето му беше от стара пожарникарска униформа. Изненада разтърси Мелани. Придвижиха се към колоната от таксита в безредна върволица.

– Пътят е много дълъг за такси, но чичо ви даде пари на Франси и настоя – съобщи Фин. – Не би поверил парите на *мен* – допълни той, – нали разбирате. – Отново се ухили.

– Имах един паунд. Но купих мляко и шоколад с ядки с него.

– Цял паунд е отишъл за шоколад?

– И списания. За пътуването. Едно на име „Сий Бризес“²⁴ за Джонатан и годишника на „Бийно“²⁵ за Виктория. Нали знаете, трябваше да се забавляват с нещо.

– И все пак, много е – отвърна той.

В таксито Мелани бе притисната от едната страна от него, а от другата – от Франси, тих и монолитен. Джонатан седеше на мястото до шофьора. Лондон се нижеше покрай тях, но Мелани не го погледна.

– Джоул? – запита колебливо.

– Джоул.

– Не звучи много ирландско – продължи тя.

– Може би не. Но ето че е.

Настъпи тишина, а после Мелани започна да усеща миризмата на мъжете. В първите мигове се зачуди какъв може да е източникът ѝ, не очакваше, че братята са толкова мръсни. Стоеше приклещена между тях, а вонята им изпълни ноздрите ѝ и едва не я задуши. Ужасът също я задуши, защото никога досега не бе седяла близо до мъже,

---

²⁴ „Sea Breezes“ – списание на тема мореплаване, издавано от 1919 г. до днес.

²⁵ „Beano“ – детско списание с илюстрации, издавано от 1939 г. до днес.

които миришат. Свирепа, нечиста, животинска смрад се излъчваше от двама им, а освен това върху миризмата на мизерията от бедняшкия квартал, Фин вонеше и на боя и терпентин. Яката на Франси пък беше обрамчена от мръсотия и вратът му беше изцапан. Този на Фин дори не се виждаше от косата му.

Всичките ѝ петнайсет сресани и добре измити години се завихриха пред очите ѝ в една безкрайна картина от бани, шампоани и чисто бельо; цяло шествие от пълни вани, в които се бе къпала; хлъзгава редица от сапуни, които бе натривала в кожата си, докато се стопят. Опитва да извика спомена за сапунените вани с гореща вода, за да се защити от миризмата на мъжете, но напразно. Пътуването с таксито сигурно никога нямаше да свърши и тя никога нямаше да излезе отново на свеж въздух. Апаратът в таксито неумолимо отброяваше шилинги. Джонатан го наблюдаваше известно време с възхищение, като че впечатлен от нахалството му да ги таксува така солено.

– Още много ли има? – поинтересува се Мелани с пресипнал, смален глас.

– Още много – отговори Фин разсеяно. За какво ли размишляваше? Профилът му беше див и чудат, с клюнест нос и очи, скрити под натежали клепащи.

– Още много – повтори.

– Започва да се стъмва – каза тя, защото светлината по улиците намаля, а лицето на Джонатан трептеше и се разтваряше в езерото от тъмнина в таксито.

– И ще става все по-тъмно – отвърна Фин. Гласът му изведнъж стана топъл. Тази размяна на реплики бе като някакъв ритуал, сякаш Мелани бе намерила правилната комбинация от думи, която щеше безопасно да я преведе през мост с формата на остър меч в замъка Корбин²⁶. Франси извърна глава и разтегли затворената си уста в усмивка като на ранна древногръцка теракотена маска. Сакото му лъхаше на застояло.

– Нали знаете – пита Фин, – за леля ви?

– Ами да. Маргарет. Вашата сестра.

– Но казаха ли ви... – Той се спря.

Двамата братя си размениха двусмислени погледи в мрака, очите им блестяха в бяло едни срещу други.

– Няма е – каза Франси, който за първи път проговори. Гласът му беше равен и дрезгав. Започна да си тананика някаква мелодия и се отнесе, като свиваше цигара с ловки движения. Дори нямаше нужда да си гледа в ръцете.

---

²⁶ Замъкът, в който според легендите за крал Артур се пазел Светият Граал. В същото изречение авторката вероятно прави препратка и към друг известен топос – Моста на меча, по който Ланселот в „Ланселот, Рицарят на каруцата“ от Кретиен дьо Троя трябва да премине.

– Няма? – попита Мелани кисело.

– Не може да каже и думичка – потвърди Фин. – Ех, трябваше да ви кажат. Голямо нещастие, случи се в сватбения ѝ ден, като проклятие. Нейното мълчание.

Франси спря да свива цигарата си и се намръщи, сякаш брат му беше казал твърде много, но Мелани не забеляза. В нейното съзнание досега новата леля бе някаква сянка, незначителен придатък към чичото, който прави играчки. Сега тя придоби съдържание, защото вече имаше отличителна черта. Немота.

– Колко ужасно! – отвърна смутено.

– Ние тримата сме много близки – каза Франси. – Братята и сестрите трябва да са си близки. – Тютюнът му имаше богат билков аромат, можеше да мине за полезно лекарство.

– Тя е великолепен готвач – добави Фин, като че предлагаше това като компенсация. – Какви сладкиши само прави!

– Прави ли хлебен пудинг често? – поинтересува се Джонатан.

Фин се замисли за миг и отвърна:

– Рядко.

– О, добре – каза Джонатан. Значи трябва да беше забелязал и, в крайна сметка, намразил, безкрайните запаси от хлебен пудинг на госпожа Ръндъл.

Таксито се изкачи по пусти, сиви улици с криви дървета тук-таме, застигнати от октомври, от които в сгъстяващата се и бяла като рунтава овца мъгла капеха листа. Меланхоличният, изпаднал Южен Лондон.

– Почти сме вкъщи – каза Фин, а Мелани не можа да се сдържи и зариде. Фин сложи ръка на коляното ѝ и каза нежно: – Ние също живеем тук от време на време, откакто родителите ни починаха.

– Значи всички сме сираци!

– В една и съща лодка сме, да.

– Лодка – повтори Джонатан като ехо, прехласнат.

Стигнаха до клиновидно открито пространство на висок хълм с причудлива обществена тоалетна, богато украсена с ковано желязо от викторианската епоха в стил рококо, точно в центъра, за да привлича вниманието, а над нея бе надвиснал изморен чинар с бели петна по ствола като кожно заболяване. Имаше няколко магазина, които в момента светеха ярко. Плод-зеленчук с изкуствена трева, зеленееща се на прозорците, и планини от лъскави портокали като уловени, малки зимни слънца; дълги петнисти пръсти от банани; огромни набръчкани зелени рози, които, ако човек погледнеше по-

отблизо, се оказваха глави савойско зеле; пъпки на червени зелки с цвят на компот от касис, които да се приготвят с подправки и оцет. Месарски магазин, където един мъж със синя престилка, посивяла коса и сламена шапка, омацана в кръв, протягаше ръка между трупите на две агнета към наденичките на мраморния плот. Магазин за лакомства с крекери и бонбони във вече коледни пакети с елени и бодлива зеленика и един Дядо Коледа от креп на прозореца, сбутан до римските свещи, фонтаните и бомбичките за Деня на Гай Фокс²⁷.

И още магазини. Магазин за вещи втора ръка, където една съсухрена, бледа жена седеше и плетеше до парафинова печка сред счупени стари предмети – кани, свещници, няколко книги, продънен стол, куца маса и олющена емайлирана кутия за хляб, пълна с пукнати чинийки за чаши. Нов мебелен магазин с тройна холна гарнитура на витрината до бар за алкохолни напитки, лъскав като карамелена глазура. Всички магазини бяха на приземните етажи на високи, стари къщи и имаха надписи с къдрави старомодни букви, освен мебелния магазин, чиято табела примигваше с повредения си неон: „Всичко за ома“.

– Тук става – обърна се Фин към таксиметровия шофьор, когато стигнаха пред обществената тоалетна. Франси му плати с банкноти от дебела, но мръсна пачка.

– Но къде е къщата на чичо? – попита Мелани.

– При магазина. Живеем над него. Ей там.

Между фалирала бижутерия със запечатани с дървени дъски прозорци и бакалия с щедро отрупана с корнфлейкс витрина се намираше един тъмен като пещера магазин, толкова слабо осветен, че на пръв поглед, схлупен под жилището отгоре, не се забелязваше. В пещерата можеха да се съзрат неясните очертания на люлеещо се конче с пламнали ноздри, чийто червен цвят ярко се открояваше, както и кукли, увиснали на конците си със сковани крайници и облечени в наситени, тъмни цветове; но кафявият лак на кончето и виолетовите и пурпурните отънъци на куклите се сливаха в такъв мрак, че почти нищо не можеше да се различи.

Над прага висеше табела с тъмночервени букви върху шоколадовокафяв фон: „ИГРАЧКИ – ФИЛИП ФЛАУЪР – ДЖУНДЖУРИИ“. На вратата под парче картон с надпис „Отворено“ бе закачена визитна картичка, където с наклонен ръкописен почерк бе изписано: „Франсис К. Джоул. Цигулка. Ирландски песни и танци. Полъх на Старата

---

²⁷ Празник, отбелязван на 5 ноември, на който се чества осуетяването на държавния преврат от 1605 г., известен като „Барутния заговор“, сред чиито основни организатори е Гай Фокс. Обикновено на тържествата се палят огънове и фойерверки.

Ирландия. На разположение по всяко време. Срещу скромно заплащане“. А от страни – детелината емблема на Ирландия и надраскан с молив надпис: „Запитвания – в магазина“.

Фин бутна вратата, която веднага се запъна на дебелия изтривалка и сякаш не ги пускаше да влязат. Над главите им гневно зазвъня звънче и един яркорозов папагал хвъркна от стойката до тезгяха и изпищя застрашително. Но беше вързан за крака с верижка и скоро утихна, макар и да продължаваше да пърха с криле. Мелани видя дълъг тезгях от лакирано червеникавокафяво дърво, а зад него – рафтове, отрупани с планини от картонени кутии и множество цветни пакети с причудливи форми. Но светлината беше също толкова мъглива като тази на прозореца, който бе скрит зад прашни кадифени кафяви завеси. В магазина нямаше никого, освен папагала. Върху тезгяха лежах някакъв бележник и един флумастер.

„Естествено – сети се Мелани. – За да може леля Маргарет да записва цените и така да продава неща на хората, нали е няма.“

Думата „няма“ отекна в съзнанието ѝ като камбанен звън.

– На птицата казваме Джоуи – рече Фин. – Той наглежда магазина, така да се каже.

– Не се продава – отсече папагалът.

Виктория надигна сънената си глава и се ококори срещу него. Фин още я носеше без никакъв признак за умора. Явно бе силен, при все слабото си тяло.

Някаква врата се отвори и от дъното на помещението внезапно се разля толкова ярка светлина, че очите ѝ заболяха. Леля Маргарет. Светлината, която прозираше през косата ѝ, подобна на небрежно нахвърляни пръчки слама, я караше сякаш да пламти, като че човек можеше да си стопли ръцете над нея. Беше червенкоса, по-червена дори от Фин и Франси. Дори веждите ѝ бяха червени, като че плътно изписани с червено мастило над очите ѝ, но лицето ѝ бе безцветно, никаква кръв не напираше в бузите или в тесните ѝ устни. Беше болезнено слаба. Високите скули на родата ѝ изпъкваха, сухи и изпити, а тесните ѝ рамене стърчаха под плата на дрехата ѝ като кокалести криле.

Бе облечена в черно като госпожа Ръндъл – в безформен пуловер и раздърпана пола, с черни високи чорапи (единият с огромна дупка на петата) и намачкани черни обувки, които шляпах силно по пода, докато вървеше. Усмихна се притеснено, някак гладно, и разтвори ръце, за да приветства децата, както бе направил и Фин. Той ѝ подаде Виктория, тя възкликна и гушна момиченцето с треперещата, несигурна прегръдка на жена, която, не по свое желание, няма деца. Мелани се зачуди на колко ли е тя, но нямаше как да познае – би могла да е на всяка възраст между двайсет и пет и четиресет.

– Вървете отзад с леля си – каза Фин на Мелани и Джонатан. – Франси и аз ще ви качим багажа по стайте.

В малкия салон отзад огънат на въглища, който се надигаше все по-жестоко под теснотата на малката метална решетка, издигаше жълти пламъци към комина. Една електрическа кана, включена в контакта, се загравяше върху тенекиен поднос, наобиколена от чаши, застинали в очакване. В дъното имаше голям златен кафез с няколко препарирани птици с черно лъскаво оперение, жълти клюнове и малки очи с остри погледи; те изглеждаха смущаващо живи и за момент Мелани помисли, че са истински. Имаше едно-единствено хлътно, но удобно кресло с кожена тапицерна на много години и с малко плетиво за под главата, което висеше отзад, както и няколко стола с ратанови седалки и прави облегалки. На стената бе закована голяма черна дъска с отделение за тебешир, прикачено към нея. Върху дъската с бели букви и сини заврънкулки за украса пишеше: „Добре дошли на Мелани, Джонатан и Виктория“. Мелани усети как в гърлото ѝ засяда буца – посрещането бе трогателно и сърдечно.

Леля Маргарет вдигна един тебешир и написа: „Свалете си палтата и се разполагайте. Наглеждам магазина, така че трябва да поостанем тук долу“. Мелани забеляза, че средният пръст на жената беше плътно покрит с тебеширен прах. Ако можеше, леля Маргарет щеше да бъде много разговорлива. Тя намести Виктория в големия стол и се захвана да прави чай. От една хартиена торба извади и големи кифли с крем, по две за всяко дете.

– Последното ни ядене беше на закуска – спомни си Джонатан. – Наденички и бекон. Но това бе у дома, разбира се.

– Бяхме у дома – каза Виктория. Беше размазала крем и сладко по бузата си. – Сега сме без дом.

Разтвори уста за кръглото, отчаяно „о“ и разкри живата картина на наполовина сдъвканата кифла. Леля Маргарет вдигна тебешира си отново, избърса дъската с длан и бързо надраска: „Това е вашият дом сега!“.

– Тя не може да чете – каза Мелани.

Виктория се разплака. Леля Маргарет се огледа наоколо за нещо, с което да я разсее и се втурна към ъгъла, където стоеше кафезът. Дръпна една ръчка в основата му. Всички птици заподскачаха нагоре-надолу и зачуруликаха, като отваряха и затваряха човки. Виктория, моментално омагьосана, засия; пред очите им нещастното ѝ „о“ се

превърна в усмивка във формата на резен пъпеш като на засмян самбо²⁸. Момиченцето пляскаше с ръце. Птиците подскачаха и пяха в продължение на може би две минути, след което механизмът се забави и птиците се движеха все по-бавно и тромаво и чуруликаха все по-задъхано и тихо. Изтощиха се. Виктория отново оклюма. Леля Маргарет дръпна ръчката още веднъж и птиците се изпънаха и заподскачаха отново, по-свежи от всякога.

– Забележително! – възкликна Мелани.

Жената се втурна към черната дъска, за да ѝ каже: „Чичо ви ги направи“.

– Трябва да е много сръчен.

„По поръчка е. Вече е платено. Всъщност не трябва да го включвам.“ Бялото чело на леля Мелани се набръчка от притеснение.

Самата тя беше като птичка, прелиташе насам-натам и с един специфичен жест поклащаше глава като врабче, кълвящо трохи. Черна птица с червен гребен, но без своя песен. Папагалът от магазина, дочул сладкия механичен звук, започна да бърбори шумно и разпалено с безсмислени, несвързани срички, разгневен, защото бе помислил, че играчките му се подиграват. Къщата бе пълна с птици.

Братята дойдоха да изпият чая си и се усмихнаха на сестра си. Не им бяха нужни думи, за да си общуват с нея. Тя нежно погали оредялата коса на Фин и опря буза в ревера на Франси. Обичаха се и не ги интересуваха кой знае. В малката стая любовта им беше почти осезаема, топла като огъня, силна и успокояваща като чаша чай. Като ги гледаше, Мелани се чувстваше ужасно самотна и необичана. Фин обаче дойде и седна до нея и ѝ подаде още една кифла с крем, която тя на драго сърце прие като символ на приятелство, макар и да не я искаше.

– Но да не си развалиш вечерята – предупреди я, – има пай със заешко. И ако има някой, който може да прави пай със заешко, това е нашата Маги. Нали така, Франси?

Франси се усмихна с кривата си усмивка, а леля Маргарет се засмя беззвучно.

– Ние ще изядем пая, а кокалите ще оставим на кучето – каза замислено Фин.

– О, има кученце? – проплака Виктория и заподскача нагоре-надолу.

– Винаги е искала куче, но мама... майка ни не ѝ разреши. Каза, че всички деца искали кучета, а после не се грижели за тях. Или пък котки.

– Е, поне Виктория вече е сред собствениците на нашето куче – каза Фин.

---

²⁸ „Sambo“ (от англ., с исп. произход) – название за цветнокож човек, в днешно време прието за обидно и расистко. Авторката вероятно препраща към кукли, рисунки и сценични образи на чернокожи, които поради расистки стереотипи биват изобразени с големи усмихнати усти.

Пиха още чай. Джонатан не прояви никакъв интерес към стаята или компанията. Седеше с поглед, втренчен в големите разбиващи се вълни край коралов атол някъде наред необятния Тихи океан. В краката му доплува бутилка и се търкулна между скалите. Той счупи стъклото. Вътре имаше писмо. Прочете го озадачен. Съдържаше въпрос. От далечното си място той попита:

– Кога ще видим чичо ни?

– Утре – извести Фин с готовност. – Днес го извикаха неочаквано, затова аз и Франси дойдохме да ви посрещнем вместо него.

Защо само Фин говореше? Е, леля Маргарет не можеше, а пък Франси явно не искаше. Пак Фин заведе Мелани и Джонатан до стаите им. Джонатан разполагаше с високо, просторно таванско помещение, прясно варосано, с малко желязно легло с покривка от изплетени квадратни кръпки, зашита заедно, като одеяло от лагер за бежанци. Прозорецът, сгъшен в покрива, разкриваше гледка към огромна, виеща се долина, изпълнена със светлини – пленителна градска цветна градина, разцъфваща нощем.

– През деня можеш да видиш катедралата „Свети Павел“ – обясни Фин.

– Почти като наблюдателница е – каза Джонатан. – На кораб. Само че с легло.

Развълнуван, свали очилата си и ги избърса в кърпичката от джоба си, която вече не беше чиста. Дали ще имаме чисти кърпички тук всеки ден, както би било редно, загрижи се Мелани. Непокритите очи на Джонатан примигнаха няколко пъти, непривикнали към свободата. Той веднага започна да разопакова нещата си. Влюби се в стаята си. Оставиха го. Сега Мелани бе сама с Фин.

Тя и Виктория щяха да спят на етаж под Джонатан в една дълга, ниска стая с тапети на кръгли, червени рози. Имаше лъскаво месингово легло за Мелани и кръгло бяло цукало под него. Дъното му беше покрито с прах, не бе използвано от много време и вероятно седеше само за украса. Мелани се закле, че никога няма да го използва. Долапът за дрехи миришеше на ароматизирани топчета против молци. Имаше и един шкаф с чекмеджета, боядисан в бледосиньо и украсен със залепени цветя, изрязани от пакети за семена. Над камината в бамбукова рамка висеше репродукция на „Светлината на света“²⁹. В стаята нямаше нито едно огледало. Електрическата крушка висеше в кълбовиден японски фенер, син на цвят, със зелена сепия, виеща се по повърхността му, който правеше светлината студена и крещяща. На перваза стоеше саксия със здравец,

---

²⁹ „The Light of the World“ (от англ.) – картина на художника прерафаелит Уилям Холман Хънт.

цъфтящ в розово. Завесите бяха от синя и бяла басма. Мелани погледна през прозореца и долу в ниското видя малка, преградена градска градина, избуяла като джунгла, с преплетени в мрака храсти.

– Извини ме – каза тя и отвори куфара си, за да извади мечето Едуард. Почувства се по-добре, когато го сложи върху възглавницата си. Бе живяла с него десет години. Фин запали цигара и се облегна върху шкафа с чекмеджетата, който се разтресе под тежестта му. Искеше ѝ се той да се махне.

– Хубаво мече – каза в опит да завърже разговор. Гласът му едва надделяваше над слабото бучене на лондонския трафик в далечината, което влизаше през прозореца.

– Спомен от предишния ми живот – каза момичето и зарови пръсти в меката козина на мечето.

– Ама не си ли твърде голяма за плюшени играчки, Мелани?

– На петнайсет съм. Шестнайсет през януари.

– Януари. Е, за петнайсет си доста хубаво, пораснало момиче.

Отново започна да се хили небрежно. Присвитите му очи се въртяха и плъзгаха като течен живак в чиния. Мелани виждаше острия връх на езика му между зъбите. Той изтръска пепелта от цигарата си на пода. Извивката на китката му бе като музикален акорд, съвършена, непоколебима. На Мелани изведнъж ѝ стана трудно да диша.

Той носеше мъжествеността си, сякаш бе навлякъл пицно наметало. Беше оранжево-кафяв лъв, готов за убийство – тя ли беше плячката? Спомни си любовникът, съчинен от книгите и поемите, за когото бе мислила цяло лято; той се смачка като хартията, от която бе направен, пред тази нахална, безцеремонна, ужасяваща мъжественост, изпълваща стаята с вонята си. Ненавиждаше я. Но не можеше да свали очи от нея.

– Имаш прекрасна коса – каза ѝ. – Прекрасна. Черна като „Гинес“. Черна като подмишница на етиопка.

Тя си помисли, че той, при все нелепостта си, особено с това абсурдно пожарникарско яке, протяга властната си лапа и опитва да си играе с нея.

– Кажи, Мелани, защо си сплиташ косата на такива измъчени плитки? Защо?

– Защото така.

– Знаеш, че това не е отговор. Сама си разваляш красотата, скъпа. Ела тук.

Тя не помръдна. Той изгаси цигарата си на перваза и се засмя.

– Ела тук – каза нежно отново.

Тя отиде.

Сложи ръце на раменете ѝ и огледа лицето ѝ отблизо, кимна, сякаш с одобрение, и започна да развързва косата ѝ. Тя пламна и затаи дъх. Никога не бе стояла толкова близо до млад мъж. Миризмата на боя се бореше с миризмата на тялото му и надделя, бе почти обезоръжаваща. Той ѝ разплете косата, взе си гребена от джоба (черен, с липсващи зъбци и пълен с червени косми) и я разреса. Съсредоточи се. Вече не си играеше с нея, забеляза тя. Атмосферата около него се промени, намали заряда си, стана обикновена. Той просто наместваше косата ѝ, гласеше я като истински фризьор. Поради някакви потайни причини, които усещаше, но не проумяваше, тя се почувства горчиво обидена.

– Сега вече си хубава – заяви одобрително и прокара дланта си по главата ѝ, за да ѝ придаде блясък за завършек. – Вече може да вечеряме и ти ще си най-голямата красавица на бала.

Настаниха се в трапезария с множество тежки мебели, на кръгла махагонова маса с дебела бяла покривка. От големите столове и шкафове почти нямаше свободно място. Петна от влага личаха по стената, облепена с тапети, които много отдавна са били кафяви с шарки на листа. Разкривено кълбо за пророкуване с размера на футболна топка лежеше в дървена фруктиера на бюфета, в средата на безмълвно стълпотворение от бутилки с кетчуп, салатен дресинг и сосове „Ейч Пи“, „Дадис Фейвърит“ и „Окей Фрут“ със засъхнали капки по опаковките. Леля Маргарет донесе правоъгълен златен пай от кухнята, от който се надигаше пара и апетитен аромат. Франси произнесе необичайна молитва.

– Плът при плътта. Амин.

След това започнаха да се хранят, докато кучето лежеше под масата. То допираше мокрия си нос в коленете им и просеше за залък. Беше бял бултериер с розови очи.

– Кучето има ли си име? – попита Мелани.

– Понякога – отвърна Фин. – Старо е.

За Мелани да наблюдава как Фин яде, бе като да гледа балет, Франси обаче си топеше хляба с пръсти в соса грейви и гложгаше кокали. Дъвчеше шумно, като че ли за да предостави музикален акомпанимент на брат си. Храната беше обилна и вкусна. На масата имаше както бял, така и пълнозърнест хляб, масло на къдриви жълти лентички, два вида конфитюр (ягодов и кайсиев), а на бюфета отстрани – торта с касис, за когато приключат с пая.

Леля Маргарет наля пресен чай от глинен чайник, изработен от децата в неделното училище, толкова тежък, че трябваше да го придържа с две ръце. Пиеха чая си доста силен и слагаха много захар. Леля Маргарет седеше начело на масата с тихо задоволство

и с красноречиви движения на очите и ръцете ги приканваше да ядат. Децата се хранеха лакомо, надвесени над паниците си; трябва да е добра, помисли си Мелани, щом готви толкова добре.

Когато паят най-накрая бе сменен с тортата от бюфета и всички си сипаха втора чаша чай, кучето, преценило, че няма да получи повече остатъци, се показа изпод масата, застана на три крака, за да се почеше зад лявото ухо, изтръска се и задращи по вратата със скимтене. Фин я отвори и кучето излезе, размахвайки опашка.

– Излиза на кратка разходка вечер. Из квартала. Да пусне една вода, да подуши всички ъгли и да види какво ново. После вкъщи. И в леглото.

– Как си влиза обратно? – попита Мелани. Кучето явно бе много самостоятелно.

– Никога не затваряме задната врата, има една алея в края на градината. Просто влиза през нея.

– Ами ако в къщата влязат някакви хора, непознати или крадци например, като държите вратата отворена?

– Всички са добре дошли – каза Франси с дрезгав от твърде рядката употреба глас.

В трапезарията също имаше черна дъска. Леля Маргарет написа: „Малката трябва да си ляга“. А пък Джонатан искаше да си работи по новия модел кораб в стаята. Всички бутнаха назад столовете си, които застъргаха по пода едновременно. Мелани предложи да помогне с миенето на чиниите, но леля Маргарет поклати глава. Без домашни задължения на първата ѝ вечер. Така че да може да си разопакова част от багажа и да си легне рано, сама. Трепереше от умора и малко се страхуваше от тези нови хора, особено от мъжете.

Леля Маргарет влезе в стаята на момичетата и несръчно разсъблече Виктория, въпреки че тя можеше съвсем спокойно да си се съблече сама. Нямата жена се наведе над детето с чисто майчинско изражение на лицето, което Мелани намери едновременно за неловко и трогателно. Забеляза, че Маргарет носеше бележника и флумастера навсякъде със себе си. След като щипна мекото като възглавничка бедро на Виктория (която се гърчеше и пищеше от удоволствие), тя надраска в бележника и показа на Мелани: „Какво хубаво, пухкаво момиченце!“.

– Да – каза Мелани, – всички така казват.

„На пет е, нали тъй?“ написа леля Маргарет и Мелани долови следата от ирландския ѝ диалект.

– Пет години и четири месеца.

Леля Маргарет подпъкна завивките под Виктория и остана надвесена над креватчето ѝ в продължение на цяла минута, като че ѝ се искаше да ѝ изпее приспивна песен. Червената ѝ коса бе навита върху главата ѝ в разпилян кок, бе набола цялата си коса с фиби като Бялата царица³⁰. Една-две тупнаха на креватчето. Виктория въздъхна и затвори очи. Фиби продължаваха да се сипят като дъжд от желязо.

„Колко е красиво да гледаш малко дете да спи!“

– Да – каза Мелани. – Предполагам. – Не желаше да провежда дълъг разговор с тази приказлива няма жена; искаше да си легне и да гушне мечето Едуард. Вече ѝ изглеждаше, че къдравият черен почерк на леля Маргарет подскача и припка по хартията, толкова изморени бяха очите ѝ.

Леля Маргарет ловко се наведе и целуна вече отпуснатото чело на Виктория. След това целуна и Мелани по бузата за лека нощ, като я стисна в скованите си като на дървена кукла обятия – ръцете ѝ бяха две прикачени пръчки, устата ѝ – студена, суха и хартиена, целувката ѝ – съдържана, със свити устни, но някак отчаяна, мъчно умоляваща за нежност. Веднага след това тя се втурна навън и остави Мелани да пипа бузата си с почуда.

Когато вече бе в леглото с мечето Едуард, лампата бе изгасена, а нощта – затворена отвън зад спуснатите завеси, Мелани си поплака малко, задето не бе завита в леглото си с таблата със сатен и с раираната завивка. Но новите ѝ чаршафи ухаеха на лавандула и в основата на леглото ѝ имаше уютна топла грейка, увита в парче старо одеяло така, че да не опари пръстите ѝ, а нежното дишане на Виктория ѝ действаше приспивно като жуженето на пчели и тя заспа със сълзи, засъхнали по бузите.

Тъканта на съня ѝ обаче бе лека и трептяща и когато, много по-късно, Мелани отново отвори очи, се чувстваше, като че ли въобще не беше спала. Въпреки това мракът в стаята се бе сгъстил, а грейката бе изстинала. Обърна се рязко на една страна с прозявка, месинговото легло изскърца под нея и на Мелани, не съвсем будна, ѝ се стори, че чува музика. Може би в далечината вървеше радио – но не, разбира се, бе твърде късно за радио. Или може би вятърът свиреше по жиците на телеграфа. Но това беше звук, познат от село, а сега тя беше в Лондон, в къщата на чичо си. Надигна глава и се заслуша в музиката.

Из къщата се носеше тихият звук на цигулка и на още някакъв инструмент – свирка или флейта. Свиреха заедно почти като един инструмент, който звучеше едновременно като цигулка и флейта. Припкаха нагоре-надолу по музикалната стълбица

---

³⁰ Героиня от „Алиса в огледалния свят“, която в пета глава се появява, окичена с множество фиби и карфици.

като планински козе, танцуващи в собствения си пулсиращ ритъм. Танцувална музика за объркан, вгълбен, въздържан танцьор. Музика в къщата. Франсис К. Джоул, цигулка. Но кой свиреше на флейтата? Фин ли?

Песента свърши. Не стигна до някакъв завършек, а по-скоро се забави и се разми в тишината, сякаш на музикантите им бе доскучало от мелодията и я бяха оставили да се изплъзне нехайно измежду пръстите им. Настъпи пауза. После, бавно и нежно, Франси засвири сам.

Мелани се изправи в леглото. Чувстваше, че той плъзга лъка си по струните на сърцето ѝ. Възглавницата ѝ се свлече на земята незабелязано заедно с мечето Едуард. Момичето склочи пръсти, за да успее да понесе тъжното великолепие на музиката, жалейна песен за липсата и загубата, за всички обичани неща, израз на печал, която тя смяташе за твърде дълбоко заровена, че да може да изрази. Изтръпна от съжаление.

Музиката я издърпа от леглото. Мелани искаше да узнае източника ѝ. Изправи се, напъха си краката в обувките, стигна опипом до вратата, отвори я и тръгна надолу по стълбите по следите на мелодията. Два етажа под стаята площадката на стълбището разделяше кухнята от трапезарията. Светлините още бяха запалени. Музиката идваше иззад затворената врата. Ставаше все по-силна с всеки изминал миг. Мелани коленичи и допря око до ключалката, за да опита да види нещо.

Първото, което различи, беше бялото куче – то се беше върнало от разходката си, седеше върху чердже пред електрическата печка с две лампи и тропаше с опашка мързеливо, но все пак ритмично – *туп... туп...* – в бавен, пулсиращ такт с мелодията на цигулката. Животното бе чувствително и музикално. Тази гледка веднага я свали от високия връх на страданието ѝ и мисълта, че споделя тази музика с такова мъдро и дружелюбно куче, правеше всичко някак по-уютно.

Мелани се измести малко и леля Маргарет влезе в полезрението ѝ през ключалката. Тя беше седнала или пък кацнала на един стол и се усмихваше като ангел, току-що паднал от небесата. Косата ѝ беше пусната и висеше на раменете ѝ, цял горящ храст. Мелани предположи, че Фин е свалил фибите ѝ. Лицето ѝ бе бяло като обезмаслено мляко, синкаво бяло с пламтящата ѝ коса на фон. В скута си държеше абаносова флейта със сребърни дупки и я галеше разсеяно, докато слуша Франси.

Мелани пак се премести и видя Франси като статуя на цигулар, от която се бяха съживили само ръцете. Цигулката му, с пръски от колофон като паднал пърхот под струните, бе подпряна под брадичката му. Пръстите му се рееха над струните като

пеперуди над цветна леха в горещ летен ден. Лицето му бе сурово, сериозно и достолепно.

Бавната мелодия приключи и Мелани въздъхна. Леля Маргарет си сложи ръцете върху тези на Франси; той спокойно отпусна цигулката. Спогледаха се и без думи размениха някакви мисли. След това леля Маргарет развълнувано допря устни до флейтата, сякаш беше жадна да я вкуси. Отново танцувална песен. Кучето си размаха опашката още по-ускорено, докато не изтупа цял облак прах от черджето. Франси се усмихна широко и след няколко фрази се присъедини към нея. Лъкът му проблесна и замъждука на светлината. Този път Мелани чу странни звуци от тракане и се измести отново, за да види откъде идват.

Фин – свиреше на лъжици. Мелани никога преди не беше виждала някой да го прави. Допрените двойки десертни лъжици се въртяха между пръстите му и служеха за перкусии, приозвеждащи сложно стакато, но той успяваше да ги задържи за не повече от няколко минути, защото пръстите му се оплитаха и лъжиците застиваха с последния си удар, а той поклащаше глава разгневено и започваше отначало. Фин свиреше зле, дори Мелани можеше да види това. Беше си свалил пожарникарското яке и беше само по фланела от жълта вълна с висока яка и къси ръкави, изцапани лошо под мишниците. Отвратен от собствената си некомпетентност, той хвърли лъжиците на масата и се изправи. Музикантите го зяпнаха с очакване. Застана в центъра на стаята. Мелани приклепна още, за да го вижда. Той започна да танцува.

Оправда всички очаквания, които грациозната му фигура извикваше, макар и да се движеше в някакъв стилизиран танц, в който нямаше нищо екстравагантно. Изражението на лицето му не се промени. Тялото му висеше странно отпуснато и ръцете му се клатушкаха свободно от двете страни; цялото му същество изглеждаше съсредоточено в бързите му сръчни крака, които се мятаха в сложна и разнообразна последователност. Нито една нота от музиката не остана без съответстващо движение на сигурните му, живи стъпки. Останалите го наблюдаваха, докато свиреха, Франси леко изгрухтяваше от време на време, за да го окуражи, а леля Маргарет кимаше с глава. Очите ѝ бяха звезди.

Ето как тримата червенокоси прекарваха времето си и се забавляваха, когато си мислеха, че никой не ги наблюдава.

Кой, за Бога, е посадил този гъст храсталак от червени рози с тъмни, зелени, избуяли листа и, о, такива коварни бодли?

Мелани отвори очи и съзря бодли сред рози, като че се бе събудила от стогодишен сън, *la belle au bois dormante*³¹, затворена в многовековна, разрастваща се градина. Но това бе просто новият ѝ тапет, щампован с рози, макар и досега да не бе забелязала бодлите. Вярното ѝ мече Едуард лежеше на възглавницата, а Виктория спеше по корем на креватчето си два метра встрани зад боядисаните в бяло решетки. През завесите се процеждаше несигурна сива светлина. Връхчето на носа на Мелани беше леденостудено.

Тя заби лице в коремчето на мечето Едуард, за да се стопли. Козината му имаше пиперлив мирис. Спомни си вчерашния ден. „Последното хранене в стария дом“ като прерафаелистка картина – трите сирачета и скърбящата прислужница, потънали в меланхолия в столовете си около старата маса със старите ножове и вилици в ръка, които никога вече няма да използват. Какво ще стане с ножовете и вилиците, кой би искал да ги купи? Макар и от неръждаема стомана, те са отломки, останки от корабокрушение, плаващи из безгрижните плажове на живота на непознати. Сигурно ще бъдат изхвърлени. Децата стояха на маса с покривка на квадратчета, шляпаха по плочките (мама ги донесе от Испания), а до тях се издигаше голяма тухлена камина, окичена с месингови украшения за коне и медни тигани, с бойлер за централното отопление в средата, там, където би трябвало да се пали огън. Но както и да е. Бе такава прекрасна старомодна кухня. Веднѳж бяха снимали как майка ѝ бърка смес за торта в кухнята в престилка с кѳдрици. Снимките бяха публикувани в една поредица от статии за жени на известни личности – за това кои са и как се справят. Прекрасна кухня. Последното им хранене трябваше да бъде своеобразно тайнство. Но Виктория, твърде малка за прояви на сантименталност, се беше намацала с мазнината от наденицата като ескимос. Е, сбогом на всичко това.

Бяха пристигнали в Лондон, яли пай със заешко и денят беше приключил с неуместни музика и танци. С Фин, който бе танцувал по мръсна фланела, и с Франси, който бе свирил на цигулката си като самия дявол, който също е цигулар, и с нямата леля, обгърната от пелерина от огнена коса, с флейтата. Да не би да е сънувала всичко това? Но ако да, защо? А ако пък не е било сън, как се е върнала в леглото? Фин ли я е пренесъл?

---

³¹ Спящата красавица (от френски език).

Представи си се в грубата си фланелена пижама, притисната до тънката, млада гръд на Фин и увиснала като възглавница с черна перука. Фин приличаше на сатир. Може би под износените му панталони се криеха космати кози крака с грапава кожа и чифт здрави раздвоени копита. Само дето беше твърде мръсен – един истински сатир би се къпал редовно в планинските потоци.

„Фин изглежда неблагонадежден“, заключи тя. Очите му шареха навсякъде, погледът му бе похотлив, хитър, лекото му кривогледство правеше трудно да се разбере в коя посока гледа. А имаше и онзи свой грозен и шумен навик да диша през устата. Напомняше ѝ на циганите продавачи, пробутващи закачалки за дрехи или хартиени цветя по улиците, които крадат от кокошарниците, прелъстяват прислужничките или задигат прането от простора, а защо не и трите едновременно. Смущаваше я, но не по приятен начин. И все пак поне беше млад – тя се бе страхувала да не би къщата да се окаже пълна само със стари хора.

Светлината изглеждаше плаха и невръстна. На Мелани ѝ се искаше да заспи отново, но осъзна, че няма да успее и че трябва да стане. Студът нахлу през пижамата ѝ. Беше свикнала с централното отопление. Ако имаше някакви пари за нея, трябваше да си купи нова, дебела пижама за зимата, която тепърва започваше. Но – замисли се разтревожена – ще има ли въобще излишни пари, джобни за нейните малки лични нужни, шампоани, чорапи, може би и малко крем за лице, такива неща? Нямахме как да знае. Навлече си шлифера върху пижамата. Точно преди родителите ѝ да заминат домашният ѝ халат толкова се беше свил, че бе станал неизползваем. В суматохата около потеглянето им не им бе останало време да ѝ купят нов. „Ще ти донесем превъзходен нов халат от Америка“, обеща майка ѝ.

Трябваше сама да открие къде е банята и се зарадва колко бързо си спомни, че се намира в края на коридора. Чувстваше се по-малко чужда, след като вече знаеше местоположението ѝ. Предната вечер не я бе използвала, защото бе твърде уморена. Сега, когато усещаше полепналата по себе си мръсотия от влака, реши да си вземе вана. Щеше да бъде хубаво да се потопи в горещата вода.

Но от чешмата потече само студена. Мелани дълго държа ръка под струята, но водата не се стопляше. С неверие се примири с факта, че нямаше топла вода нито за да си направи вана, нито за да си измие лицето. Не беше осъзнала, че все още има къщи, в които няма отоплителна система, камо ли че някой неин роднина може да живее в такава. И подходящ сапун нямаше. В синьо-бяла порцеланова сапуниера с украси в гръцки мотиви, разпльокан като жаба, лежеше един използван, обикновен калъп домакински

сапун за пране на дрехи с пожълтяла грапава повърхност, който беше оцапан с мръсни отпечатащи от невнимателни пръсти, щипеше лицето ѝ и вероятно го разяждаше. Усещаше как я разяждаше. Студена вода и сапун за пране, ето така щеше да я кара. В дълбокото старомодно корито на мивката имаше пукнатина, един дълъг червен косъм се бе заклепил в нея и плуваше във водата. Кърпата стоеше на закачалка; паднаха – и кърпата, и закачалката – когато Мелани се опита да си подсуши ръцете. Кърпата беше на райета, не особено чиста, едновременно лигава и твърда на допир.

Четири изтъркани четки за зъби, розова, зелена, синя и жълта, бяха залепнали в пластмасовата си поставка, напластена със засъхнала паста. От една замъглена чаша върху омазания стъклен рафт като усмивката на невидимия чеширски котарак се хилеха комплект изкуствени зъби. Пластмасовите венци бяха оцветени в трескаво розово като от залез. Мелани се досети, че трябва да са на чичо Филип. Значи се беше върнал.

Вътрешността на казанчето за тоалетната бе на показ. Когато дръпна верижката (с керамичен накрайник, който лаконично я инструктираше „ДРЪПНИ“), се чу дрезгаво, метално дрънкане, способно да събуди цялата къща, но нито капка вода не потече в тоалетната чиния. Мелани опита отново. Този път няколко колебливи капки паднаха върху огледално гладката повърхност, но не я обезпокоиха. Отказа се. Както забеляза, нямаше и тоалетна хартия, но върху един конец висяха закачени няколко листа от „Дейли Мирър“, наслуки накъсани на квадрати. Зад тръбата на тоалетната беше напъхан един брой на „Айриш Индипендънт“. Явно някой със запек го беше чел.

Банята беше боядисана в тъмнозелено до половината на стените, а нагоре – в кремаво. Бе тясна, висока стая с неподходящо големи, величествени пропорции, спрямо високия прозорец със замъглено стъкло, покрит наполовина от прокъсана пластмасова завеса на риби от „Дисни“. Нямаше нито едно огледало, дори и за бръснене. Над ваната, изправена на четири крака като месингови лапи на звяр, с локва тинеста вода на дъното, където плуваше малка пластмасова подводница от кутия със зърнена закуска, имаше огромен гейзер, чийто открит метал беше позеленял с годините.

Мелани се уми възможно най-бързо. Банята я потисна много. Представи си „Последното къпане в стария дом“. Не беше жанрова картина, ами снимка от рекламен каталог за бани. Порцеланът лъщеше в розово, а меките, пухкави кърпи и тоалетната хартия също бяха розови, за да си отиват с него. От кранчетата с форма на делфини обилно извираше пареща вода, бурканчетата с аромати за вана, тоалетна вода и афтършейв блестяха като бижута; водата в ниската тоалетна се пускаше дискретно и

безшумно. Същински храм на чистотата. Мама обичаше хубави бани. Считаше баните за ужасно важни.

– Недей – нареди си Мелани сурово – да плачеш само заради състоянието на банята им.

Но въпреки това ѝ беше трудно. Застави се да не мисли за старата баня и следователно за майка си. Сега обаче разбра колко много от нещата, които приемаше за даденост в живота си – прости, уютни, познати неща – всъщност са огромен лукс. Нищо чудно, че нямаше наследство за децата и че те трябваше да се дерат с вестници и изнежените им пръсти да се зачервяват под ледената вода, след като гъската, снасяща златните яйца, беше мъртва.

Стаята им вече ѝ изглеждаше позната и безопасна. Мелани си облече черните панталони и шоколадовокафявия пуловер, защото те бяха най-отгоре в първия куфар, който отвори – щеше да ги носи вкъщи в хладните есенни дни, когато по хълмовете пълзеше мъгла, по пътищата се издигаше пушек от запалена дървесина и... Погледна през прозореца. Сутринта беше влажна, макар и да не бе дъждовна, сивият ден едва сега започваше.

По разпилените храсти в градината тук-там още имаше набръчкани и безжизнени листа. Голи петна сиво-кафява пръст личаха в рехавата трева. По стените пълзяха растения и разпростираха голите си стебла в объркана мрежа като бодлива тел. В края на градината имаше тясна алея с кофи за боклук, а отвъд нея – недружелюбните и неподдържани задни фасади на цяла редица къщи за квартиранти със слепи, запердени прозорци и пране (дълги панталони, фланели, чаршафи и ризи), увиснало в застиналия въздух и опънато на високи въжета на макари между прозорците. Тенекиени корита като гигантски охлюви висяха край стените, като че бяха прекъснали изкачването си нагоре, за да си починат. Пред Мелани се разкри нова територия, в която трябваше да се научи да живее.

Виктория се въртеше в леглото и гукаше в съня си. Беше пухкава и розова като прасковка в сладостния си бебешки унес, в тъмната ѝ къдрава косица имаше синя панделка. Какво ще стане от Виктория тук? Дали ще се превърне в хлапачка, скитаща по гуменки на босо, с мръсна тениска и с лондонски акцент, раздиращ слуха на порядъчните минувачи. А Джонатан, в онзи свой подслон под стряхата? Ами тя, Мелани?

Къщата беше напълно притихнала. Мелани реши да поприключенства долу в кухнята, където не беше ходила. Искаше да разучи новата домашна география колкото се може по-рано, да разкрие какво се крие зад всяка врата, как да запали печката и къде

спи кучето. Да се почувства като у дома. Трябваше някак си да се почувства като у дома. Не понасяше да бъде така чужда, не на място и толкова несигурна в собствената си личност, сякаш не можеше да се познае в тази нова обстановка. Затътри надолу по покритите с линолеум стълби.

В кухнята беше доста тъмно, защото завесите бяха спуснати. Миришеше на застоял цигарен дим и в мивката няколко неизмити чаши бяха натрупани една върху друга, но настрана от това стаята беше изумително чиста. И значително голяма. В стената беше вграден тъмнокафяв бюфет, отрупан със съдове, буркан брашно и кутия за хляб. Имаше килер, достатъчно голям да побере Мелани. Тя опита да влезе, затвори вратата зад себе си и потъна в хладината и миризмата на сирене и плесен. С какво се хранеха? Консерви с разни неща; консервираните праскови явно им се услаждаха, защото имаше цял куп. Консерви с боб, консерви със сардини. Леля Маргарет трябваше да ги купува на едро. Имаше няколко форми за торта, Мелани надзърна в една и откри тортата с касис от предната вечер. Взе един отрязък и го изяде. Чувстваше се повече като у дома, след като вече крадеше от килера. Върна се в кухнята, ръсейки трохи.

Там се бе разпростряла една дълга маса от бор, изтъркана до блясък и с покривка (обсипана с червеникавокафяви хризантеми – типът покривка, която човек вижда през прозорците на хората, ако се разхожда в часовете за следобеден чай), сгъната така, че да покрива съдовете, приготвени за закуска, вероятно за да пази мишките да не изцапат чашите.

И тази стая беше кафява като магазина и коридорите, всички в плътно и тъмно кафяво. Кухненският тапет бе стар и кафяв, със засъхнали мазни петна. На стената тук също имаше черна дъска, а на нея – надпис: „Пристигнаха навреме. Заспаха дълбоко“. Чичо Филип трябва да се бе прибрал толкова късно вечерта или толкова рано сутринта, че само леля Маргарет е била будна. Мелани опита да си разиграе завръщането му – леля Маргарет прави чай, той пита за новодошлите, тя му разказва по своя си начин. Бил е облечен в тоалета си на комарджия от Мисисипи. Мелани обаче не можеше ясно да си представи лицето му.

Стаята беше пълна с непознатите животи на други хора. Една дупка от изгаряне върху покривката криеше своя собствена тайна история, мистериозно писмо седеше неотворено зад гипсова фигура на немска овчарка върху рамката на камината (която беше модерна и грозна – покрита с бежови плочки). Самата камина очевидно никога не бе използвана; там, където би трябвало да стоят съчките и въглицата, имаше страници

от вестници. Над камината висеше необикновена картина. Мелани разтвори завесите по-широко, за да пусне светлина и да я разгледа.

Бе портрет на белия бултериер, изработен с невероятна прецизност. Всеки бял косъм върху оцветената в розово кожа можеше да се различи, като че да беше сресан отделно, както и всяка точица върху носа. Бултериерът седеше приклепнал с муцуната напред върху туфа с щръкнала трева. В устата си бе захапал плетена кошница с карамфили и маргаритки като цветарка. По цветята трептяха капчици роса. Очите на кучето блещукаха неестествено, защото бяха направени от парченца цветно стъкло, залепени върху платното. Зад него се ширеше каменист бряг и море с вълни с шапки от бяла пяна в успоредни редици под злокобно небе с цвят на синина, натежало от предстояща буря и обагрено от оранжев залез. Кучето господстваше над цялата стая. В него имаше нещо тържествено, като че беше страж или часовой с постоянна готовност зад стъклените си очи, който се редува на смени с истинското куче и някой беше бутнал кошницата с цветя в устата му в опит да го обезоръжи – аксесоар назаем, който да му придаде безобиден вид. От истинския домашен любимец нямаше и следа, освен една тава със сменена вода на пода до мивката. Очевидно не беше на пост.

До портрета висеше резбован часовник с кукувица с бръшлян и лилаво грозде около зелената вратичка. Докато Мелани наблюдаваше кучето, вратичката се разтвори рязко с жужащ звук, който много я изплаши. Птичката се показва, поклони се и изкука седем пъти. Беше истинска кукувица, препарирана, със звуков механизъм затворен някъде под перата на гърдите ѝ. Имаше някаква гротескна изобретателност и преднамерена ексцентричност в идеята за часовника с кукувица, с която момичето не се бе сблъсквало досега. Птицата се прибра назад в къщичката си и вратичката се затвори с трясък. Мелани се надяваше часовникът да се повреди, за да не се налага да вижда птицата отново; тя не ѝ хареса. Почувства се посърнала и смалена. Нищо не беше нормално, нищо не беше сигурно освен двата ѝ черни крака и тъмните плитки от двете ѝ страни.

Вероятно можеше да направи чай. Газовата печка, изправена на четири крака, беше достатъчно обикновена. Мелани напълни големия черен чайник и го сложи на котлона. Чаят щеше да ѝ се отрази добре. Дали да не занесе и на леля си и чичо си в леглото? Това би ли зададо добър тон на взаимоотношенията им? Обаче не знаеше коя от всички врати в коридора водеше към спалнята им. Или да занесе на Франси и Фин, чиято червена коса върху бялата възглавница сигурно прилича на мармалад върху хляб?

Усети любопитен трепет под лъжичката, когато се сети за Фин – усещане наполовина страшно, наполовина приятно. Но за младежите също не знаеше къде спят.

На един рафт до печката стоеше кутия за чай в неокитайски стил с фигури в кимона в градина. Момичето пресипа една, две, три лъжички чай в празничния им чайник от Петдесетница и го напълни наполовина, измервайки количеството по дължината на палеца си. По стълбите се чуха стъпки. Мелани застина с похлупака на чайника в ръка и ароматната пара пред лицето си. Стъпките слязоха надолу покрай кухнята към магазина; реши, че може би ще изчезнат, но скоро се завърнаха в компанията на тропкащи и дерящи звуци – лапички по линолеум. В кухнята, следван от кучето, влезе Фин, носеше пет бутилки мляко. Мелани си отдъхна и най-накрая сложи похлупака върху чайника.

– Здравей – продума.

– Рано си станала – каза той, но без изненада.

Следите от сън още личаха в гурелясалите му очи, а косата му бе рошава и сплъстена, не я беше разресъл тази сутрин. Прозя се широко, толкова широко, че Мелани успя да види един прогнил кътник.

– Искаш ли чай? Надявам се, че няма проблем. Че направих чай, имам предвид.

– О, няма, поне не и по това време. Бих пил чай в изобилие. С три захарчета.

Зачуди се какво ли има предвид с „поне не и по това време“. Няма ли да ѝ бъде разрешено да прави чай през останалата част от деня? Фин беше, забеляза тя, полуоблечен. Носеше рипсения си панталон, но беше бос и незакопчаното горнище на пижамата му бегло разкриваше снежнобялата му гръд. Включи електрическата печка, клекна пред нея и задържа ръце пред нажежавашите се лампи. Мелани извърни очи от голотата му и му подаде чай, който той на свой ред изпи с благодарност. Кучето, след като се напи с малко вода, отиде и седна тромаво до него, загледано замислено в собствения си портрет, вероятно изготвяйки критическа оценка. Или пък безмълвно си общуваше с него. Фин затърси цигари в джобовете на пижамата си. Мелани опари устата си на вrelия чай. Чашите бяха от евтина керамика със сини украси, но всичко това създаваше уют.

– Да ми сипеш още? – попита той, като ѝ подаде чашата си. Как можеше да изпие горещия чай толкова бързо? – Нищо не те събужда по-добре от чаша чай.

Мелани рязко осъзна колко непохватни станаха ръцете ѝ в негово присъствие и колко дълги бяха краката ѝ, които не можеше да намести елегантно, колкото и да се мъчеше. Но поне не беше кривогледа, докато тази сутрин неговото око блуждаеше по-енергично от всякога, сякаш сънят го беше ободрил.

– Пак си си вързала косата – отбеляза небрежно.

– Така е по-практично – отвърна тя и леко се изчерви.

– Е, добре. – Повдигна рамене и потри очи, за да изгони сънливостта от тях. После огледа Мелани от горе до долу. Изведнъж отсече грубо: – Не, не може да ги носиш!

– Кое?

– Панталоните. Едно от правилата на чичо ти Филип. Не понася жени в панталони. Не приема жени в панталони в магазина. Крещи им, че са повлекани, и ги гони на улицата. Ех, понякога е ужасно. Мелани, осъзнаваш ли, че за него това ще е живо оскърбление?

– Знам, че се е върнал – каза тя. – Видях изкуственото му чене в банята.

– Мелани, ще идеш ли да си сложиш пола? Иначе ще те изгони!

Удивена, тя погледна надолу към краката си. Беше покрита. Беше прилична. Трябваше да се шегува.

– Моля те! – приплака той. Умоляваше я.

– Ами... – започна тя. Въпреки че това бе доста чудато, каза: – Предполагам, че го познаваш по-добре от мен.

– Да. Така е. Познавам го много добре.

Тя задържа ръка на дръжката на вратата.

– Има ли нещо друго, за което трябва да внимавам?

– Никакъв грим, да знаеш. И говори само ако се обръща към теб. Нали се сещаш, харесва тихи жени.

Тя погледна към черната дъска.

– Да – отвърна.

Фин се изправи с цяла хореография от движения и си сипа трета чаша чай. Гръдта му се надигна изпод пижамата като нос на кораб, порец вълните. Кожата му беше бяло кадифе с убит блясък, а зърната му – яркорозови, розови като папагала, и той изпълваше стаята с миризма на пот и сън, а на Мелани ѝ се искаше той да не дишаше през устата. Тя видя босите му крака, черни и със засъхнала мръсотия.

– Хайде, Мелани, побързай и си смени панталоните.

Качи се горе, взе една сива плисирана пола от куфара си и бързо се закопча. Полата беше ученическа и много невинна. Момичето импулсивно развърза косата си и я разроши. Тя се разпиля покрай ушите му, както преди траура му. Виктория не даваше вид да се събуди скоро. Когато Мелани се върна в кухнята, Фин седеше на масата, четеше стар вестник и ядеше сухи къшеи хляб, отчупени от един самун, по чиято коричка личаха

сиви отпечатъци от пръсти. Бултериерът ръмжеше и се суетеше около една глинена купа с надпис „Куче“, пълна с купчинка накълцано конско месо.

– Това е друго нещо – каза Фин с одобрение, а дали забеляза и косата ѝ? – Вземи си малко хляб.

Започнаха да ядат заедно от хляба, докато момчето четеше вестника. Кукувицата проплака, когато мина половин час. Мелани подскочи.

– Чичо ти направи този часовник.

– Божичко!

– Не знаеш и половината от нещата, които е способен да направи, Мелани.

– Веднъж ми подари сглобена от него кутия с изскачащ палячо. Но тя ме ужасяваше.

– Но сигурно знаеш за куклите, кончетата, бебешките къщи и всичко останало?

– Не – отвърна Мелани.

– Той е майстор – каза Фин. – Няма друг като него в изкуството и занаята. Той е гений по свой си начин и го знае. – Замисли се за малко. – Искаш ли да видиш част от работата му? Сега е моментът. Преди къщата да се разбуди. Единственото време, в което може да надникнеш.

– Но защо?

– Ех, той си е такъв. Не харесва да го наблюдават отблизо. Особено театъра. Най-много пази театъра.

– Театър? Какъв театър?

– За марионетките и техните пиеси. Но никой не знае за марионетките. Те не се продават. Те са си неговото хоби.

Отпред по пижамата му имаше следи от засъхнал жълтък, а маншетите му бяха сиви и опърпани. Зъбите му бяха жълти от пушенето като тези на Франси. Запали нова цигара. „Суит Афтън“³² с картинка на Робърт Бърнс на пакета. Кучето, вече изяло закуската, лежеше и дишаше тежко върху черджето. Огънят оцветяваше корема му в оранжево.

– Кой нарисува портрета на кучето?

– Аз.

– Мно-, много си прилича.

---

³² „Sweet Afton“ (от англ.) – марка цигари, кръстена на едноименната поема на Робърт Бърнс.

– Кучето си е куче – вдигна рамене той. – Рисувам и марионетките му, и декорите му, и играчките му. Някои поне.

– Само с това ли се занимаваш?

– Уча занаята. Аз съм чирак на чичо ти, Мелани. – Скокна от масата. – Може направо да дойдеш и да погледнеш.

Не ѝ допаднаше особено как постоянно се обръщаше към нея по име; добавяше някаква хумористична краска към леещите се срички, като че ли намираше името ѝ за смешно. Но беше любопитна и го последва. Кучето мързеливо ги изпрати с поглед. Фин шляпаше по боси и мръсни крака. Ноктите му бяха дълги и извити като рога на коза, което напомни на Мелани за раздвоените копита, които бе заподозряла, че той има. Ноктите изглеждаха сякаш ножът можеше да се притъпи на тях и да не успее да ги изреже месеци наред, може би дори години. Фин отвори вратата към магазина на приземния етаж. Щандовете стояха унили зад спуснатите завеси, а папагалът дремеше.

– Ще огледаме едно-две от нещата за клиентите първо – каза Фин и включи лампата. – Добър Джоуи – поздравя папагала, който зацвърча, разсънвайки се. – Чичо ти работи както с дърво, така и с малко метал – обясни. Мекият му глас не изразяваше емоции. – Какво ще кажеш за това?

Взе един кашон и извади играчка, състояща се от две маймуни с яркокафява козина и копчета от ботуши за очи. Едната маймуна беше облечена в красив миниатюрен костюм на ситно райе, а другата – в черна рокля, също толкова прецизно ушита. Мъжката маймуна държеше тенекиена цигулка, а женската – тенекиена флейта. Стояха върху тенекиен подиум, глазиран в червено. Безпокойство заля Мелани. С лека усмивка Фин завъртя едно ключе. Косматите ръце се размърдаха. Тенекиеният лък засвири по струните, тенекиената флейта са задвижи по покритата с козина уста. От музикалната кутия в основата се понесе тънка, ясна пародия на музиката от предната вечер и маймуните започнаха да тропат с крака.

– Ирландска песен – обясни Фин. – „Трънливият път до Дъблин“³³. Де да можех сега да вървя по него.

Мелани гледаше маймуните и мълчеше. Най-сетне механизмът спря. Папагалът изкрещя:

– Не се продава! Не се продава!

---

³³ „The Rocky Road to Dublin“ (от англ.) – ирландска песен от 19 в. от поета Д. К. Гаван.

– Хубава играчка – каза Фин. – Популярна. Има и една танцуваща маймуна със звънчета на глезените. Звънчета.

– През нощта чух музика.

– Аз те пренесох до леглото. Намерихме те късно, беше се сгушила на площадката пред кухненската врата. Беше трогателна картинка.

– Чудех се как съм стигнала до леглото.

– Недей – продължи Фин, подминавайки темата за миналата вечер – да подценяваш чичо си. И все пак той прави и романтични неща. Поетични. – От една кутия извади голяма роза.

– Бяла роза – каза Мелани и дъхът ѝ секна.

– Какво има?

– О, нищо.

Когато ключето се завъртеше, твърдите венчелистчета (От твърдо платно? Картон? Тънки парченца от дърво?) се разтваряха грациозно и разкриваха кукла пастирка в рокля с волани, цялата не по-голяма от детска длан. Чу се леко дрънчене от сърцевината на розата. Пастирката повдигна крак и направи пирует. След това смени с другия крак. Накрая се поклони. Венчелистчетата се затвориха над главата ѝ. Дрънченето спря.

– Викаме ѝ „роза изненада“ – каза Фин, взе драже дъвка от джоба си, разопакова го и го лапна. – Десет гвинеи. Смята я за много красива. – Наду балонче с дъвката, което се взриви като пръдня.

– Изобретателно е – продума колебливо Мелани, несигурна какво да отговори.

– Нелепо е, но се продава – каза той и върна розата обратно. – Това е по-добро. Беше моя идея.

Показа ѝ една жълта мечка с папийонка на врата, която караше колело. Въртеше педалите по щанда и от време на време звънеше със звънчето на колелото. Движенията ѝ бяха хаотични. Един особено рязък завой я накара да се изстреля от щанда и Фин я улови във въздуха, обърната наопаки с въртящи се гуми. Малката играчка бе толкова чудата и хитроумна, че Мелани започна да се кикоти и протегна ръка, за да я навие отново.

– Радвам се, че се смееш – каза Фин. – Мислех, че се опитваш да се откажеш от смеха. Но магазина може да видиш по всяко време. Да слезем долу, преди да е станало твърде късно.

Слязоха в мазето – дълго помещение с варосани стени по дължината на цялата къща. Прозорецът в единия край се отваряше към някакъв отдушник; малко слънчева

светлина се процеждаше под ъгъл през железните решетки в тротоара отгоре. Усещаше се чист, сладък аромат на ново дърво и мирис на прясна боя. Дървени стърготини хрущяха под краката им. До едната стена бе долепен дърводелски тезгях, покрит с дървени крачета, избълвани сякаш от фабрика – безброй издълбани и нарязани крайници като остатъци след луда Валпургиева нощ. От другата страна имаше пейка за рисуване, нашарена във всички цветове на дъгата. Стените бяха отрупани с кукли с подвижни крайници, танцуващи мечки и пружиниращи арлекини. Както и наполовина сглобени марионетки във всякакви размери, някои без ръце, други без крака, някои голи, други облечени, но всички висяха недовършени от куките си с някаква особена жизненост. По стените бяха закачени и маски, всевъзможни маски във всевъзможни цветове – флуоресцентно розови или лилави на сини и златни петна например. Фин си сложи една маска и се превърна в Мефистофел – рунтави вежди и мустаци и заострена брада върху пьстро жълто-червено лице, застинало в озъбена физиономия.

– Истинска коса – каза Фин, подръпвайки брадата. – Поддържаме качество в занаята.

Стаята бе осветена от дълги неоновы крушки, които не хвърляха сянка.

В дъното на стаята от една голяма конструкция с формата на кутия висяха червени плюшени завеси до самия под. Маскираният Фин я приближи и дръпна една връв. Завесите се разтвориха с размах и се събраха на гирлянди от двете страни на малка сцена, наредена с картонени камъни като пещера в гора, притихнала в очакване. В плетеница от конци по лице лежеше марионетка, висока метър и половина – силфида сред фонтани от бял тюл, свлечена на пода, като че на някого му бе омръзнало да си играе с нея, бе я захвърлил и си бе отишъл. Тя имаше черна коса, дълга до кръста, пристегнат под сатенен корсет.

– Това е твърде много – каза Мелани, развълнувана. – Идва ми в повече.

– О, още нищо не си видяла.

Не можеше да понесе да гледа падналата кукла в бял сатен и тюл.

– Те-, театърът не ми харесва. Моля те, Фин, пусни завесите.

Той дръпна връвта отново с нежелание, червените завеси се смилиха над нея и скриха изоставената силфида.

– Нали разбираш, кукленият театър му е най присърце, така да се каже. Голямата му мания. Трябва да видиш сценките, които поставя! Понякога ми дава да дърпам конците. Тогава е страхотно. – Гласът му се накъдри по краищата от ирония.

– Идва ми в повече – повтори Мелани.

Този откачен свят се завихри около нея, свят на мъже и жени, смалени до играчки и кукли, свят, в който дори и птиците бяха механични и малкото човешки фигури обикаляха маскирани и свиреха на музикални инструменти в малките и ужасни часове на нощта, свят, в който за пореден път бе захвърлена. Отново бе в нощта, а куклата бе самата тя. Устата ѝ потрепери.

Фин видя притеснението ѝ и отпуснатата му уста също се намръщи като обърнат наопаки лунен сърп. За огромен ужас и удивление на Мелани, той изведнъж се подметна през стаята в поредица от цигански колела, с дяволската си маска се превърна във фучаща играчка, в шипеща въртележка от фойерверки, размятаща крайници, която се приземи на ръце пред нея с обърнато наопаки фалшиво лице, скрито под коса, едновременно истинска и изкуствена, и се сгромоляса по лице, направено от папиемаше.

– Смей се – каза ѝ. – Опитвам се да те забавлявам.

Ритна с мръсните си пети във въздуха.

– Искам вкъщи – отвърна Мелани отчаяно и мрачно като ноември. Зарови лице в дланите си. Подуши смърдящата му, лукава близост. Той се изправи бавно и свали маската, въпреки че момчето не виждаше лицето му, защото не го гледаше.

– Монахинята ни доведе – започна, – нас двамата с Франси, в най-хубавите ни строги костюми и скърцащи обувки. Тя дойде с нас от сиропиталището, нашия дом – двеста глави в двеста кревата, двеста разбити сърца под двеста одеяла, дарени от армията, и добрите монахини, които се грижеха за нас. Пренесе ни през Ирландско море, уповавайки се на Бог, но Бог избра времето да я мъчи и горката да си изповръща цялото съдържание на стомаха в канала „Сейнт Джордж“, докато Франси ридаше, той затвори очите на майка ни, понеже нямаше кой друг да го стори. Беше едва на четиринайсет години тогава, а вече правеше чудеса с цигулката; но не можеше да се отърве от чувството на допира до клепачите ѝ по кожата на пръстите си. Като венчелистчета на водна лилия, повтаряше. Бели и влажни. Но мъртви.

– Фин, спри.

Мелани усети сълзите да напират. Изненадващо обаче те вече не бяха за нея самата, а за Фин и Франси преди време, особено Франси. Фин разтвори ръце като за прегръдка, но тя все още се бореше да задържи сълзите в очите си с юмруци. А после от горния етаж се разнесе страхотна тупурдия. Момчето сви рамене, постоянно свиваше рамене.

– Удрят гонга за закуска, трябва да бягаме. Ще се почувстваш по-добре, като хапнеш и сръбнеш нещо. Освен това в тази къща е най-добре да не закъсняваш за храненията.

Огромна, заплашителна фигура на мъж препречи изхода към площадката на стълбището пред кухнята. Светлината идваше зад него и Мелани не виждаше лицето му; освен това Фин се качваше нагоре по стълбите пред нея. Мъжът, изглежда, държеше кръгъл часовник с формата на рѝпа в рѝка и го гледаше. Мърмореше си нещо. Лампите на стълбите светнаха едновременно. Мърморенето се превърна в рѝмжене.

– Три минути закъснение! И идваш с танцова стѝпка във вмирисаните си дрипи, сякаш не те е грижа! Това да не ти е пансион за битници, а? А?

И той запрати страшен, плющящ удар в главата на Фин, който залитна, запрепѝва се и се захвана за парапета, за да не падне. Олюлявайки се, Фин започна да се смее.

– Мелани, ето това е чичо ти Филип!

Но тя вече го бе разпознала от снимката, въпреки че беше качил толкова много килограми оттогава. Той напълно я подмина и сграбчи горнището на пижамата на Фин в опит да го свали от гърба му. Настана грозно боричкане, Фин се мяташе наляво-надясно като змиорка – смееща се змиорка, защото той продължаваше да се смее. Измъкна се изпод рѝката на чичо Филип и сграбчи синѝото си яке от разклонените рога на закачалката на площадката и бѝрзо се закопча до врата.

– Ето, да не дразня очите – каза Фин, останал без дѝх.

– Кашата изстива – отсече чичо Филип. – Изстива, защото вие закъснявате толкова много. Ако има едно нещо, което ме отвращава повече от всичко, то това е студената каша. Ако не броим вас, Джоул – добави. – Ако не броим вас.

Но сега, когато вече Фин се беше покрил, чичо Филип бе значително умиротворен. Върху рогатата закачалка, както видя Мелани, висеше една черна шапка с плоско дѝно и извита периферия като на комарджиите от Мисисипи в уестѝрн филмите. С времето върхѝт ѝ се бе посмачкал и тя бе придобила голяма вдлѝбнатина в средата – като дупка в старо пени. Това явно бе единствената шапка, която чичо Филип някога е притежавал.

Приложение №2

‘THE MAGIC TOYSHOP’

Angela Carter

1

The summer she was fifteen, Melanie discovered she was made of flesh and blood. O, my America, my new found land. She embarked on a trnced voyage, exploring the whole of herself, clambering her own mountain ranges, penetrating the moist richness of her secret valleys, a physiological Cortez, da Gama or Mungo Park. For hours she stared at herself, naked, in the mirror of her wardrobe; she would follow with her finger the elegant structure of her rib-cage, where the heart fluttered under the flesh like a bird under a blanket, and she would draw down the long line from breast-bone to navel (which was a mysterious cavern or grotto), and she would rasp her palms against her bud-wing shoulderblades. And then she would writhe about, clasping herself, laughing, sometimes doing cartwheels and handstands out of sheer exhilaration at the supple surprise of herself now she was no longer a little girl.

She also posed in attitudes, holding things. Pre-Raphaelite, she combed out her long, black hair to stream straight down from a centre parting and thoughtfully regarded herself as she held a tiger-lily from the garden under her chin, her knees pressed close together. A la Toulouse Lautrec, she dragged her hair sluttishly across her face and sat down in a chair with her legs apart and a bowl of water and a towel at her feet. She always felt particularly wicked when she posed for Lautrec, although she made up fantasies in which she lived in his time (she had been a chorus girl or a model and fed a sparrow with crumbs from her Paris attic window). In these fantasies, she helped him and loved him because she was sorry for him, since he was a dwarf and a genius.

She was too thin for a Titian or a Renoir but she contrived a pale, smug Cranach Venus with a bit of net curtain wound round her head and the necklace of cultured pearls they gave her when she was confirmed at her throat. After she read *Lady Chatterley's Lover*, she secretly picked forget-me-nots and stuck them in her pubic hair.

Further, she used the net curtain as raw material for a series of nightgowns suitable for her wedding night which she designed upon herself. She gift-wrapped herself for a phantom bridegroom taking a shower and cleaning his teeth in an extra-dimensional bathroom-of-the-future in honeymoon Cannes. Or Venice. Or Miami Beach. She conjured him so intensely to

leap the spacetime barrier between them that she could almost feel his breath on her cheek and his voice husking 'darling'.

In readiness for him, she revealed a long, marbly white leg up to the thigh (forgetting the fantasy in sudden absorption in the mirrored play of muscle as she flexed her leg again and again); then, pulling the net tight, she examined the swathed shape of her small, hard breasts. Their size disappointed her but she supposed they would do.

All this went on behind a locked door in her pastel, innocent bedroom, with Edward Bear (swollen stomach concealing striped pyjamas) beadily regarding her from the pillow and *Lorna Doone* splayed out face down in the dust under the bed" This is what Melanie did the summer she was fifteen, besides helping with the washing-up and watching her little sister to see she did not kill herself at play in the garden. Mrs Rundle thought Melanie was studying in her room. She said Melanie ought to get out more into the fresh air and would grow peaked. Melanie said she got plenty of fresh air when she ran errands for Mrs Rundle and, besides, she studied with her window open. Mrs Rundle was content when she heard this and said no more.

Mrs Rundle was fat, old and ugly and had never, in fact, been married. She adopted the married form by deed poll on her fiftieth birthday as her present to herself. She thought 'Mrs' gave a woman a touch of personal dignity as she grew older. Besides, she had always wanted to be married. In old age, memory and imagination merge; Mrs Rundle's mental demarcations were already beginning to blur. She would sit, sometimes, in her warm fireside chair, at the private time when the children were all in bed, dreamily inventing the habits and behaviour of the husband she had never enjoyed until his very face formed wisply in the steam from her bed-time cup of tea and she greeted him familiarly.

She had hairy moles and immense false teeth. She spoke with an old-world, never-never land stateliness, like a duchess in a Whitehall farce. She was the housekeeper. She had brought her cat with her; she was very much at home. She looked after Melanie, Jonathon and Victoria while Mummy and Daddy were in America. Mummy was keeping Daddy company. Daddy was on a lecture tour.

'A lecher tour!' crowed Victoria, who was five, beating her spoon upon the table.

'Eat up your bread pudding, dear,' said Mrs Rundle. They ate a lot of bread pudding under Mrs Rundle's regime. She did bread pudding plain and fancy, with or without currants or sultanas or both; and she performed a number of variations on the basic bread-pudding recipe, utilising mannalade, dates, figs, blackcurrant jam and stewed apples. She showed extraordinary virtuosity. Sometimes they had it cold, for tea.

Melanie grew to fear the bread pudding. She was afraid that if she ate too much of it she would grow fat and nobody would ever love her and she would die virgin. A gargantuan Melanie, bloated as a drowned corpse on bread pudding, recurred in her dreams and she would wake in a sweat of terror. She pushed the fatal bread pudding around her plate with her spoon and slyly shovelled most of her helping onto Jon's plate when Mrs Rundle's broad back was turned. Jonathon ate steadily. Jonathon ate largely out of pure absence of mind. Jonathon ate like a blind force of nature, clearing through mounds of food like a tank through the side of a house. He ate until there was no more to eat; then stopped, put knife and fork or spoon and fork together neatly, wiped his mouth with his handkerchief and went away to make model boats. The summer Melanie was fifteen, Jonathon was twelve and absorbed in the making of model boats. He was small, snub-nosed and fair, a grey-flannel-and-school-cap boy, with a healed scab, always, just at the flaking off point on one knee or the other. He made model boats from construction kits, scrupulously painting, assembling and rigging them and then placing them on shelves and mantelpieces up and down the house, where he could stare at them in passing. He made models only of sailing ships.

He made a model of the three-masted barque, H.M.S. *Beagle*; also of H.M.S. *Bounty*; of H.M.S. *Victory* and of H.M.S. *Thermopylae*. His hands, that summer, were always tacky with glue. His eyes had a far-away stare in them as if he saw not the real world, but the blue seas and coconut islands where his boats, once launched, imaginatively and forever sailed. A mental Flying Dutchman, Jonathon roved uncharted seas under a swan-spread of canvas, his feet on swaying, salt-drenched boards, never treading dry land at all. He walked with a faintly discernible nautical roll but nobody ever noticed.

And nobody ever noticed that he did not see them because his eyes were concealed by glasses with round, thick, bottle lenses. In the things of this world, he was extremely short-sighted. With his glasses and his school cap and the scabs on his knees, he looked the sort of small boy who makes one immediately think of Norman and Henry Bones, the boy detectives. Misled by his appearance, his parents loaded his bookcase with Biggles books, which gathered dust unopened.

Early in the summer, Melanie stole six untouched Biggles books from his room, smuggled them to a town on a cheap day excursion and sold them at a secondhand bookshop in order to buy a set of false eyelashes with the proceeds. But the false eyelashes made her weep painful tears when she tried to fix them in place and then they refused to stay put but riffled through her fingers onto the dressing-table like baleful, hairy caterpillars with a life of their sinister own. Mutely, they accused her—thief! thief! Treacherous, they were the wages of sin.

Melanie burned them guiltily in her rarely used bedroom hearth. It was obvious to her that they could not be worn because she had stolen to get the money to buy them. She had a well-developed sense of guilt, that summer.

Victoria had no sense of guilt. She had no sense at all. She was a round, golden pigeon who cooed. She rolled in the sun and tore butterflies into little pieces when she could catch them. Victoria was a lily of the field, neither toiling nor spinning, but not beautiful. Mrs Rundle sang old songs to her, sang how the harbour lights told me you were leaving and that roses were blooming in Picardy but there was never a rose like you; and Victoria chuckled on her knee and grabbed at Mrs Rundle's cat with her cube-shaped fist. Mrs Rundle's cat was an obese, nose-in-the-air Tom. Seated, it was the size and shape of a fur coffee table, a round one. Perhaps Mrs Rundle fed it on scraps of bread pudding.

It sat on Mrs Rundle's indoor slippers (which were yellow felt with red pom-poms) and Mrs Rundle sang to Victoria and knitted.

'What are you knitting?' asked Victoria.

'A cardigan.'

'Cardigan,' perverted Victoria with satisfaction.

'Why is it black, Mrs Rundle?' asked Melanie, come to get orange juice with ice-cubes from the refrigerator, padding on summer-naked feet.

'At my age,' said Mrs Rundle with a sigh, 'there is always someone to wear black for. If not immediately, then sooner than later.' The vowel in later came out immensely elongated, as if steamrollered flat-leeeeeeter. 'You'll catch your death, dear, with bare feet on a stone floor.'

The ice cubes shivered in Melanie's hand.

'Have you known many dead people?' she asked.

'Sufficient,' said Mrs Rundle, beginning to cast off.

'I find death inconceivable,' said Melanie slowly, fumbling for the right word.

'That is only natural at your age.'

'Sing!' commanded Victoria, beating her lollipop paws on Mrs Rundle's black silk knee. Mrs Rundle obediently lifted up her voice.

Melanie thought of death as a room like a cellar, in which one was locked up and no light at all.

'What will happen to me before I die?' she thought. 'Well, I shall grow up. And get married. I hope I get married. Oh, how awful if I don't get married. I wish I was forty and it was all over and I knew what was going to happen to me.'

She stuck moon-daisies in her long hair and looked at herself in her mirror as if she were a photograph in her own grown-up photograph album. 'Myself at fifteen.' And, following, the pictures of her children in Brownie uniforms and Red Indian outfits, and pet dogs, and summer-snapped future holidays. Buckets and spades. Sand in the shoes. Torquay? Would it be Torquay? Bournemouth (the Chine)? Scarborough-is-so-bracing? And never, for example, Venice? And the pet dogs, would they be Yorkshire terriers or corgis; or noble, hawk-nosed Afghan hounds or a pair of white greyhounds on a golden chain?

She said to the daisy girl with her big, brown eyes: 'I will not have it plain. No. Fancy. It must be fancy.' She meant her future. A moon-daisy dropped to the floor, down from her hair, like a faintly derisive sign from heaven.

Meanwhile, they lived in a house in the country, with a bedroom each and several to spare, and a Shetland pony in a field, and an apple tree that held the moon in its twiggy fingers up outside Melanie's window so that she could see it when she lay in her bed, which was a single divan with a Dunlopillo mattress and a white quilted headboard. She slept between striped sheets.

The house was red-brick, with Edwardian gables, standing by itself in an acre or two of its own grounds; it smelled of lavender furniture polish and money. Melanie had grown up with the smell of money and did not recognise the way it permeated the air she breathed but she knew she was lucky to have a silver-backed hairbrush, a transistor radio of her own, and a jacket and skirt of stiff, satisfying, raw silk made by her mother's dressmaker in which to go to church on Sundays.

Their father liked them all to go to church on Sundays. He read the lesson, sometimes, when he was at home. Born in Salford, it pleased him to play gently at squire now he need never think of Salford again. That summer, they went to church with Mrs Rundle, who was devout. She took with her her own bulging, black prayerbook which scattered old dried pressed flowers and bits of fern if she picked it up carelessly. Victoria sat on the floor of the pew, chasing idly the desiccated greenery drifting from Mrs Rundle's prayerbook and cooing. Sometimes she cooed quite loudly.

'Is Victoria retarded?' wondered Melanie. 'Will I have to stay at home and help Mummy look after her and never have a life of my own?' Victoria, like Mrs Rochester, a dreadful secret in the back bedroom, beaming vacantly, playing with kiddi-bricks, simple constructional toys and wooden jig-saw puzzles, pushing her indecent baby face against the bannisters to coo at unnerved guests.

Jonathon's favourite hymn was 'Eternal Father, Strong to Save'. Whenever the vicar, a pale man who fished and made pale jokes about fishers of men, came to keep the eye on them all which he had promised their father, Jonathon would grip the hem of his cassock fiercely and request that 'Eternal Father, Strong to Save' should be sung the next Sunday.

'We'll see,' the vicar would say, ill at ease beneath the intense glare of Jonathon's spectacles. All Sunday breakfast and best-dressing time, Jonathon quivered with suppressed anticipation. But, more often than not, the hymn was not sung. Hope faded the moment he saw the hymn numbers posted in the wooden slots on the wall. Then Jonathon climbed aboard the tea clipper *Cutty Sark* or H.M.S. *Bounty* and cast off with a fresh breeze swelling the sails, and steered out across the blue, blue sea, nursing his hurt. The vicar had betrayed him. Gag him with a marline spike. To the mizzentopmast, keep him there all day-naked, during the long tropic day. Give him a taste of the cat.

Melanie prayed: 'Please God, let me get married. Or, let me have sex.' She had given up believing in God when she was thirteen. One morning, she woke up and He wasn't there. She went to church to please her father and she wished on wish-bones as well as on her knees. Mrs Rundle prayed, astonishingly: 'Please, God, let me remember that I was married as if I had really married.' For she knew she could not fool God by virtue of the deed ·poll. 'Or at least,' she continued, 'let me remember that I had sex.' Only she phrased it less bluntly. Mrs Rundle became abstracted from time to time during the service as she wondered how the roast beef and potatoes left at home in the oven were getting on. But she always apologised when she returned in mind to God.

Neither Jonathon nor Victoria prayed, having nothing to pray for. Victoria tore the fringes off the hassocks and ate them.

Melanie was fifteen years old, beautiful and had never even been out with a boy, when, for example, Juliet had been married and dead of love at fourteen. She felt that she was growing old. Cupping her bare breasts, which were tipped as pinkly as the twitching noses of white rabbits, she thought: 'Physically, I have probably reached my peak and can do nothing but deteriorate from now on. Or, perhaps, mature.' But she did not want to think she might not be already perfect.

One night, Melanie could not sleep. It was late in the summer and the red, swollen moon winked in the apple tree and kept her awake. The bed was hot. She itched. She turned and twisted and thumped her pillow. Her skin prickled with wakefulness and her nerves were as raw as if a hundred knives were squeaking across a hundred plates in concert. At last, she could bear it no longer and got up.

The house was heavy with sleep but Melanie was wide awake. She felt strangely excited to be up and about when they all slept; she imagined a trail of zeds... zzzzz... issuing from their three sleeping mouths like bees and buzzing dreamily around the house. She wandered idly into her parents' empty room. Shoes under the bed waited patiently for her mother's returning feet, an empty tobacco tin pinned on the bedside table for her father to come back and throw it away. The room was lit completely by the moon; the white crochet cover on the low, wide bed glowed in the moonlight with a pregnant luminosity. Her parents slept in this bed, which was generous and luxurious as a film star's.

Leaning over the wicker heart which formed the bed-stock, Melanie tried to imagine her parents making love. This seemed a very daring thing to think of on such a hot night. She tried hard to picture their embraces in this bed but her mother always seemed to be wearing her black, going-to-town suit, and Daddy had on the hairy tweed jacket with leather elbow-patches which, together with his pipe, was his trade mark. His pipe would be tucked into the breast pocket while they did it. Melanie tried but could not imagine her parents' nakedness. When she thought of her mother and father, their clothes seemed part of their bodies, like hair or toenails.

Her mother, in particular, was an emphatically clothed woman, clothed all over, never without stockings whatever the weather, always gloved and hatted, ready for some outing. A wide-brimmed brown velvet hat with a black ribbon rose at the side superimposed itself on Melanie's picture of her mother being made love to. Melanie remembered that, when she was a little girl and her mother cuddled her, the embraces were always thickly muffled in cloth—wool, cotton or linen, according to the season of the year. Her Mother must have been born dressed, perhaps in an elegant, well-fitting caul selected from a feature in a glossy magazine, 'What the well-dressed embryo is wearing this year.' And Daddy—Daddy was always the same; tweed and tobacco, nothing but tweed and tobacco and type-writer ribbon. Of these elements, he was compounded.

Her parents' wedding photograph hung over the mantelpiece, where the familiar things seemed exotic and curious in the light of the moon. The French gilt clock, for instance, which told her parents' time and had stopped at five minutes to three on the day after they left for America. Nobody had bothered to wind it up again. Next to the clock was a Mexican pottery duck, bright, gay and daft, its blue back splotched with yellow flowers. Her mother had bought it after seeing its photograph in a Sunday colour supplement. Melanie wandered over to the mantelpiece, picked up the pottery duck and put it down again, and raised her eyes to the wedding photograph.

On her mother's wedding day, she had had an epiphany of clothing. So extravagantly, wholeheartedly had she dressed herself that her flying hems quite obscured Melanie's father. One could only see his shy grin, misted over with blown tulle, and Melanie could not tell whether, as she suspected, he was wearing the leather-patched tweed jacket even on his wedding day, because he could not take it off. But her mother exploded in a pyrotechnic display of satin and lace, dressed as for a medieval banquet.

Cut low in front to show a love-token locket nestling in the hollow of her throat, her white satin dress had scooping sleeves, wide as the wings of swans, and it flowed out from a tiny waist into a great, white train, arranged around in front of her for the photograph so that the dress appeared as if reflected in a pool of itself. A wreath of artificial roses was pressed low down on her forehead and a fountain of tulle sprang up and around it and spouted in foam past her waist. She carried a bunch of white roses in her arms, cradled like a baby. Her smile was soppy and ecstatic and young and touching.

She was surrounded by relations of whom they had seen less since Daddy had done so well with the novel and then the biography and then the film and so on. Aunt Gertrude, too tight perm, awkward feet in too tight shoes, grasping a shiny, patent leather handbag like the week's groceries. Melanie remembered the Ashes of Violet flavoured kisses of her Aunt Gertrude from the few family Christmases when Grandfather (scowling at the camera as if he expected it to gobble his soul) was alive. Good-bye, Grandfather. Goodbye, Auntie Gertrude. And good-bye brilliantined Uncle Harry with Auntie Rose on his arm. Rouged Auntie Rose. The round patches of rouge came out black in the photograph. She might have been a sweep they asked along for luck. Good-bye, Uncle Philip.

Unlike the rest, Uncle Philip did not smile at the camera. He might have strayed into the picture from another group, an Elks' solemn reunion or the grand funeral of a member of the ancient and honourable order of Buffaloes, or, even, from a gathering of veterans of the American Civil War. He wore a flat-topped, curly-brimmed, black hat such as Mississippi gamblers wear in Western films and a black bootlace tie in a crazy bow. His suit was black, his trousers tight, his jacket long. But the final effect was not of elegance. Under the black hat, his hair seemed to be white, or, at least, very fair. He had a walrus moustache which concealed his mouth. It was impossible to guess his age. However, he seemed old rather than young. He was tall and of a medium build. His hands were clasped before him on the silver knob of an ebony cane. His expression was quite blank; too blank, even, to seem bored. Mother's only brother. Her only relative living, for all the others were father's family. And he could not even raise a smile at his sister's wedding. It seemed churlish of him.

Melanie had never seen Uncle Philip. Once, when she was a little girl, he sent her a jack-in-the-box. He was a toymaker. When she opened the jack-in-the-box, a grotesque caricature of her own face leered from the head that leapt out at her. That year, her parents had sent him one of their printed Christmas cards showing themselves and Melanie (Jonathon not yet born) sitting smiling at the window of the little mews cottage they had recently bought, almost in Chelsea. Her father was beginning to make a name and money. And, in return, came this horrid toy. The jack-in-the-box frightened Melanie very much indeed. She had nightmares about it regularly into the New Year and, intermittently, until Easter. Her mother threw the jack-in-the-box away. Her parents agreed the gift was thoughtless and in bad taste. No cards were sent to Uncle Philip after that. The tenuous contact was lost for good.

Photographs are chunks of time you can hold in your hand, this picture a piece of her mother's best and most beautiful time. Her smiling and youthful mother was as if stabbed through the middle by the camera and caught for ever under glass, like a butterfly in an exhibition case. Melanie, looking at the photograph, thought that Uncle Philip had no place in this fragment of her mother's happy time. He was a colour which clashed; or, rather, a patch of no colour at all. He occupied a quite different time. He looked as if he had met an ancient mariner on the way to the wedding and been catapulted into a dimension where white roses and confetti did not matter any more.

'Well,' thought Melanie, 'I don't suppose I shall ever see him.'

She examined the wedding dress more closely. It seemed a strange way to dress up just in order to lose your virginity. She wondered if her parents had sexual intercourse before they were married. She felt she was really growing up if she had started to speculate about this. Daddy must have been a bit of a Bohemian, in spite of his family and, besides, was living in a flat by himself. A Bloomsbury bedsitter, coffee brewing on a gas-ring, talk about free love, Lawrence, dark gods. Had he already sacrificed his smiling bride to the dark gods? And, if so, would she still be smiling, since it was her mother? And would she have dressed herself in virginal white? What about the letters in the women's magazines which Melanie borrowed secretly from Mrs Rundle?

'My boy friend says he will leave me unless I let him love me to the full but I want to be honestly married in white.'

Symbolic and virtuous white. White satin shows every mark, white tulle crumples at the touch of a finger, white roses shower petals at a breath. Virtue is fragile. It was a marvellous wedding-dress. Did she, Melanie wondered for a moment, wear it on the wedding night?

Her mother was a woman of sentiment. In a trunk starred with faded stickers from foreign places, under a piece of Indian embroidery thrown over it to conceal it prettily, there lay the wedding-dress, all treasured up, swathed in blue tissue to keep the satin white. What did she keep it for? Would she be laid out in it or wear it up to heaven? But in heaven was no marriage nor giving in marriage.

Melanie frowned in the moonlight, wearing her prosaic striped pyjamas which she had outgrown that summer so that the legs came half-way up her calves. She fingered a few scent bottles on her mother's dressing-table. There was a china tree for rings (but the rings were all on her mother's fingers in America, being shown the Empire State Building, the Grand Canyon and Disneyland); and there was a pin-tray in china to match, with two pins and a broken shirt button in it. There was also a framed photograph of Victoria holding a fluffy toy dog, patently a photographer's prop, which Victoria, equally patently, was considering tearing up. It was the sort of picture, thought Melanie, which only a mother would find endearing. She wondered if she herself would be blind to the unattractiveness of her children, if they proved to be unattractive. Absently she dabbed stale Chanel behind her ears and at once smelled so like her mother that she glanced at herself in the mirror to make sure she was still Melanie.

Her face was all mooney. Her hair was night-time screwed up in a top-knot and she pulled it free so that it fell down her back. She tried her hair in various styles, over her face, scraped-back ballerina, all branches round on one side asymmetrically, while she considered the locked-away wedding-dress.

'Would it fit me?' All the time, while she wondered, she watched herself; and abstractedly she unbuttoned the top of her pyjamas and practised a few poses in case she ever wanted to be a model-girl or a cabaret dancer. Her mother's dressing-table mirror was wider, although shorter, than her own. But all the time, she was thinking: 'Shall I? Shan't I?' She opened a drawer and found in a corner a face-powder-caked penny.

'Heads it is,' she said to the shadows. Heads it was. She took a deep breath and began to heave the trunk away from the wall in order to get at its brass clasps. She felt wicked, like a grave-robber, but the coin had fallen and the die was cast. The lid creaked open. A great deal of loose tissue paper packed in the top rose up, lazily rustling after so many undisturbed years, and hovered a few inches in the air, momentarily levitated, an emanation. She brushed it away.

The wreath came first, padded with paper. Artificial roses and a few sprigs of lily of the valley that could not be seen in the photograph, with, here and there, a pearl, to simulate dew. Some of the petals of the roses were bent and disarranged; one rose was squashed entirely, like

a dada exhibit. Melanie straightened them all carefully and turned the wreath round and round in her hand. A bridal wreath. And laid it on the bed.

She unfolded acres of tulle, enough for an entire Gothic Parnassus of Cranach Venuses to wind round their heads. Melanie was trapped, a mackerel in a net; the veil blew up around her, blinding her eyes and filling her nostrils. She turned this way and that but only entangled herself still more. She wrestled with it, fought it and finally overcame it, losing patience with it and piling it anyhow on the bed, beside the wreath. It was time for the dress.

The dress was very heavy. The sliding satin had a sheen on it like that on the silver teapot which never went out of the drawing-room cabinet except to be polished. All the moonlight in the room focussed on its rich and mysterious folds. Melanie tore off her pyjamas and clambered into the dress. It was very cold to the touch. It slithered over her, cold as a slow hosing with ice-water, and she shivered and caught her breath.

It was too big. Her mother had married in a buxom bloom of puppy-fat. Two skinny Melanies could have worn the dress between them for a Siamese-twin bridal. Melanie remembered reading of the marriage of a pair of Siamese twins. They would have needed a very big bed. A quadruple bed.

She was bitterly disappointed that the dress was too big. She weltered and rolled in white satin. She kicked the hem before her, back to the dressing-table, to find the pins and pin herself up. But she saw in the mirror that it did not matter if the dress was too big.

Her face under the streaming black hair war blanched and transfigured by the cast-up shimmer of the dress, which skimmed the very edge of her breast in the manner of the dresses of Elizabethan virgins. She moved in a rich tent which curiously emphasised her own slenderness and 'illuminated her like a candelabrum. She knew she could not cope with the veil but she reached for the wreath and set it straight on her head. The little pearls gleamed like eyes, or the tears of fishes, which they are said to be. But her mother's pearls were artificial. Nevertheless, they gleamed.

'And am I as beautiful as that?' she thought, startled, under the pearls and flowers.

She opened her mother's wardrobe and inspected herself in the long mirror. She was still a beautiful girl. She went back to her own room and looked at herself again in her own mirror to see if that said different but, again, she was beautiful. Moonlight, white satin, roses. A bride. Whose bride? But she was, tonight, sufficient for herself in her own glory and did not need a groom.

'Look at me!' she said to the apple tree as it fattened its placid fruit in the country silence of the night.

'Look at *me!*' she cried passionately to the pumpkin moon, as it smiled, jovial and round-faced as a child's idea of itself.

A fresh little grass-scented wind blew through the open window and stroked her neck, stirring her hair. Under the moon, the country spread out like a foreign and enchanted land, where the corn was orient and immortal wheat, neither sown nor reaped, terra incognita, untrodden by the foot of man, untouched by his hand. Virgin.

'I shall go down into the garden. Into the night.'

Quick down the stairs, huddling her skirts around her, oops-mind the creaking one. She tugged breathless at the front door bolts, breaking a fingernail. Quietly, gently, or down would come Mrs Rundle, brandishing the poker she kept beside the bed to deal with burglars in the night. The night. Melanie let herself into the night and it snuffed out her daytime self at once, between two of its dark fingers.

The flowers cupped in the garden with a midnight, unguessable sweetness, and the grass rippled and murmured in a small voice that was an intensification of silence. The stillness was like the end of the world. She was alone. In her carapace of white satin, she was the last, the only woman. She trembled with exaltation under the deep, blue, high arc of sky.

Such a round moon. Trees laden to the plimsoll-line with a dreaming cargo of birds. The dewy grass licked her feet like the wet tongues of small, friendly beasts; the grass seemed longer and more clinging than during the day. Her dress trailed behind her; she left a glinting track in her wake. The still air was miraculously clear. Shadowed objects—a branch, a flower, stood out with a dark precision, as if seen through water. She walked on slow, silent feet through the subaqueous night. She breathed tremulously through her mouth, tasting black wine.

The lilac bushes stirred. A small, furry, night animal scuttled across the lawn in front of her and vanished with a scrabbling noise into a pile of grass cuttings; the creature, whatever it was, had no more corporeal substance than wind-blown leaves.

'I never thought the night would be like this,' said Melanie aloud, in a tiny voice.

She shook with ecstasy. Why? How? Beyond herself, she did not know or care. Great banks of cloud reared and dissolved in the heavens and here and there shone a star. The world, which was only this garden, was as empty as the sky, endless as eternity.

At primary school, in scripture lessons, the teacher described eternity. Miss Brown, who lisped and wore glasses and smelled of lemon soap, twirled chalk and talked about eternity ambitiously to the children, when they asked her. Eternity, she said, was like space in that it went on and on and on with God somewhere in it, like sixpence in a plum pudding (thought Melanie when she was seven) jostled by galaxies for raisins and lonely, maybe, for the company

of other sixpences. How lonely God must be, thought Melanie when she was seven. When she was fifteen, she stood lost in eternity wearing a crazy dress, watching the immense sky.

Which was too big for her, as the dress had been. She was too young for it. The loneliness seized her by the throat and suddenly she could not bear it. She panicked. She was lost in this alien loneliness and terror crashed into the garden, and she was defenceless against it, drunk as she was on black wine.

Sobbing, she broke into a sudden run, stumbling over her skirts. Too much, too soon. She had to get back to the front door and closed-in, cosy, indoors darkness and the smell of human beings. Branches, menacing, tore her hair and thrashed her face. The grass wove itself into ankle-turning traps for her feet. The garden turned against Melanie when she became afraid of it.

The white front-door step was sanctuary. She sank down on it. Mrs Rundle scrubbed and scoured the step once a week, swept it once a day with her familiar, work-hardened, homely hands. Melanie laid her throbbing cheek against the cool stone and it smeared honest, shop-bought scouring powder on her face like a caste mark. But the door was shut. It had swung to behind her. She had no key. She was locked out. She had locked herself out.

She almost despaired when she realised she could not go through the door. And, besides, she had cut her feet when she ran on the gravel path, not noticing at the time; but now she saw they were bruised and bleeding and that there were little flecks of blood, black in the moonlight, on the hem of her mother's dress. But the worst thing was sitting outside the house and not being able to get in. She clutched the stone for comfort.

'I must pull myself together. What shall I do now?'

She had left her own window open. She could, perhaps, climb the apple tree and scramble into her own bedroom at last and slam down the window on the deserts of vast eternity outside. But she would have to leave the refuge of the step and venture out once more. Yet either the apple tree or wait here till morning. Until Mrs Rundle came down to get the breakfast. And she would have to explain to Mrs Rundle how she came to be locked out of the house all night in her mother's wedding dress.

She had climbed the apple tree when she was eight and again when she was twelve. And now that she was fifteen? But it was the apple tree or nothing, even though she must walk round to the back of the house, whatever lurked there. Whatever monsters. Whatever huge, still, waiting things with soft, gaping mouths, whose flesh was the same substance as the night.

She knew they were there, waiting for her to trip up and tumble. They shifted in the nebulous space beyond the corners of her eyes. She tried to look straight ahead of her, so she

did not call them into her sight by accident. She kept as close to the house as she could, trekking through flower beds carelessly; the house was some protection. Her blood throbbed in her ears; the noise it made could have been the raucous breathing of the monsters around her. In the silence of this night, no horror from film or comic book or nightmare seemed too outlandish to be believed.

'Don't be foolish,' she said to herself, 'there is nothing there. Nothing.' But 'nothing' clanged inside her head and she was afraid of the echoes. In this fear, she arrived at last at her stairway, her own tree, her friend, whose knobby old branches were thick with fruit. But this fruit, tonight, when she was so scared, seemed sinister poison apples, as if even her playmate tree had turned against her and there was no comfort in it.

In her tree-climbing days, the ascent would have taken only a few minutes. But she had given up climbing when she started to grow her hair and stopped wearing shorts every day during the summer holidays. Since she was thirteen, when her periods began, she had felt she was pregnant with herself, bearing the slowly ripening embryo of Melanie-grown-up inside herself for a gestation time the length of which she was not precisely aware. And, during this time, to climb a tree might provoke a miscarriage and she would remain forever stranded in childhood, a crop-haired tomboy. But needs must when the devil drives.

'How can I climb the tree in this dress, though?'

Hobbled in yards of satin which would rip and tear and tangle irreparably as she struggled for hand and footholds. She would mesh in the branches unable to move up or down. They would have to bring men with ladders and ropes from the farm to free her in the morning, dead or alive. Don't be silly. Alive. Alive to experience the indignity of it all. So she must take off her dress and climb stark naked in the treacherous and deceitful night. There was nothing else she could do.

She became aware of an area of deeper black on a low branch, a coalesced focus of dark, like one of the monsters of her overwrought imagination, which stirred. The beginnings of a scream swelled in her throat. Green eyes flashed and the blackness mewed. She shook her head with relief. It was Mrs Rundle's cat. She had company. She rubbed its ears for it and it throbbed and rattled with purring, a domestic sound, unexpected and reassuring. It was as if someone had lit a small fire for her. As long as the cat kept purring, Melanie had the courage to slip out of her dress. She pulled her hair around her, to protect herself for the night, drawing towards its end at the end of summer, had grown cold.

She parcelled up the dress and stuck it in the fork of the tree. She could carry it up with her and put it away again in the trunk and no one would know it had been worn if they did not

see the blood on the hem, and there was only a little blood. The cat put its head on one side and turned its sequin regard on the parcel; it stretched out its paddy paw and stroked the dress. Its paw was tipped with curved, cunning meat hooks. It had a cruel stroke. There was a ripping sound.

'Oh, God,' said Melanie aloud. The cat had made a long tear. She struck at it; it leapt from the tree, thudded to the lawn and vanished. She was alone again and the moon was beginning to slide down the sky. Soon it would set and a perfect darkness would obliterate her. She prayed: 'Please, God, let me get safe back to my own bed again.' Also, she crossed her fingers.

She was horribly conscious of her own exposed nakedness. She felt a new and final kind of nakedness, as if she had taken even her own skin off and now stood clothed in nothing, nude in the ultimate nudity of the skeleton. She was almost surprised to see the flesh of her fingers; her very hands might have been discarded like gloves, leaving only the bones.

A shower of apples fell down around her as she tested the first branch. But it was strong enough to hold her. She took a deep breath and swung up. The bark scraped and furrowed her shins and thighs and stomach as she threw herself into the gnarled arms of the tree.

She had to scabble painfully for every foothold and handhold. Once a branch broke with a groan under the trusting sole of her foot and she hung in agony by her hands, strung up between earth and heaven, kicking blindly for a safe, solid thing in a world all shifting leaves and shadows. Apples tumbled continually as she moved, and the waning moon blinked between leaves that thrust leathery hands spitefully into her eyes and into her gasping mouth. In an alien element, she fought for each panting breath. The little twigs tore her cheeks and soft breasts. She seemed to be wrestling with the tree. She ran with sweat. And there was the dress to drag behind her, like Christian's burden.

She did not know how long she struggled upwards but at last she saw her window-ledge above her head, a vision of the promised land. But it was high over the last firm branches and somehow she had to swing herself and the dress perilously up to it. Thank God, the window was wide open on Edward Bear and *Lorna Doone* and silver-backed hair-brushes. Swaying, bracing herself, biting her lips, she rose up in a foam of leaves.

After two false starts when, dizzied and trembling, she almost precipitated herself out of the tree to the inhospitable ground below, she flung up the dress. It opened out, flapping white wings in her face, settling like a giant albatross in the window frame for a quivering moment and then toppled forward out of sight. And she flung herself up after the dress, crashing into her room face down on the floor.

She was bruised and filthy and she bled from a hundred little cuts. She lay on her creamy Indian carpet, sobbing with relief to feel the solid floor under her at last when she could get up, she limped to the window and shook her fist at the moon. Clutching Edward Bear, she burrowed under the blankets to the heart of the bed and went to sleep at once.

In the morning, she saw that the dress was in ribbons.

She laid it out. It eclipsed her own narrow bed but it was rags. The tree had completed the work the cat started. The skirt hung in three detached panels and the scored and tattered sleeves hung to the bodice by a few threads only. Besides, the dress was filthy, streaked with green from the tree and her own red blood. She had bled far more than she realised. She fingered the dress, stiff with horror.

And what of the wreath? She had forgotten the wreath, must still have had it on her head as she ascended the tree. But it was nowhere in the room. She went to the window. The wreath hung on a high, top branch among apples too high to be picked. It was like a white bird's nest. The pearls caught the fresh morning sunshine. And there the wreath must stay, unless they called in the fire brigade.

Toast and bacon smells floated up from the kitchen. Life went on.

'Oh, you fool!' said Melanie savagely to herself in the mirror.

Her hair was larded with apple leaves. She brushed and combed them onto the floor, wrenching out long strands of hair in her fury. It did her good to feel the pain. She was chastened and humiliated, a foolish child who, sooner or later, would have to confess to the moonlight adventure that had ended so disastrously.

She took the ruins of the dress back to the chest, squashed them in anyhow and crammed all down under heaping tissue paper. When her mother came home, then she would tell her, privately. And perhaps nobody would notice the wreath in the meantime. For it was very high up in the tree and Mrs Rundle was short-sighted and Jonathon was nearly blind and Victoria never looked up.

'Can I have Melanie's nice bacon?' demanded Victoria. And Jonathon ate her slices of toast. Melanie could not eat for the weight of guilt and shame which seemed to have settled on her stomach. When the table was cleared, she went to her room and got out her schoolbooks as if to do schoolwork was a propitiation. She had neglected *Lorna Doone* all summer; now she took copious notes from it.

Mrs Rundle and Victoria went to the village shop and Jonathon went with them, to buy a new construction kit. The empty house boomed and reverberated around Melanie; she sensed the strange not-being of a houseful of deserted rooms and the back of her neck twitched when

she heard chance thumpings and creakings. It was a sunny morning and the apples on the tree gleamed with health. An apple a day keeps the doctor away. The wasps would be busy already, burrowing into the trove of windfalls at the foot of the tree. She hated wasps. She could hardly bear to think of the wasps gorging themselves under her window.

At half past eleven, in the drowsy middle of the hot morning, there came a tremendous knocking at the door, so loud and unexpected that her pen-hand jarred in a blot in her notebook. She went downstairs. Mrs Rundle's cat was ponderously chasing flies in the hall. It was a witness of her folly; it had had a paw in last night's destruction. She kicked at it as she went past and it spat at her.

There was a messenger boy with a telegram in his hand at the door. As soon as she saw him, she knew what the telegram contained, as if the words were printed on his forehead. The morning blacked out for a second. When it was morning again, the boy was still there, waiting for his tip. There was sixpence change from the milk bill on the hallstand, which was lucky as Melanie had no money on her. The cat sat on the third stair and blinked. The boy went away. She heard the exhaust of his motorcycle in the distance.

'It is my fault,' she told the cat. Her voice wavered like waterweed. 'It is my fault because I wore her dress. If I hadn't spoiled her dress, everything would be all right. Oh, Mummy!'

Her stomach contracted. She went upstairs to the lavatory and vomited. She clutched the unopened telegram in her hand all the time. When she looked at it, she vomited again. She went into her bedroom. She met herself in the mirror, white face, black hair. The girl who killed her mother. She picked up the hairbrush and flung it at her reflected face. The mirror shattered. Behind the mirror was nothing but the bare wood of her wardrobe.

She was disappointed; she wanted to see her mirror, still, and the room reflected in the mirror, still, but herself gone, smashed. She trod over the broken glass to the window and looked out at the wedding wreath on the tree.

'I shall go and get it and put it away. I must. Then she might come back.'

But she knew that if she climbed onto the window-ledge, she would surely fall. And, besides, how could the dead return?

'Oh Mummy!'

She went into her parents' bedroom to look at them on their wedding-day. The wedding-dress was gone and the woman was gone and the man was gone, the man standing diffidently a little behind his bride, squinting because the sun was in his eyes.

'Oh, Mummy! Oh, Daddy!'

The tears began to stream down her face. She took the photograph, carefully removed it from its frame, holding the telegram between her teeth as she did so, and then tore up the photograph and threw the snowflake fragments into the fireplace. Then she broke the frame in pieces. After that, she began to wreck the room.

She pulled open drawers and cupboards and tipped out the contents in heaps, attacking them with her strong hands. She dug into boxes and jars of cosmetics and perfume, daubing herself and the furniture and the walls. She dragged mattress and pillows from the bed and punched them and kicked them until springs twanged through the brocade mattress cover and the pillows burst in a fine haze of down. The telegram was still clenched between her teeth, gradually darkening with saliva. She neither saw nor heard anything but wrecked like an automaton. Feathers stuck in the tears and grease on her cheeks.

Mrs Rundle came home with Victoria, both eating ice-cream cornets because of the heat. Mrs Rundle set the ready-peeled potatoes to boil and laid the table. Jonathon brought his new box home in his arms. He had bought a kit for the *Cutty Sark*. Behind his glasses, his eyes were luminous with excitement.

'Dinner's nearly ready, Jonathon,' said Mrs Rundle comfortably.

He sat down obediently at table with the box across his knees; it was precious and he would not let it go. Victoria played with paper bags from the shopping. The meal was served and the two children began to eat. Mrs Rundle wondered where Melanie was. She would need her dinner, having not eaten breakfast. Jonathon and Victoria ate hungrily; Mrs Rundle did not want to disturb them.

'Melanie!' called Mrs Rundle from the foot of the stairs.

No reply.

Was the girl in her room, perhaps fallen asleep over her books? Wheezing a little from the stairs, Mrs Rundle found the room empty and broken mirror-glass all over the floor. She looked at the mess and sighed.

'She broke her mirror accidentally and is hiding because she dare not tell,' Mrs Rundle said sagely to herself.

On the landing, to her surprise, she heard a low wailing. She followed the unexpected sound. She found Melanie sitting cross-legged on a pile of ripped-up nightdresses. There was an oppressive stench of Chanel No. 5 from a litter of broken bottles. Melanie sat with her face screwed up. Covered with lipstick and mascara, her face was a formalised mask of crimson and black and from her open mouth issued a wordless stream of dismay. Mrs Rundle had seen a good many things in her time and took things in her stride.

She had to force Melanie's hot, tense fingers apart to take the telegram from her. Melanie took no notice of Mrs Rundle at all. Mrs Rundle got out her reading glasses from her apron pocket, polished them and read the telegram. She shook her head slowly. She put her arms round Melanie but Melanie was unbending as wood, and wailing. So she left her alone and stumped heavily downstairs.

'Jonathon,' said Mrs Rundle, 'run for the doctor. Your sister's been taken bad.'

'I haven't had my pudding yet,' said Jonathon reasonably.

'It'll keep hot in the oven.'

'I want my pudding NOW!' clamoured Victoria, for she could see that, today, for a treat, it was apple pie. Mrs Rundle cut her a thick wedge and poured custard over. They had better eat while they could. She ate her own pie slowly, ceremoniously, as if it were funeral baked meats. She knew from experience that a full stomach is a help in times of trouble. Then she gave her cat a saucer of potatoes mixed with gravy.

'You and I will be looking for new quarters, soon, Pussy,' she told it. It purred as it ate and waved its tail.

Melanie swam like a blind, earless fish in a sea of sedation, where there was no time or memory but only dreams. Summer changed to autumn before she surfaced and lay palely on her bed, remembering. When she was strong enough, she went out one early morning and buried the wedding-dress decently under the apple-tree. Her breast felt hollow, as if it were her heart she had buried; but she could move and speak, still.

'You must be a little mother to them,' said Mrs Rundle. Mrs Rundle sewed black armbands to their coats, even Victoria's. Mrs Rundle's coat was black already; she was always prepared for mortality to strike. She was disappointed, even aggrieved, that the remains would not be brought home for a funeral. Since there were no remains to speak of. But even so.

Melanie started wearing her hair in stiff plaits, in the manner of a squaw. She plaited her hair so tightly that it hurt her, straining hair and flesh until it felt as though the white seam down the back of her head might split and the brains gush out. It was a penance. She chewed at the spiky end of a plait and kicked at a kitchen chair-leg. Through the open door into the hall drifted the murmuring voices of the auctioneer's men.

Everything was to be sold. There was no money left. Daddy hadn't saved any money because he thought he could always make more. In a vacuum, the children existed from day to day. There was still food for them to eat and Mrs Rundle was still there. She was a fixed point. Melanie stayed beside her, now, helping her about the house. She did not like to be alone. The mirror was broken and she hated the casual glimpses she got of her face as she cleaned her teeth or when she passed the hall-stand. But Mrs Rundle, the mother-hen, was looking for a new post and the house was to be sold over their heads, and the furniture, too.

'A little mother,' repeated Melanie. She must be a mother to Jonathon and Victoria. Yet Jonathon and Victoria hardly seemed to feel the lack of a mother. They had their own private worlds. .Jonathon pressed on with his new model. Victoria babbled like a brook, chasing motes in the sunbeams. Neither referred to their parents or seemed to realise that their present life was coming to an end—Victoria too young, Jonathon too preoccupied. When prospective buyers came to look at the house, which happened more and more frequently, they stayed out of the way until they had gone.

'The burden is all mine,' said Melanie.

Mrs Rundle knitted a knee-sock. For Jonathon, a parting gift. She was turning the heel.

'They told me to tell you,' she said. 'The lawyers did. Since I am close. I have been waiting my time.'

'What is this?'

'You are to go to your Uncle Philip.'

Melanie's eyes grew wide.

'Your Uncle Philip will take the three. And it is not right for a family to be separated.'
She sniffed emphatically.

'But we have never known him. He was Mummy's only brother and they drifted apart.'
She dredged the name from a chance remark in the remote past. 'The name was Flower. Mummy was a Miss Flower.'

'The lawyer says he is a perfect gentleman.'

'Where does he live?'

'In London, where he has always lived.'

'So we shall go to London.'

'It will be nice, and you growing up. All London for you. Theatres. Dances.' From magazines and novels she recollected: 'Soirees.'

'How does he make a living? He used to be a toymaker.'

'And still is. He is married. There will be a woman's guidance.'

'I didn't know he was married.'

'These days,' disapproved Mrs Rundle, 'there is such a lack of contact within families! Fancy not knowing about your uncle's wife I She is, after all, your aunt!' Her steel needles flashed.

'It will all be new and strange.'

'That is life,' said Mrs Rundle. 'I shall miss you all and often think of the baby, growing up into a little girl. And you, into a young lady.'

Melanie bent her head and the plaits swung over her face. 'You have been so kind.'

'I shall help with the packing, of course.'

'When'—she gulped—'when do we go?'

'Soon.'

October, crisp, misty, golden October, when the light is sweet and heavy. They stood on the step and waited for the taxi with black bands on their arms and suitcases in their hands, forlorn passengers from a wrecked ship, clutching a few haphazardly salvaged possessions and staring in dismay at the choppy sea to which they must commit themselves.

'I may never' see this house again I' thought Melanie. It was an enormous moment, this good-bye to the old home; so enormous she could hardly grasp it, could feel only a vague regret. The rose wreath still hung in the apple tree, a little weather-beaten, already.

Mrs Rundle kissed them wetly one after the other. She, too, was leaving the house that day. She wore her good, black, cloth coat and her neatly darned cloth gloves and her sturdy, serviceable laced-up shoes. Her cat slept in a basket beside her trunk. Her new employer would pick her up by car. Their relationship was at an end. She belonged to another house, other people.

'Oh, dear,' said Melanie, suddenly. 'School.' The sight of the trunk reminded her. She had not thought of it till now. But she and Jonathon should be back at school and Victoria starting at the village junior and mixed infants democratically this term.

'Your Uncle Philip will see to all that,' said Mrs Rundle. 'Mind you look after them on the journey and buy them sweets and comic books for the train.' She dug amongst the bottles of aspirin and loose hairpins and tubes of digestive mints in her whale-backed black simulated leather handbag. 'Take this.' A pound note for a good-bye present.

Then the taxi came for them. Did the taxi-driver, the ticket-collector at the station, the other passengers standing on the platform—did they sense the difference about the children and, seeing the black armbands, nod sadly, knowingly, and smile in encouragement and sympathy? Melanie thought they did and froze at the first breath of pity, summoning all her resources to act coolly.

A little mother.

'I am responsible,' she thought as they sat in the train and Victoria pulled up seat cushions to see what lay beneath them and Jonathon studied a diagram of the rigging on a schooner. 'I am no longer a free agent.'

A black bucket of misery tipped itself up over Melanie's head. Part of herself, she thought, was killed, a tender, budding part; the daisy-crowned young girl who would stay behind to haunt the old house, to appear in mirrors where the new owner expected the reflection of his own face; to flash whitely on dark nights out of the prickly core of the apple tree. An amputee, she could not yet accustom herself to what was lost and gone, lost as her parents scattered in fragments over the Nevada desert. A routine internal flight. An unscheduled squall. An engine fault. Two Britons are among the dead. We regret to announce the death of a distinguished man of letters. And his wife.

Mummy.

No, Mother. Now she was dead, give her the honourable name, 'Mother.' Mother and Father are dead and we are orphans. There was, also, an honourable ring about the word 'orphans'. Melanie had never even known an orphan before and now here she was, an orphan

herself. Like Jane Eyre. But with a brother and sister whom she must look after for they had nothing left but her.

'London! London!' cried Victoria every time the train, a slow, halting, bucolic train, drew to a standstill, either at a drowsy country station where cow parsley foamed along the line or simply nowhere, among the fields, to have a little rest.

'They won't know us at the station, in London,' said Jonathon suddenly. 'We have never seen one another.'

'They will easily recognise three children travelling alone,' said Melanie.

The train was a kind of purgatory, a waiting time, between the known and completed past and the unguessable future which had not yet begun. It was a long journey. Jonathon stared from the window at a landscape which was not the one Melanie saw. Victoria, at last, went to sleep and did not see the slow beginnings of London nor wake when the train finally halted at the arched and echoing terminus. Melanie was stiff, aching and covered in smuts. She felt oddly cold and sick but bit her lip staunchly and gathered their cases together.

'Jonathon,' she said, 'you must carry Victoria.'

He considered this, holding a special parcel of his own.

'I would rather carry the model I am working on, in case it gets injured,' he said reasonably. She realised there was no use arguing with him.

'I'll carry her, then, and we'll get a porter.'

Victoria was a great, heavy lump of a child and Melanie's arms cracked under the weight of her. Buffeted helplessly by the crowd, Melanie peered around the platform. There were no porters to be had. And where was Uncle Philip?

Then her attention was caught by two young men who leant against a hoarding, drinking tea from cardboard cups with unhurried, slow, rustic movements. Their stillness attracted her. They created their own environment around them. Although behind them was a six-foot-high beer-bottle, with the red-lettered statement 'A Man's Drink!' across it, they superimposed upon it a silent and rocky country where there was always a wind blowing with a touch of rain on it and few birds sang. They were hard but gentle men. They were country people in a sense that Melanie was not, although she had just come from the green fields and they might have lived in London all their lives. They were brothers.

Obviously brothers, although startlingly dissimilar—two different garments cut, at one time, from the same cloth. The younger was nineteen or so, just a few inches taller than Melanie, with longish, bright red hair hanging over the collar of a dark blue, rather military looking jacket with shoulder flaps and brass buttons. He wore washed-out, balding corduroy trousers wrinkled

with their own tightness. His clothes had the look of strays from a parish poorbox. His face was that of Simple Ivan in a folk-tale, high cheek-bones, slanting eyes. There was a slight cast in the right eye, so that his glance was disturbing and oblique. He breathed through his slack-lipped mouth, which was a flower for rosiness. He grinned at nothing or a secret joke. He moved with a supple and extraordinary grace, raising his cup to his mouth with a flashing, poetic gesture.

His companion was the same man grown older and turned to stone. Taller, wider in the shoulder, clumsily assembled, with a craggy, impassive face. A bruising-looking man in a navy-blue, pin-striped suit with trousers frayed at the turn-ups and a beige and brown shirt of the sort that is supposed not to show the dirt. His brown and blue tie was speared with a tie-pin in the shape of a harp. He had a half-smoked, stubbed-out, hand-rolled cigarette, disintegrating into rags of paper and shreds of tobacco, stuck behind his ear.

They drank their tea and did not talk to each other. They kept quite still, although all the commotion of the station swirled around them. They inhabited their silence and gave nothing away.

When the younger one finished his tea, he tossed the cup over the hoarding with a lyrical, curving, discus-thrower swing and wiped his mouth with the back of his hand. He seemed to be inspecting the train, raking the length of it with a slow, sweeping, lop-sided gaze. His eyes were a curious grey green. His Atlantic-coloured regard went over Melanie like a wave; she submerged in it. She would have been soaked if it had been water. He touched the other man's arm; at once he dropped his cup and they came towards her. And if one moved like the wind in branches, the other's motion was a tower falling, a frightening, uncoordinated progression in which he seemed to crash forward uncontrollably at each stride, jerking himself stiffly upright and swaying for a moment on his heels before the next toppling step. The boy smiled and stretched out hands of welcome; the other did not smile. Melanie knew they were coming for her and started.

She was dismayed to see these strangers accosting her when she expected to see an old man in a cowboy hat with a black and white photograph face. Half-remembered Sunday newspaper stories about men who haunted main-line London railway stations to procure young girls for immoral purposes ran through her mind. But the boy said: 'You'll be Melanie.'

So they knew her name and it was all right. She saw his mouth moving; he was still talking but a train was blowing -its whistle and drowned his voice, which was extremely soft.

'I'm Melanie,' she said. 'Yes.'

'Let me take the child off you, Melanie.' He spoke with a faint but recognisable Irish lilt. She had to bend close to hear what he said. She surrendered Victoria gladly and flexed her strained arms.

Jonathon came from the train with a porter behind him loaded with their gear.

'He came right into the carriage from the corridor and said, "I expect you need a hand, sir," ' Jonathon explained. And added, wondering: 'He called me "sir"! Golly!'

'This is Jonathon,' said Melanie. 'And Victoria is the baby.'

'My name is Finn,' said the boy. 'And this is Francie. Finn and Francie Jowle. Pleased to meet you.'

With disconcerting formality, the brothers shook hands with both Melanie and Jonathon, though Finn had to juggle dangerously with Victoria to do so.

'But who are you?' asked Melanie.

'Your Aunt Margaret is our sister,' said Finn. 'In a way, we're uncles.' He grinned, a loose and vulpine grin, drawing his lips back over his teeth, which were yellow and crooked.

'But you're Irish!'

'There is no law, that I know, to prevent it,' said Finn, so gently she was ashamed. Victoria stirred in his arms. He spoke to her and she dug her face into his navy blue breast and slept again, more deeply. It was a cast-off fireman's jacket he was wearing. Melanie experienced a jolt of surprise. They went to the taxi rank in a disorderly procession.

'It is a very long way, for a taxi, but your uncle gave Francie the money and insisted,' said Finn. 'He would not,' he added, 'trust *me* with the money, you understand.' He grinned again.

'I had a pound. But I bought milk and nut chocolate with it.'

'A whole pound went on chocolate?'

'And magazines. For the journey. One called *Sea Breezes* for Jonathon and the *Beano* annual for Victoria. You see, they had to be amused.'

'Nevertheless, it is a lot,' he said.

Melanie was squashed next to him, Francie silent and monolithic beside her, Jonathon on the tip-up seat in front of them. London slid past but Melanie did not look at it.

'Jowle?' she asked tentatively.

'Jowle.'

'It doesn't,' she said, 'sound much like an Irish name.'

'Perhaps not. But there it is.'

Then there was silence and then Melanie began to smell the men. She was puzzled for some moments as to the source of the smell, so little did she expect the brothers would be so dirty. Crushed as she was close to them, the air smell filled her nostrils until she almost choked with it. And also with horror, for she had never sat close to men who smelt before. A ferocious, unwashed, animal reek came from them both; in addition, Finn stank of paint and turps on top of the poverty-stricken, slum smell. And Francie's collar, she saw, was rimmed with dirt and his neck was filthy. She could not see Finn's neck for the hair.

All her fifteen combed and scrubbed years rose up in an endless vista of baths and shampoos and clean underwear; a cortege of full baths in which she had washed herself, a slithering file of bars of soap which she had rubbed to nothing against her flesh. She tried to invoke the memory of sudsy hot water to protect her against their smell but it was no help. Surely the taxi-ride would never end and she be out in the fresh air. The clock ticked up shillings inexorably. Jonathon watched it, for a while, with admiration, as if appreciating its impudence in charging them so much.

'Is it very far, still?' Melanie asked in a congested, small voice.

'Still farther,' said Finn abstractedly. What was he thinking about? His profile was wild and eccentric, a beaky nose, eyes now hooded beneath heavy lids.

'Still farther,' he repeated.

'It is beginning to get dark,' she said, for light drained from the streets and Jonathon's face wavered and dissolved in the pool of dark inside the taxi.

'And will get darker,' responded Finn. His voice suddenly warmed. There was a certain ritual quality in this exchange, as though Melanie had stumbled on the secret sequence of words that would lead her safe over the sword-edge bridge into the Castle of Corbenic. Francie turned his head, rearranging his tightly buttoned mouth into the archaic smile of an early Greek terracotta statuette. A whiff of staleness came from his disturbed jacket.

'And you know,' said Finn, 'about your auntie?'

'Well, yes. Margaret. Your sister.'

'But did they tell you—' he stopped. The two brothers exchanged an equivocal glance in the gloom; their eyes flashed whitely to one another.

'She's dumb,' said Francie, the first time he had spoken. His voice was flat and harsh. He began to hum a tune, dissociating himself, rolling a cigarette with easy movements. He did not need to see his hands in order to roll himself a cigarette.

'Dumb?' said Melanie querulously.

'Not a word can she speak,' said Finn. 'Ah, they should have told you. It is a terrible affliction; it came to her on her wedding day, like a curse. Her silence.'

Francie paused in rolling his cigarette and frowned as if his brother had said too much; but Melanie did not notice. The new aunt had been a shadow in her mind, a wispy appendage of the toymaking uncle. Now she had a substance because she had a characteristic. Dumbness.

'How awful!' she said, shocked.

'We're very close, the three of us,' said Francie. 'It is right for brothers and sisters to be close.' His tobacco had a richly herbal smell, as though it was good for you.

'She's a gran' cook,' said Finn, offering this apparently in compensation. 'Such pastry!'

'Does she make bread pudding often?' asked Jonathon.

'Rarely,' said Finn, after a moment's thought.

'Oh, good,' said Jonathon. So he must have noticed and, in the end, resented, Mrs Rundle's endless bread puddings.

The taxi climbed through gaunt, grey streets with, here and there, ragged October trees dropping sad leaves into a deepening, sheep-white and shaggy mist. Melancholy, down-on-its-luck South London.

'We are nearly home,' said Finn and Melanie suddenly could not help but sob. Finn put his hand on her knee and said softly: 'We, too, have lived here, on and off, since our parents died.'

'Then we are all orphans!'

'In the same boat, yes.'

'Boat,' echoed Jonathon raptly.

They reached a wedge-shaped open space on a high hill with, in the centre, a focus, a whimsical public lavatory ornately trimmed with rococo Victorian wrought ironwork and, drooping over it, a weary sycamore tree with white patches on its trunk, like a skin disease. There were a number of shops, all brightly lighted now. A fruitshop, with artificial grass banked greenly in the windows and mounds of glowing oranges, trapped little winter suns; groping, mottled hands of bananas; giant crinkly green roses which turned out to be savoy cabbages when you looked more closely; buds of blackcurrant cordial which were red cabbages, to be cooked in spices and vinegar. A butcher's shop, where a blue-aproned, grizzle-headed man in a bloodstained straw boater reached between two swinging carcasses of lamb for sausages from a marble slab. A sweetshop with crackers and sweets done in reindeer and holly Christmas packs and a crepe paper Santa Claus in the window, already, jostling the Roman candles, fairy fountains and whizz-bangs for November 5.

More shops. A junk-shop, where a withered, pale woman sat and knitted by a paraffin stove among broken old things—pitchers, candlesticks, a few books, a sagging chair, a limping table, a chipped enamel bread-bin full of cracked saucers. A new furniture shop with a three-piece suite in uncut moquette in the window next to a cocktail cabinet shiny as toffee. All the shops were in the lower parts of tall, old houses and had curly, old-fashioned lettering on them, but for the furniture shop, which winked in faulty neon:

'Everything for the 'ome.'

'Here will do,' said Finn to the taxi-driver outside the public lavatory. Francie paid him from a thick but grimy roll of notes.

'But where is Uncle's house?' asked Melanie.

'His shop. We live over the shop. Over there.'

Between a failed, boarded-up jeweller's and a grocer's displaying a windowful of sunshine cornflakes was a dark cavern of a shop, so dimly lit one did not at first notice it as it bowed its head under the tenement above. In the cave could be seen the vague outlines of a rocking horse and the sharper scarlet of its flaring nostrils, and stiff-limbed puppets, dressed in rich, sombre colours, dangling from their strings; but the brown varnish of the horse and the plums and purples of the puppets made such a murk together that very little; could be seen.

Over the doorway was a sign, 'TOYS PHILIP FLOWER NOVELTIES', in dark red on a chocolate ground. Stuck in the door, under a card on which was written 'Open' in an italic hand, was a smaller visiting card reading: 'Francis K. Jowle. Fiddle. Reels and jigs, etc. A breath of Auld Ireland. Generally available. Moderate fees.' And a shamrock and the pencilled message, 'Enquire within.'

Finn pushed at the door, which stuck momentarily on a thick doormat as if unwilling to let them in. A bell jangled angrily above them and a bright pink parakeet, on a perch by the counter, flew up and screeched defiantly. But it was held by a chain on its leg and soon subsided, fluttering. There was a long counter of polished reddish-brown wood and, behind it, shelves piled with cardboard box upon cardboard box and many coloured, oddly shaped parcels. But the light was as murky as that in the window, which was separated from the interior by a dusty, maroon velvet curtain. There was nobody in the shop but the parakeet. On the counter lay a writing-pad and a felt-tipped pen.

'Of course,' thought Melanie. 'So that Aunt Margaret can sell things to people by writing the prices down, she being dumb.'

The word 'dumb' tolled like a bell in her mind.

'We call the bird "Joey",' said Finn. 'He minds the shop, in a manner of speaking.'

'No sale,' snapped the parakeet. Victoria raised her sleepy head and wondered at it. Finn still carried her with no sign of fatigue. He must be strong, for all his lightness.

A door opened and a light so bright and sudden it hurt their eyes spilled through from the back. Aunt Margaret. The light shining through her, roughly heaped haycock of hair made it blaze so you might have thought you could warm your hands at it. She was a red woman, redder, even, than Finn and Francie. Her eyebrows were red as if thickly marked above her eyes with red ink but her face was colourless, no blood at all showing in cheeks or narrow lips. She was painfully thin. The high, family cheek-bones stuck up gaunt and stark and her narrow shoulders jutted through the fabric of her sweater like bony wings.

Like Mrs Rundle, she wore black—a shapeless sweater and draggled skirt, black stockings (one with a big potato in the heel), trodden down black shoes that slapped the floor sharply as she moved. She smiled a nervous, hungry sort of smile, opening her arms to welcome them as Finn had done. Finn put Victoria in her arms and she sighed and cuddled the baby with the convulsive, unpractised hug of a woman who, against her desire, has had no children. Melanie wondered how old she was but there was no way of telling; she could have been any age between twenty-five and forty.

'Go along into the back with your aunt,' said Finn to Melanie and Jonathon. 'Francie and I will take your things up to your rooms.'

In the little back parlour, a coal fire, rendered more fierce by the confines of the small, black-leaded grate, thrust yellow flames up the chimney. An electric kettle, plugged into the wall, steamed on a tin tray, surrounded by waiting cups. In the corner was a large gilt cage containing a number of stuffed birds with glossy black plumage, yellow beaks and sharp little eyes; they were disconcertingly lifelike and for a moment Melanie thought they were real. There was a single, sagging, comfortable, leather-covered armchair of great age, with a crochet anti-macassar slipping down the back of it, and a number of cane-seated, straight-backed chairs. Nailed to the wall was a large blackboard with a compartment for chalk attached to it. On the blackboard was written: 'Greetings to Melanie, Jonathon and Victoria,' in white chalk, surrounded with decorative blue scrolls. Melanie felt a lump in her throat; it was a touching and whole-hearted welcome.

Aunt Margaret picked up chalk and wrote: 'Take off your coats and be comfortable. I am minding the shop so we must stay downstairs for a while.' Melanie noticed the woman's index finger was stiffly grained with chalk dust. She would have been a talkative woman if she could. Then she settled Victoria in the big chair and set about making tea. There were also big cream buns from a paper-bag, two each for the children.

'Our last meal was breakfast,' said Jonathon. 'Sausages and bacon. Of course, that was at home.'

'We were at home,' said Victoria. There was cream and jam smeared on her cheek. 'No home, now,' said Victoria. Her mouth opened in a round O of woe on an undulating panorama of partially masticated cream bun. Aunt Margaret seized her chalk again, rubbed the board clean with the ham of her hand and scrawled rapidly: 'Here is your home, now!'

'She can't read,' said Melanie. Victoria wailed. Aunt Margaret glanced round for something with which to distract her and darted to the corner where the cage was. She pulled a lever at the base of the cage. All the birds began to hop up and down and twitter, opening and shutting their beaks. Instantly entranced, Victoria beamed; before their eyes, her miserable O spread out into a Happy Sambo melon-wedge grin. She beat her hands together. The birds hopped and sang for perhaps two minutes; then the mechanism began to run down and the birds hopped more and more slowly and heavily, the twittering drew itself out in gasps. They were growing exhausted. Victoria drooped again. Aunt Margaret pulled the lever once more and the birds perked up and began to jump, brisk as ever.

'How extraordinary!' said Melanie.

The woman darted to the blackboard and told her: 'Your uncle made that.'

'He must be very clever.'

'It is on order. It has been paid for. Really, I shouldn't play it.' Her white forehead screwed up with worry.

Aunt Margaret was bird-like herself, in her hither-and-thither movements and a certain gesture she had of nodding her head like a sparrow picking up crumbs. A black bird with a red crest and, no song to sing. The parakeet in the shop, hearing the sweet, mechanical noise, set up a loud jabbering: vehement, meaningless syllables as though incoherent with anger because he thought the toys were mocking him. The house was still full of birds.

The brothers came for their tea, smiling at their sister. They did not need words to communicate with her. She caressed Finn's tumbled hair lightly and put her cheek against Francie's lapel. They loved one another and did not care who knew it. Their love was almost palpable in the small room, warm as the fire, strong and soothing as sweet tea. And Melanie, seeing them, felt bitterly lonely and unloved. But Finn came and sat beside her and gave her another cream bun, which she accepted gladly as a token of friendship, although she did not want it.

'But you mustn't spoil your supper,' he said, 'for it's rabbit pie. And if ever a woman could make a rabbit pie, it's our Maggie. Isn't that so, Francie?'

Francie smiled his archaic smile and Aunt Margaret laughed soundlessly.

'Rabbit pie, we shall have, leaving the bones for the dog,' said Finn reflectively.

'Ooh, is there a doggie?' cried Victoria, bounding up and down. 'She always wanted a dog but Mum— Mother wouldn't let her have one. She said all children wanted dogs and then didn't look after them. Or cats, they wanted.'

'Well, Victoria has part shares in a dog now, at least,' said Finn.

They all had more tea. Jonathon took no interest in the room or the company. He sat with his eyes fixed on great breakers rolling on a coral atoll somewhere in the immense Pacific. A bottle swept up to his feet and rolled in a rock pool. He smashed it open. There was a message in it. He read it with surprise. It prompted a question. From a long way away, he asked: 'When shall we see our uncle?'

'Tomorrow,' said Finn readily. 'He was called away unexpectedly today, which is why Francie and I came to meet you, instead of him.'

Why was Finn the only one who talked? Well, Aunt Margaret could not and Francie would not. It was Finn who showed their rooms to Melanie and Jonathon. Jonathon had a high, airy attic, freshly whitewashed, with a little iron bed with a cover made of knitted squares sewn together like a refugee blanket. The window, hooded in the roof, had a view of a great, curving valley, full of lights, a ravishing, night-blooming city flower-bed.

'In daytime, you can see St Paul's,' offered Finn.

'It is almost,' said Jonathon, 'like a crow's nest. On a ship. Only, with a bed.'

In his excitement, he took off his glasses and polished them on his pocket handkerchief, which was no longer clean. Will we have clean handkerchiefs here, every day, as a matter of course, wondered Melanie apprehensively. Jonathon's eyes, unprotected, blinked on and off, unused to open air. He began to unpack his things at once. He loved his room. They left him. Now Melanie was alone with Finn.

She and Victoria were to sleep one storey below Jonathon in a long, low room papered with fat, crimson roses. There was a shiny brass bed for Melanie with a round-bellied white chamber pot underneath it. Dust layered the bottom of the chamber pot; it had not been used for a long time and was probably meant for show. Melanie made a vow never to use it herself. There was a moth-ball smelling cupboard for their clothes. There was a chest-of-drawers painted pale blue with flowers cut from seed-packets glued onto it for decoration. There was a reproduction of 'The light of the World' in a bamboo frame over the mantelpiece. There was no mirror in the room. The electric light bulb hung in a spherical Japanese lantern, blue, with a green cuttlefish curling round it, so that the light was cold and garish. On the window-sill was

a potted geranium, still in pink flower. The curtains were blue and white gingham. Melanie looked out of the window and saw, far below, a tiny, walled, city jungle of a garden, all tangled bushes in the dark.

'Excuse me,' she said, and opened her case to retrieve Edward Bear. She felt better when he lay on her pillow. She had lived with Edward Bear for ten years. Finn lit a cigarette and lolled against the chest-of-drawers, which shifted under his weight. She wished he would go away.

'That's a fine bear,' he said conversationally. His voice was scarcely louder than the faint London hum of traffic far away that came through the window.

'It is something from the old days,' she said, digging her hands in Edward Bear's yielding fur.

'But aren't you too grown-up for furry toys, Melanie?'

'I'm fifteen. That is, sixteen in January.'

'January. Well, you're a fine grown girl for fifteen.' He was grinning again, slackly. His squinting eyes slithered and shifted like, mercury on a plate. She could see the pointed tip of his tongue between his teeth. He tapped his cigarette ash on the floor. The curl of his wrist was a chord of music, perfect, resolved. Melanie suddenly found it difficult to breathe.

It was as if he had put on the quality of maleness like a flamboyant cloak. He was a tawny lion poised for the kill and was she the prey? She remembered the lover made up out of books and poems she had dreamed of all summer; he crumpled like the paper he was made of before this insolent, off-hand, terrifying maleness, filling the room with its reek. She hated it. But she could not take her eyes off him.

'You've lovely hair,' he said. 'Lovely. Black as Guinness. Black as an Ethiopian's armpit.'

She thought that he was stretching out his lordly paw and playing idly with her, and he in his absurd fireman's jacket.

'Why do you do up your hair in those tortured plaits, now, Melanie? Why?'

'Because,' she said.

'You know that's no answer. You're spoiling your pretty looks, pet. Come here.'

She did not move. He ground out his cigarette on the window-ledge and laughed.

'Come here,' he said again, softly.

So she went.

He put his hands on her shoulders and inspected her face closely; nodded as if he approved of it and began to unfasten her hair. Burning, she held her breath. She had never been so close to a young man before. The smell of paint fought with his body smell and won; it was

almost overpowering. He shook out her hair for her, took his own comb from his pocket (a gap-toothed, black comb, threaded with red hairs) and combed it out. He concentrated. He had, she saw, stopped playing with her. The atmosphere around him changed, grew less charged, grew ordinary. He was simply doing her hair, finishing it out like a real hairdresser. For secret reasons she acknowledged but did not understand, she felt bitterly offended.

'Now you look pretty,' he said approvingly, running the palm of his hand over her head to give it a final shine. 'We can have supper, now, and you'll be the belle of the ball.'

They ate at a round mahogany table with a stiff white cloth in a dining-room containing much heavy furniture. There was hardly room to move for large chairs and cupboards. Damp stained the walls, which had, long ago, been papered brownly with a pattern of leaves. A distorting witch-ball the size of a football stood in a wooden fruit bowl on the sideboard, in the middle of a mute congregation of bottles of tomato ketchup, salad cream, H.P. Sauce, Daddies Favourite sauce and Okay fruit sauce, all with dried dribbles running down their sides. Aunt Margaret carried in an oblong, golden pie from the kitchen, steaming and savoury. Francie spoke a strange grace.

'Flesh to flesh. Amen.'

Then they ate and the dog lay under the table. It put its wet nose on each of their knees in turn, for titbits. It was a white bull-terrier with pink eyes.

'Has the dog a name?' asked Melanie.

'Sometimes,' said Finn. 'It is an old dog.'

It was as good as a ballet to watch Finn eat but Francie mopped gravy with bread and chewed bones from his fingers. He was also a noisy eater, as if providing an orchestral accompaniment for his brother. The food was abundant and delicious. There was both white bread and brown bread, yellow curls of the best butter, two kinds of jam (strawberry and apricot) on the table and currant cake on the sideboard ready for when they had dealt with the pie.

Aunt Margaret poured fresh tea from a brown earthenware, Sunday-school treat pot that was so heavy she had to lift it with both hands. They drank their tea very dark and all put much sugar into it. Aunt Margaret presided over the table with placid contentment, urging them to eat with eloquent movements of the eyes and hands. The children ate hungrily, relaxing over the meal; she must, thought Melanie, be nice if she cooks so well.

When the pie finally changed places with the cake on the sideboard and they all had second cups of tea, the dog, judging it would get no more scraps, came from under the table, stood on three legs to scratch its left ear, shook itself and clawed the door, whining. Finn opened the door and the dog went out, wagging its tail.

'It takes itself for a little walk at night. Round the block. A quick pee. A sniff at all the corners to see what's new. Horne. Bed.'

'How does it get back in?' asked Melanie. It seemed a very self-sufficient dog.

'The back door is never shut and there is an alley at the end of the garden. It just comes in.'

'But what if people, strangers, burglars, for example, get into the house, if you leave the door open, always?'

'We keep a welcome for all,' said Francie in his voice which creaked through lack of use.

There was a blackboard in the dining-room, also. Aunt Margaret wrote on it now: 'The baby ought to be in bed.' And Jonathon wanted to work on his model in his room. There was a general scraping-back of chairs. Melanie offered to help with the washing-up but Aunt Margaret shook her head. No chores on her first night. So Melanie would unpack a few things and go to bed early, herself. She was shaking with weariness and she was a little scared of these new people, especially of the men.

Aunt Margaret came to the girls' bedroom and unhandily undressed Victoria, although she could perfectly well undress herself. The dumb woman brooded over the child with a naked, maternal expression on her face which Melanie found both embarrassing and touching. She found that Margaret carried everywhere with her a writing pad and a felt-tipped pen. When she pinched Victoria's cushiony thigh (Victoria writhing and screaming with pleasure), she scribbled on the pad for Melanie to read: 'What a fine, plump little girl!'

'Yes,' said Melanie. 'Everyone says so.'

'Is it five she is?' wrote Aunt Margaret with a trace of brogue.

'Five years and four months.'

Aunt Margaret tucked up Victoria and hung over the cot for a long minute as though she would have liked to sing her a lullaby. Her red hair was piled up on top of her head in a rough knob; she shed hairpins like the White Queen. One or two clattered into the cot. Victoria sighed and shut her eyes. Hairpins fell like steel rain.

'How beautiful to watch a small child sleeping!'

'Yes,' said Melanie. 'I suppose it is.' She did not want to carry on a lengthy conversation with this garrulous dumb woman; she wanted to go to bed and hug Edward Bear. Aunt Margaret's curly, black handwriting skipped and hopped on the paper because Melanie's eyes were so tired.

Aunt Margaret swiftly bent down and kissed Victoria's already slumbering forehead. Then she kissed Melanie goodnight on the cheek, taking her in a stiff, Dutch-doll embrace; her arms were two hinged sticks, her mouth cool, dry and papery, her kiss inhibited, tight-lipped but somehow desperate, making an anguished plea for affection. She darted off straight after that, leaving Melanie fingering her cheek in surprise.

Once she was in bed with Edward Bear, the light out, the night shut safe outside behind the drawn curtains, Melanie cried a little because she was not tucked into her bed with the satin headboard and the striped coverlet. But her new sheets smelled of lavender and there was a comforting stone hot-water-bottle at the foot of the bed, wrapped up in part of an old blanket so that it would not bruise her toes, and Victoria's gentle breathing was drowsy as the humming of bees, and she slept, with the tears drying on her cheeks.

But the texture of her sleep was light and shimmering and when she opened her eyes again much later, it did not seem as though she had slept at all. Yet the darkness in the room had deepened and the water-bottle had cooled. She turned luxuriantly on her side, yawning, the brass bed groaning under her, and, not quite awake, thought that she heard music. A distant radio playing; but surely, it was too late for the radio. Or the wind, perhaps, singing in telegraph wires. But that was a country noise and she was in London, in her uncle's house. She lifted up her head to listen to the music.

Drifting through the house was the faint noise of a violin and also of another instrument, a pipe or a flute. They were playing together as close as one single instrument which sounded like fiddle and flute at the same time. They leapt up and down the scale like mountain goats, dancing to their own pulsing rhythm. Dance music for some intricate, introspective, self-contained dancer. Music in the house. Francis K. Jowle, fiddle. But who played the flute? Was it Finn?

The tune finished. It did not so much reach a conclusion as slow down and dribble into silence, as though the players had got bored with the melody and let it slip through their fingers carelessly. There was a pause. Then Francie began to play by himself, slowly, tenderly.

Melanie sat up straight in bed. She felt he was drawing his bow across her heartstrings. Her pillow tumbled to the floor unnoticed, and so did Edward Bear. But she gripped her hands together to help herself bear the wailing glory of the music which was a lament for all lost and gone, loved things, an expression of a grief she had thought too deep to express. She tingled with the pity of it all.

The music pulled her out of her bed. She wanted to know the source of it. Rising, she thrust her feet into her shoes, felt her way to the door, opened it and followed her clue down the

stairs. Two storeys below her room, the kitchen lay across the landing from the dining-room. All the lights still burned. The music was coming from the closed door. It grew louder every moment. She knelt down and put her eye to the keyhole, to see what she could see.

The first thing she saw was the white dog, back from its stroll, seated on a rag rug in front of a two-bar electric fire, beating its tail leisurely yet rhythmically... thump... thumppp... in time to the slow, pulsing beat of the air on the fiddle. It was a sensitive and musical dog. This sight brought her immediately down from her high, tragic pinnacle and made it seem all somehow cosier, as she thought she was sharing this music with such a wise and friendly dog.

Melanie shifted her position a little and Aunt Margaret moved into the focus of the keyhole. She sat or perched on an upright chair smiling like an angel just dropped from the skies. Her hair was loose and hung on her shoulders, a burning bush. Melanie guessed Finn had unpinned it. Her face was skim milk, a bluish white, against her flaming hair. She held an ebony flute with silver keys on her lap and she caressed it absently as she listened to Francie.

Melanie moved again and saw Francie, like a statue of a fiddler, with only his hands alive. His fiddle, with a white dandruff of rosin underneath the strings, was wedged under his chin. His fingers on the strings hovered like butterflies over a flowerbed on a day of hot summer. His face was harsh, grave and dignified.

The slow air ended and Melanie sighed. Aunt Margaret put her hands on Francie's; he lowered his fiddle impassively. They looked at each other, exchanging some meaning without words. Then Aunt Margaret put the flute sideways to her lips, eagerly, as though she were thirsty for it. Another dancing tune. The dog's tail speeded up till it seemed to thump out a quick cloud of dust from the rag rug. Francie grinned, and joined in with her after the first few phrases. His bow Hashed and flickered. This time, Melanie heard an odd, clicking noise and shifted again, to see what it was.

Finn playing spoons. Melanie had never seen anyone playing spoons before. The back-to-back pair of dessert spoons riffled through his fingers, producing an intricate, staccato percussion which he was, however, unable to keep up for more than a few minutes together; then he would get his fingers tangled up and the spoons would clang to a halt and he would shake his head furiously and begin all over again. Finn played spoons badly, even Melanie could see that. He had taken off his fireman's jacket and was wearing only a high-necked, short-sleeved singlet of yellowed wool, badly stained beneath the arms. Disgusted with his own incompetence, he dropped the spoons on the table and stood up. The musicians glanced at him expectantly. He came into the centre of the floor. Melanie slewed round on her knees to watch him. He began to dance.

He fulfilled all the promise of his physical grace, although his was a stylised kind of dancing and there was nothing flamboyant about it. His facial expression never changed. His body hung strangely limp, his arms dangled loosely by his sides; all his personality seemed concentrated in his fleet, dextrous feet, which moved in a complex and various sequence. Not a note of music was without its corresponding motion of his eloquent and lively feet. The others watched him as they played, Francie giving little grunts of encouragement, Aunt Margaret nodding her head. Her eyes were stars.

And this was how the red people passed their time and amused themselves when they thought nobody was watching.

Now, who has planted this thick hedge of crimson roses in all this dark, green, luxuriant foliage with, oh, what cruel thorns?

Melanie opened her eyes and saw thorns among roses, as if she woke from a hundred years' night, *la belle au bois dormante*, imprisoned in a century's steadily burgeoning garden. But it was only her new wallpaper, which was printed with roses, though she had not before noticed the thorns. And familiar Edward Bear lay on her pillow and Victoria slept on her stomach in her cot six feet away, behind white painted bars. Grey, uncertain light leaked in through the curtains. The tip of Melanie's nose was frozen with cold.

She put her face in Edward Bear's belly, for warmth. The fur smelled peppery. She remembered yesterday. 'The Last Meal in the Old Home', like a Pre-Raphaelite painting, the three orphans and the grieving servant seated in melancholy around the old table, using the old knives and forks they would never use again. What would become of the knives and forks, who would want to buy them? They are stainless steel flotsam swishing around the uncaring beaches of other people's lives. They would probably be thrown away. They sat at a table covered with a checked tablecloth and tiles clicked underfoot (Mummy brought back the tiles from Spain), and there was a big, brick fireplace with horse-brasses and copper pans and the boiler in the middle for the central heating, where there should have been a huge fire. But never mind. Such a lovely, old-fashioned kitchen. Her mother had once been photographed in the kitchen in a frilly apron, mixing a cake. The photographs were printed in a series of features about celebrities' wives and who they were and how they coped. It was a lovely kitchen. Their last meal in it should have been a kind of sacrament. But Victoria had greased herself like an Eskimo with sausage fat, being too young for sentiment. Well, good-bye to all that.

They had come to London and eaten rabbit pie and the day ended inappropriately with music and dancing. Finn dancing in his stained vest and Francie playing the fiddle like the devil himself, who had been a fiddler, and the dumb aunt in a cape of fiery hair whistling along a flute. Or had she dreamed it? But, if so, why? And if she had not dreamed it, how had she got back to bed? Had Finn carried her? She pictured herself in her graceless flannel pyjamas clutched to Finn's narrow young breast, she limp as a bolster with a black wig on it. Finn looked like a satyr. Maybe his legs were hairy under the worn-out trousers, coarse-pelted goat legs and neat, cloven hooves. Only he was too dirty for a satyr, who would probably wash frequently in mountain streams.

'Finn looks untrustworthy,' she thought. His eyes were so shifting, so leering and slippery; the slight cast made one unsure of the direction of his gaze. And his ugly, noisy way of breathing through his mouth. He reminded her of a clothes-peg-selling or paper-flower-hawking gipsy, who would raid the henhouse or seduce the maids or steal the washing from the line or all three together. He disturbed her, but not pleasantly. Still, he was young and she had been afraid the house would be full of only old people.

The light looked tremulous and early. She would have liked to sleep again but found she could not and so she had to get up. The cold struck through her pyjamas. She was accustomed to central heating. She would have to buy some new, thick pyjamas for the winter which was just beginning, if there was any money. But the thought upset her would there be any spare money, any pocket-money, for her own small, personal needs, shampoos and stockings and perhaps a little face-cream, that sort of thing? There was no way of telling. She belted her raincoat over her pyjamas. Her old candlewick cotton dressing-gown had finally shrunk to uselessness just before her parents went away. In the rush of their departure, there had been no time to buy her a new one. 'We'll bring you a really super one back from America,' promised her mother.

She had to find her own way to the bathroom and was pleased with herself for so quickly remembering that it lay at the end of the passage. She felt less of a stranger once she knew where the bathroom was. Too tired to wash the night before, she had not used it. Now, feeling the train grubbiness all over her, she thought she might have a bath. It would be good to roll in hot water all over.

But water ran cold in the bathroom basin. She held her hand under the flow for a long time but the water grew no warmer. Incredulously, she had to accept the fact that there was no hot water in the bathroom neither to bath in nor to wash her face with. She had not realised there were still houses where there was no hot-water system or that a relative of hers might live in one. Neither was there proper toilet soap. Squatting toad-like in a blue and white china soap-dish with a Greek key design was a worn cake of common household soap, coarse-textured and yellow and marked with dirty thumbprints from careless usage, which stung her face and probably corroded it. She could feel her skin, corroding. Cold water and washing soap, this was how it was to be. There was a crack in the deep, old-fashioned wash-basin and a long, red hair was fixed in the crack and floated out in the water as the basin filled. The towel was on a roller; it fell off, towel and roller, both, when she tried to dry her hands. The towel was striped and not quite clean and slimy and harsh to the touch at the same time.

Four frayed toothbrushes, pink, green, blue and yellow, were stuck in a plastic rack which had got itself caked up with toothpaste. On a smeared glass shelf, a full set of false teeth grinned faceless, like a disappeared Cheshire cat, from a cloudy tumbler. The plastic gums were hectically coloured a sunset pink. Melanie thought they must belong to Uncle Philip. He had come back, then.

The lavatory had most of the works of the cistern showing. When she tugged the chain (which had a pottery handle bluntly instructing her to 'PULL' on it), there was a raucous, metallic clanking fit to wake the whole house, but not a trickle of water came down to flush the bowl. She tried again. This time a few, reluctant drops splattered the millpond surface but did not disturb it. She gave up. There was, she observed, no toilet paper next to the lavatory; but, hanging from a loop of string, a number of sheets of the *Daily Mirror* roughly ripped into squares. There was a copy of the *Irish Independent* thrust down behind the lavatory pipe. Someone must have been reading it during an attack of constipation. The bathroom was painted a dark green half-way up the walls and, above that, cream. It was a narrow, high room with unsuitable, stately proportions to the tall window, which was glazed with frosted glass and half-covered by a torn, plastic curtain with Disney fish on it. There was no mirror in the bathroom, not even a shaving one. Over the bath, which stood on four, clawed, brass feet and contained a puddle of grit-flecked water in which floated a small plastic submarine from a packet of cereal, was a large geyser, the exposed metal of which had turned green with the years.

Melanie washed as quickly as she could. The bathroom depressed her very much. 'The Last Wash at the Old Home'. Not a genre picture at all, but a photograph from an advertising book on bathrooms. Porcelain gleamed pink and the soft, fluffy towels and the toilet paper were pink to match. Steaming water gushed plentifully from the dolphin shaped taps and jars of bath essence and toilet water and after-shave glowed like jewellery; and the low lavatory tactfully flushed with no noise at all. It was a temple to cleanness. Mother loved nice bathrooms. She thought bathrooms were terribly important.

'Don't,' said Melanie sternly to herself, 'cry because of the state of their bathroom.'

But all the same, it was hard. She forced herself not to think of the old bathroom and, by extension, of her mother. Now, though, she perceived that many things which she had taken for granted in her life, simple, cosy, homely things, were, in fact, great luxuries. No wonder there was no inheritance for the children and they must scrape themselves with newspaper and redden their pampered fingers in icy water now that the goose who laid the golden eggs was dead.

The bedroom seemed already known and safe. She put on her black trousers and her chocolate-brown sweater because they were at the top of the first suitcase she opened and she would have worn them at home on a cool autumn day when there was mist on the hills and woodsmoke in the lanes and... She looked out of the window. The morning was damp, though not rainy, the grey day just beginning.

There were a few leaves left on the straggly garden bushes, hanging all crumpled and lifeless. Bare patches of dun-coloured earth showed through the scanty garden-plot grass. Creepers grew on the walls; deciduous, they stretched out their bare stems in a complicated network like barbed wire. There was a narrow alley with dustbins in it at the bottom of the garden and, beyond that, the rude and unkempt backsides of a row of tenement houses with blind, curtained windows and washing (long pants, vests, sheets, shirts) limp in the windless air, strung out on high lines running from pulleys at far-up windows. Tin baths, like giant snails, stuck half-way up the walls as if resting in a trip to the top. A new territory lay here, in which she must live.

Victoria turned over in her sleep and cooed at a dream. She was peachy and downy and sweet with baby sleep, a blue ribbon in her hair, which was dark and curly. What would Victoria become, here? Would she grow up into a street urchin, plimsolls, no socks, grimy tee shirt, with a London accent grating on a nicely-brought-up ear? And Jonathon, in his cabin under the eaves? And what of herself, of Melanie?

The house was entirely quiet. Melanie decided to adventure downstairs to the kitchen, where she had not been. She wanted to learn the new domestic geography as soon as she could, to find out what lay behind all the doors and how to light the stove and whereabouts the dog slept. To make herself at home. She had to make herself at home, somehow. She could not bear to feel such a stranger, so alien, and somehow so insecure in her own personality, as if she found herself hard to recognise in these new surroundings. She crept down the lino-covered stairs.

The kitchen was quite dark because the blinds were drawn. There was a smell of stale cigarette smoke and some unwashed cups were stacked neatly in the sink, but the room was ferociously clean. It was quite a big room. There was a built-in dresser, painted dark brown, loaded with crockery, a flour jar, a bread-bin. There was a larder you could walk into. Melanie experimentally walked into it and pulled the door to on herself in a cool smell of cheese and mildew. What did they eat? Tins of things; they seemed particularly fond of tinned peaches, there was a whole stack of tins of peaches. Tinned beans, tinned sardines. Aunt Margaret must buy tins in bulk. There were a number of cake tins and Melanie opened one and found last

night's currant cake. She took a ready-cut slice of it and ate it. It made her feel more at home, already, to steal something from the larder. She went back into the kitchen, scattering crumbs.

There was a long table of scrubbed pine with a tablecloth (splashed with russet chrysanthemums, the sort of tablecloth you see through the windows of other people's houses as you walk by at teatime) folded back to cover crockery set out ready for breakfast, perhaps to keep mice from dirtying the cups.

It was a brown room, like the shop and the passages, which were all painted a thick, dark brown. The kitchen wallpaper was old and brown and shiny and streaky with grease. There was another blackboard on the wall and on it the legend: 'Arrived on time. Fast asleep.' Uncle Philip must have come back so late at night or early in the morning that only Aunt Margaret was still awake. Melanie tried to reconstruct his return, Aunt Margaret making tea, he asking after the newcomers and she telling him in her own way. He wore his Mississippi gambler's outfit. But she could not visualise his face clearly.

The room was full of other people's unknown lives. A scorchmark on the cloth that had its own secret history, mysterious unopened mail behind a small plaster model of an Alsatian dog on the mantelpiece (which was a modern, ugly mantelpiece made of beige tiles). The fireplace itself was obviously never used; there was a fan of newspaper where the sticks and coal should be. Over it hung an extraordinary painting. She opened the curtains more widely to get light to see it.

It was a portrait of the white bull terrier, executed with "incredible precision. Every white hair seemed visible on the pink, painted skin, as if brushed in separately, and you could see the grainy texture of the nose. The bull-terrier sat squatly full-face on a spiky tuft of grass. It had a wicker, flower-girl basket of pinks and daisies in its mouth. Drops of dew trembled on the flowers. The dog's eyes glittered unnaturally because they were made of pieces of coloured glass stuck onto the canvas. Behind him was a rocky shore and a sea with many white-capped rollers in parallel lines, under an ominous, bruise-coloured, storm-laden sky with a streaky, orange sunset. The dog commanded the entire room. There was something official about it, as if it were a guard-dog or sentinel, on the constant *qui vive* behind its glass eyes, taking turn and turn about with the real housedog, and the basket of flowers was stuck in its mouth in an attempt to disarm, an accessory borrowed to lend it a harmless look. There was no sign of the real dog but for a baking dish full of fresh water on the floor by the sink. He was evidently off-duty.

Beside the portrait was a carved cuckoo clock with green ivy and purple grapes growing around a green front door. As Melanie inspected the dog, the front door flew open with a whirring sound that startled her very much. The bird emerged, bowed and cuckooed seven

times. It was a real cuckoo, stuffed, with the sounding mechanism trapped, somehow, in its feathered breast. There was a grotesque inventiveness, a deliberate eccentricity in the idea of the cuckoo clock that Melanie had never encountered. The bird backed into its house and the door slammed shut. She hoped the clock would break down so that she would not have to see the bird again; she did not like it. She felt withered and diminished. Nothing was ordinary, nothing was expected, except for her two black legs and the black plaits on each side of her head.

Perhaps she could make tea. The gas stove was commonplace enough, although very old, standing on four straight legs. She filled the big, black kettle and set it over the burner. Tea would be nice. Should she take tea to her aunt and uncle in bed? Would that start their relationship well? But she did not know which of the many doors of the hallway was that of their bedroom. Or tea to Francie and Finn, Finn asleep with red hair on a white pillow like bread and marmalade? She felt a curious quiver in the pit of her stomach to think of Finn, a half-frightened, half-pleasurable sensation. But she did not know where the young men slept, either.

There was a tin tea-caddy decorated with neo-Chinese, kimono'd figures in a garden, on a shelf beside the stove. She measured tea into the Whitsun treat pot, one, two, three, and half-filled it, judging the proportions by rule of thumb. Then there were footsteps on the stairs. She stood quite still, with the tea-pot lid in her hand, fragrant steam rising in her face. The footsteps went down, past the kitchen, into the shop; she thought they might vanish altogether but they shortly returned, accompanied by a padding, clicking sound, paws on linoleum. Finn, carrying five bottles of milk and followed by the dog, came into the kitchen. Melanie relaxed and put the lid on the pot at last.

'Hello,' she said.

'You're early about the house,' he said without surprise. There was still sleep-dirt in his gummed-up eyes and his hair was knotted and tangled, not combed this morning. He yawned hugely, so hugely she noticed a decaying molar.

'Would you like some tea? I hope it was all right. I mean, to make tea.'

'Oh, yes, at this time of day. Lashings of tea, I'd like; and three sugars.'

She wondered what he meant by 'at this time of day'. ·would she not be allowed to make tea at other times? He was, she saw, partially dressed. He wore his cord trousers but his feet were bare and an unbuttoned pyjama jacket revealed fleeting glimpses of a snow-white breast. He turned on the electric fire and knelt before it, holding out his hands to the reddening bars. Melanie turned her eyes from his nakedness and handed him tea, which he drank thankfully. The dog, after lapping a little water, went and sat down heavily beside him, eyes turned up at

the portrait of itself thoughtfully, perhaps making a critical assessment of it. Or mutely communing with it. Finn groped for cigarettes in his pyjama pocket. Melanie burned her mouth on scalding tea. The cups were cheap willow pattern, but this was homely.

'Drop more?' he asked, passing his cup. How could he drink his tea so hot, so quickly. 'Nothing like a cup of tea to wake you up.'

Beside him, Melanie was acutely conscious of her clumsy hands and the long legs she could not arrange elegantly, no matter how hard she tried. But at least she did not squint and his cast seemed more noticeable than ever in the morning, as if sleeping refreshed it.

'You've tied up your hair again,' he said casually.

'It is more practical,' she said, blushing a little.

'Ah, well,' he shrugged, rubbing his eyes to get the sleep out of them. Then he looked Melanie up and down. Then he said violently: 'No, you can't wear them!'

'What?'

'Trousers. One of your Uncle Philip's ways. He can't abide a woman in trousers. He won't have a woman in the shop if she's got trousers on her and he sees her. He shouts her out into the street for a harlot. Ah, it's dreadful, sometimes. Do you realise you're a walking affront to him, Melanie?'

'I know he's back,' she said. 'I saw his false teeth in the bathroom.'

'Melanie, will you slip up and put on a skirt? Or he'll turn you out!'

Bewildered, she looked down at herself. She was covered. She was proper. He must be joking.

'Please!' He beseeched. He implored.

'Well...' she said. Although it seemed odd. 'I suppose you know him better than I.'

'Yes. I do. I know him very well.'

She lingered with her hand on the door-knob.

'Is there anything else like that I ought to know about him?'

'No make-up, mind. And only speak when you're spoken to. He likes, you know, silent women.'

She looked at the blackboard.

'Yes,' she said.

He rose choreographically and refilled his cup for the third time. His breast rose up from the pyjama top like the prow of a boat cresting a wave. His flesh was white velvet with a subdued sheen on it and his nipples were bright pink, pink as the parakeet, but he filled the

room with his smell of sweat and sleep and she wished he did not breathe through his mouth. She noticed the soles of his feet, black and grainy with dirt.

'Hurry up and change your trousers, Melanie.'

She went and took a grey pleated skirt from her case and zipped herself into it. It was a schoolgirl skirt and very innocent. On impulse, she unplaited her hair and shook it out. It rustled round her ears as it had done before she went into mourning. Victoria showed no sign of waking. When she got back to the kitchen, Finn was reading an old newspaper, seated on the table and eating dry chunks of bread gouged from a loaf in the crumb of which his fingers had left grey prints. The dog growled and worried over a chopped mound of horsemeat in an earthenware bowl with 'Dog' on it.

'That's better,' said Finn approvingly, and did he notice her hair as well? 'Have some bread.' So they ate bread together while he read the paper. The cuckoo cried the half-hour. Melanie jumped.

'Your uncle made that clock.'

'Gosh!'

'You don't know half the things he can make, Melanie.'

'Once, he gave me a jack-in-a-box he had made. But it frightened me.'

'But you surely know about the dolls and hobby horses and baby houses and all?'

'No,' she said.

'He is a master,' said Finn. 'There is no one like him, for art or craft. He's a genius in his own way and he knows it.' He considered. 'Would you like to see a little of the work? For now is the time. Before the house wakes up. The only time for seeing it.'

'Why is that?'

'Ah, it's his way. He doesn't like to be inspected. Especially the theatre. He likes, above all, to keep the theatre to himself.'

'Theatre? What kind of theatre?'

'For the puppets and their plays. But no one knows about the puppets. They're not for sale. They are his hobby.'

There were traces of egg-yolk, dried, down his front, and his cuffs were grey and tattered. And his teeth, like Francie's, were yellow from smoking. He lit a new cigarette. Sweet Afton, with a picture of Robert Burns on the packet. The dog, its breakfast finished, lay down, sighing, on the rag rug. The fire coloured its flanks orange.

'Who painted the dog's picture?'

'I did.'

'It—it's very like.'

'A dog is a dog,' he said and shrugged. 'I paint his puppets and his scenery and his toys. Some toys, that is.'

'Is that all you do?'

'I learn the craft. I'm your uncle's apprentice, Melanie.' He leapt off the table. 'You might as well come and see.'

She did not quite like the way he kept calling her by her name; there was a humorous inflection on the three liquid syllables as though he found the name funny. But she was curious and went after him. The dog opened a lazy eye to watch them safe out. Finn padded with a squishy noise on his bare and filthy feet. And his toe-nails were long and curved, like the horns of a goat, reminding Melanie of the cloven hooves she thought he might have had. His toe-nails looked as if a knife would blunt on them and could not have been cut for months, possibly years. He opened the door to the shop on the ground floor. The shop gloomed behind its blinds and the parakeet drowsed.

'We'll look at one or two of the public things first, though,' said Finn and switched on the light. 'Good Joey,' he said to the parakeet as it chattered into wakefulness.

'Your uncle works both wood and a little metal,' he said. His soft voice had no expression in it. 'What do you think of this?'

He took a cardboard box and from it drew a toy consisting of two monkeys with bright brown fur and boot-button eyes. One monkey wore a pin-striped suit, beautifully made in miniature, and the other a black dress, just as finely made. The male monkey held a tin fiddle, the female a tin flute. They stood on a tin dais enamelled red. Melanie felt a twinge of discomfort. Smiling blandly, Finn turned a key. The furry arms moved. Tin bow drew across strings, tin flute moved against furred mouth. From a musical box in the base issued a thin, clear parody of last night's music and the monkeys tapped their feet.

'A jig,' said Finn. "'The Rocky Road to Dublin". And I wish I was treading it now.'

Melanie watched the monkeys in silence. At last the mechanism ground to a halt. The parakeet screamed: 'No sale! No sale!'

'It is a good line,' said Finn. 'Popular. There is also a dancing monkey with bells on its ankles. Bells.'

'I heard music in the night.'

'It was I who carried you to your bed. We didn't find you till late, and you were curled up on the landing, outside the kitchen door. It was very touching, finding you like that.'

'I wondered how I got to bed.'

'Do not,' said Finn, dismissing the previous night, 'treat your uncle lightly. However, he also does romantic work. Lyrical.' From another box he took a large rose.

'A white rose,' said Melanie and caught her breath.

'What's the matter?'

'Oh-nothing.'

When the key was turned, the stiff petals (stiffened canvas? card? thin shavings of wood?) arched gracefully open to reveal a frilled shepherdess doll no longer than a child's hand. A tiny tinkling started up in the heart of the rose. The shepherdess raised one leg and pirouetted. Then she changed to the other leg. Finally, she curtsied. The petals closed over her head. The tinkling ceased.

'We call that,' said Finn, 'our "Surprise Rose Bowl".' He took a bar of bubble-gum from his pocket, unwrapped it and put it in his mouth. 'Ten guineas. He thinks it's quite beautiful.' He blew a bubble which exploded like a fart.

'It is ingenious,' said Melanie hesitantly, unsure of her own response.

'It is fatuous but it sells,' he said and put it away. 'This is better. This was my idea.'

He showed her a yellow bear with a bow tie round its neck, riding a bicycle. It rode along the counter, ringing the bell of its bicycle at intervals. Its progress was erratic. One particularly violent swerve took it right off the counter and Finn caught it in mid air, upside down, wheels spinning. It was such an odd and witty little toy that Melanie giggled and stretched out her hand for it, to work it herself.

'I am glad you laugh,' said Finn. 'I thought you were trying to give it up. But you can see the shop any time. Let's go downstairs before it gets too late.'

So they went into the basement, a long, white-washed room running the whole length of the house. A window at one end gave onto a coal hole; a little daylight filtered through at an angle from an iron grating in the pavement above. There was a clean, sweet smell of new wood and a tang of fresh paint. Wood shavings crunched underfoot. A carpenter's bench ran along one wall, covered with a wooden-leg factory *Walpurgisnacht* of carved and severed limbs. There was a rainbow-splashed painting bench along the other wall. The walls were hung with jumping-jacks, dancing bears and leaping *Arlecchinos*. And also with partially assembled puppets of all sizes, some almost as tall as Melanie herself; blind-eyed puppets, some armless, some legless, some naked, some clothed, all with a strange liveliness as they dangled unfinished from their hooks. There were masks on the walls, too, all kinds of masks in all kinds of colours—fluorescent pinks and purples splotted with dark blue and gold. Finn put on a mask

and turned into Mephistopheles, shaggy eyebrows and moustache, pointed beard on a mottled, red and yellow face set in a snarl.

'Real hair,' he said, tugging his beard. 'We cater for a quality trade.' The room was lit by strips of neon, which cast no shadows.

Red plush curtains swung to the floor from a large, boxlike construction at the far end of the room. Finn, masked, advanced and tugged a cord. The curtains swished open, gathering in swags at each side of a small stage, arranged as a grotto in a hushed, expectant woodland, with cardboard rocks. Lying face-downwards in a tangle of strings was a puppet fully five feet high, a sylphide in a fountain of white tulle, fallen flat down as if someone had got tired of her in the middle of playing with her, dropped her and wandered off. She had long, black hair down to the waist of her tight satin bodice.

'It is too much,' said Melanie, agitated. 'There is too much.'

'Ah, you've seen hardly anything, yet.'

She could not bear to look at the fallen doll in white satin and tulle.

'I—I don't like the theatre. Please, Finn, close the curtains for me.'

Reluctantly, he pulled the cord again and mercifully the red curtains blanked out the abandoned sylphide.

'You see, the puppet theatre is his heart's darling, in a manner of speaking. Or obsession, rather. You should see the scenes he puts on! And sometimes he lets me pull the strings. That's a great day for me.' His voice curled ironically at the edges.

'There is too much,' she repeated. This crazy world whirled about her, men and women dwarfed by toys and puppets, where even the birds were mechanical and the few human figures went masked and played musical instruments in the small and terrible hours of the night into which again she had been thrust. She was in the night again, and the doll was herself. Her mouth quivered.

Finn saw her distress and his own loose mouth turned down in sympathy, like the moon on its back. To her intense dismay and astonishment, he suddenly hurled down the room in a series of cartwheels; he made a whizzing plaything of his devilish masked self, a fizzing Catherine wheel, flashing arms and legs, landing on his hands before her, his upside-down false face obscured by hair both false and real, tumbling over his *papier-mâché* cheeks.

'Laugh at me,' he said. 'I'm trying to amuse you.'

He kicked his filthy heels in the air.

'I want to go home,' she said hopelessly, bleak as November. She buried her face in her hands. She smelled his doseness, rank and foxy. Slowly he righted himself and took off the mask, although she could not see his face for she was not looking at him.

'The nun brought us,' he said, 'Francie and me, in our stiff best suits and creaking shoes. She came with us from the orphanage back home, two hundred heads in two hundreds beds and two hundred broken hearts under two hundred army surplus blankets and the good nuns to look after us. She brought us across the Irish Sea, trusting to God, but God chose her to suffer from the weather and she puked her guts into St George's Channel, poor thing, and Francie crying because he closed our mother's eyes, since there was no one else to do it. And he only fourteen years old, then, and already a wonder on the fiddle; but he couldn't get the feel of her eyelids off his hands. Like water-lily petals, he kept on saying. White and molsty. But dead.'

'Finn, don't go on.' She felt the tears coming. But the tears, surprisingly, were no longer for herself but for Finn and Francie so long ago, especially Francie. Finn opened his arms as if to embrace her but she was still holding the tears in her eyes with her fists. And then came a great booming from overhead. He shrugged, he was always shrugging.

'They are banging the gong for breakfast, we must run. You'll be better after a bite and a sup of something. And it's best not to be late for meals, in this house.'

Blocking the head of the stairway on the kitchen landing was the immense, overwhelming figure of a man. The light was behind him and Melanie could not see his face; besides, Finn walked before her up the stairs. But the man seemed to be holding a round turnip-shaped watch in his hand and glaring at it. He was murmuring to himself. All at once the stair lights came on. The murmur swelled to a roar.

'Three minutes late! And you come dancing up in your stinking rags as if it didn't matter! Do I keep a boarding house for dirty beatniks? Do I? Do I?' And he launched a great, cracking blow at Finn's head so that Finn reeled and staggered, clutching the bannisters for support. Swaying, Finn began to laugh.

'Melanie, this is your Uncle Philip!'

But she recognised him already from his photograph, although he had put on so much weight. He ignored her completely, seizing hold of Finn's pyjama jacket and trying to pull it from his back. There was an ugly scuffle, Finn slipping back and forth like an eel, a laughing eel, for he kept on laughing. He ducked under Uncle Philip's arm and grabbed his blue jacket from an antlered rack on the landing, hastily buttoning himself to the neck.

'What the eye doesn't see,' he said breathlessly.

'The porridge is cooling,' said Uncle Philip. 'It 'is cooling because you are so late. If there's one thing that disgusts me it's cold porridge. Besides you Jowles,' he added. 'Besides you Jowles.'

But he was apparently considerably mollified now that Finn had covered himself up. On the antlered rack, Melanie saw, was a flat-topped, curly-brimmed, black hat such as Mississippi gamblers wear in Western films. With age, it had lost most of its pile and acquired a rich patina like a very old penny. Uncle Philip could only ever have possessed the one hat.